

MAGYAR POSTA KIR.

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
I. KER., KRISZTINAKÖRÜT 12. SZÁM
BUDAI POSTAPALOTYA TITKÁRSÁG

TELEFON: AUT. 1-505-97. — MŰSZAKI ÜGYEKBE 1-465-00.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZÁSÁBÓL
A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MERNÖK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESÜLETENEK
SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. FORSTER KÁROLY M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. NAGY SÁNDOR

M. KIR. POSTAIGAZGATÓ

TÁRSSZERKESZTŐ:

RÁKOSI GYÖRGY

M. KIR. POSTAFŐMERNÖK

A postamesteri hivatalok állandó elhelyezése.

Irta: Dr. SEBESTYÉN BÉLA m. kir. postatanácsos.

Établissement à demeure des bureaux de maîtres de poste.

Par le dr. Béla Sebestyén, conseiller des postes.

L'auteur s'occupe de la question de l'établissement à demeure des bureaux de maîtres de poste et expose les principes directeurs qui ont été adoptés en connexion avec l'établissement des bureaux.

A m. kir. postamesterek szolgálati szabályzatának 25. §-a értelmében a postahivatal megfelelő elhelyezéséről a postamester köteles gondoskodni. Az elhelyezésnél azonban sok fontos körülményre kell figyelemmel lenni. Első követelmény, hogy a postahivatal lehetőleg a község forgalmi központjában legyen. A III. és IV. osztályú postahivatalt a postamester magánlakásában is be lehet rendezni. Az I. és II. osztályú postahivatal céljaira ellenben a postamester kellően berendezett olyan külön helyiséget (esetleg több szobából és raktárból állót) köteles lakásából átengedni, vagy lakásával összefüggően külön bérelni, amely a forgalom mérvének, a közönség igényeinek és kényelmének, valamint a hivatal tekintélyének s az egészségi követelményeknek megfelel. Főleg a távíró- és távbeszélő áthelyezésével járó nagy költségek miatt, a hivatalt más épületbe csak az igazgatóság előzetes engedélyével lehet áthelyezni.

Ama nehézségek miatt, amelyekkel ennek a sok feltételnek teljesítése jár, az utóbbi években úgyszólván állandóan napirenden tartott ügye a postamesteri karnak és ezzel kapcsolatban a posta vezetésének is az a kérdés, hogy miként lehetne a postamesteri hivatalok és lakások minden tekintetben megfelelő állandó jellegű elhelyezéséről gondoskodni.

A m. kir. postamesterek és postamesteri alkalmazottak országos egyesülete ezzel a kérdéssel már többször foglalkozott s az egyesület hivatalos lapjában, a „Postaközlöny“-ben ismételten jelentek meg idevonatkozó cikkek. Legutóbb két javaslat is érkezett vezetőségünkhöz. Mind a kettő azt a célt kívánja szolgálni, miképen lehetne e kérdésben olyan megnyugtató megoldást találni, amely egyrészt megfelel a kincstár érdekeinek, másrészt pedig segítségére lehet a postamesteri karnak is.

A kérdés elbírálása alapos megfontolást igényel. A megoldásnak három főtenyezővel kell számolni, ezek: a szolgálat érdeke, a posta pénzügyi helyzete és az érdekelt postamesterek anyagi viszonyai. Ezt a három tényezőt azonban egy nevezőre hozni a legnehezebb feladatok egyike, mert úgy látszik, hogy minden szóba jöhető megoldásnál a pénzügyi teher legnagyobb része a m. kir. postára hárulna. A másik érdekelt fél természetesen a postamester, akinek teherbíró képessége többnyire csekély, pedig a cél elérése érdekében neki is lényeges anyagi áldozatot kellene hozni.

Időszerűnek látom, hogy ezzel a kérdéssel lapunk hasábjain foglalkozzam és ismertessem, hogy a postamesteri hivatalok állandó elhelyezése érdekében mit tett eddig a posta vezetősége, milyen szempontok érvényesültek eddig és ezekből következtetve a jövőben mit lehet remélni.

Mindenek előtt le kell szögezni, hogy a postamesteri hivatal és lakás állandó és minden tekintetben megfelelő elhelyezése lehetséges

1. a postamester saját tulajdonát képező házban,
2. a postamester által
 - a) magánegyénektől,
 - b) valamely közülettől, pl. a községtől hosszabb időre bérelt helyiségekben,
3. a kincstár által ugyanezeketől bérelt helyiségekben és
4. a m. kir. kincstár tulajdonát képező épületekben.

Mind a négy felsorolt lehetőségre van példa. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy kizárólag egyik megoldás mindenütt nem valósítható meg és nem is alkalmas arra, hogy azon az alapon a kérdés véglegesen rendeztessék.

Jelenleg 1735 postamesteri hivatalunk van. A m. kir. postamesterek és postamesteri alkalmazottak országos egyesületének adatai szerint 431 postamesteri hivatal a postamester saját házában van elhelyezve. A többi postamesteri hivatal túlnyomó része a postamesterek által bérelt helyiségekben működik, s a pályaudvari postahivatalokat leszámítva, a kincstár csak 16 helyen bérel a postamesteri hivatal elhelyezésére helyiségeket és 63 kincstári ingatlan szolgál kizárólag postamesteri hivatal és lakás céljaira.

Ezek szerint a postamesteri hivatal és lakás megfelelő elhelyezéséről általában az arra kötelezett postamesterek gondoskodnak és a kincstár — miként a multban, úgy jelenleg is — csak kivételes esetekben. Ezek a kivételes esetek a következők:

Pályaudvari postahivataloknál a postamestereknek nincs módjukban hivatal és lakás céljaira alkalmas helyiséget szerezni, mert a vasútak-

kal szemben a pályaudvarokon helyiségeket igénylő fél csak a postamesterek felettes hatósága lehet. Ezért pályaudvar területén postamesteri hivatal és esetleg lakás céljaira mindig a postamester felettes hatósága szerzett helyiségeket. Ma a kincstár ad hivatali helyiségeket és lakást a Balatonszentgyörgy pályaudvari, a Budapest 95. sz. (Ferenfvárosi pályaudvar), a Budapest 11. sz. (Kelenföldi pályaudvar), a Fegyvernek 2., a Gyékényes 2. sz. és a Pusztaszabolcs pályaudvari hivatalok postamestereinek. Lakás nélküli hivatali helyiséget kap a Budapest 12. sz. (Déli pályaudvari) és a Cegléd 2. sz. (Cegléd pályaudvar) postahivatal postamestere.

Kivételes esetekben már a háború előtt is előfordult, hogy a postamester felettes hatósága nemcsak a pályaudvarokon, hanem másutt fekvő épületekben is szerzett és adott a postamestereknek hivatali helyiséget és lakást. Ez rendszerint új hivatal létesítésével kapcsolatban történt, amikor az érdekeltég a hivatal felállítását elrendelő kincstárral szemben kötelezte magát arra, hogy a postamesteri hivatal és lakás céljaira alkalmas helyiségeket, határozott vagy határozatlan időre, ingyenesen, vagy nagyon alacsony bér, vagy más néven nevezett ellenszolgáltatás fejében átenged.

Az idők változásával azonban ezek a kedvezmények ma már mind szűkebb térre szorúlnak. Az érdekeltég arra törekednek, hogy különösen a postamester személyében beálló változás esetén az ingyen vagy olcsó helyiségekre vonatkozó kedvezményt megvonják vagy legalább megszorítják s ezzel kapcsolatban a hivatali helyiségért és esetleg a lakásért a helyi viszonyoknak megfelelő bérjövédelmet érjenek el.

Egyes helyeken állandó jellegű és minden tekintetben megfelelő bérletet csak olyan nagy anyagi áldozattal lehet szerezni, amit a postamester nem tud vállalni. Ilyenkor szokott előfordulni, hogy a szabadforgalomban nem a postamester, hanem a m. kir. posta bérel ki postamesteri hivatal és lakás céljaira alkalmas helyiségeket s azokat a postamester használatába adja. Ezekben az esetekben a bérbeadók rendszerint több évi bérelőleget kérnek s emellett a bért is magas összegben állapítják meg. Ezen felül pedig még a bérbeadott helyiségek összes átalakítási költségeit is a kincstárra hárítják. Mindezek együttvéve olyan nagy terhek, hogy azokat a kincstár is csak a legkritkább esetben vállalhatja s így a helyiségek biztosításának ez a módja lassanként teljesen megszűnik.

A posta által bérben vagy más módon bírt helyiségek és a kincstári ingatlanok között érdekes átmenet a pusztapói helyzet. 1913-ban ugyanis megállapítást nyert, hogy ez a postahivatal 1868. évi szeptember 1. óta történt megnyitásától kezdve, állandóan ugyanabban a házban volt elhelyezve, amelynek használatáért sem a kincstár, sem a postamesterek az ingatlan tulajdonosának bér vagy más címen soha semmi ellenszolgáltatást nem teljesítettek. Ennek következtében a hivatal megnyitásától tartó ingyenes háborítatlan használattal a posta az ingatlan addigi tulajdonosától elbirtokolta és 1914-ben az ingatlan tulajdonjoga a kincstár javára telekkönyveztetett. Ez volt az első ingatlan, amely nem pályaudvar területén feküdt és amelyet a postamesteri hivatal és lakás elhelyezésére a posta nem más állami szolgálati ágtól, hanem magánszemélytől szerzett.

A történeti hűség kedvéért megemlítem, hogy a rendelkezésre álló adatok szerint már a világháború előtt voltak postai tulajdonban levő olyan kincstári házak, amelyek postamesteri hivatal és lakás elhelyezésére szolgáltak. Ezeket azonban a posta nem magánszemélytől szerezte, hanem más miniszteri tárca adta át ártérítés nélkül a posta kezelésébe. Ilyen kincstári postaház ma Diósgyőr-vasgyárban van, ahol a postahivatal és postamesteri lakás céljaira a gyártelepen létesített épületet a pénzügyminisztérium 1900-ban adta a posta leltári kezelésébe.

Postamesteri hivatal és lakás céljaira szolgáló ingatlanokat a kincstár tulajdonképpen akkor kezdett szerezni, amikor a háború befejezését közvetlenül követő évek rossz lakásviszonyai erre egyenesen rákényszerítették. Ebben az időben egyes postamesterek a legnagyobb áldozatok árán sem tudtak hivataluk és lakásuk elhelyezéséről gondoskodni. Nagyobb forgalmú helyeken tehát, ahol a hivatal beszüntetéséről nem lehetett szó, a hivatal elhelyezésére addig bérelt, vagy más alkalmas házat meg kellett venni, mert a hivatal elhelyezését más módon biztosítani nem lehetett. Ha nem volt eladó ház, az alkalmasnak látszó ingatlan nagy küzdelmek során ki kellett sajátítani.

Ilyen különleges kényszerítő körülmények között vette meg a kincstár 1922-ben a gödöllői, 1923-ban az aszódi és a sárbogárdi postaházakat és 1924-ben kisajátította a tamási postaházat. Megfelelő kínálat hiányában ebben az időben a megvásárolható ingatlanok között válogatni nem lehetett. Ezt igazolja az a körülmény is, hogy a viszonyok javulása után, az eredetileg szerzett postaházat egy jó fekvésű üres telekkel kellett elcserélni és azon új postaházat kellett építeni. Az aszódi postaházat teljesen át kellett alakítani, a sárbogárdi ingatlanon levő egyik épületet le kellett bontani, mert összedüléssel fenyegetett és javítani nem lehetett; a másik épületet pedig teljesen át kellett alakítani.

A felsorolt esetekben tehát még mindig csak egészen kivételesen vett a kincstár postamesteri hivatal és lakás elhelyezésére ingatlant.

Valójában csak akkor kezdődött meg az ilyen célra szolgáló ingatlanok vétele és ezzel egyidejűleg új kincstári postaházak építése, amikor a községekben közeledett, majd bekövetkezett a háztulajdon feletti szabad rendelkezési jog visszaállítása. Ekkor erre a célra 10 milliárd papírkorona állott rendelkezésre, amelynek segítségével a felmerülő legnehezebb esetekben a kincstár postamesteri hivatal és lakás elhelyezésére házat vett vagy épített. Amikor ez az összeg elfogyott, évenként a beruházási program során a költségvetés keretei között kellett előirányozni bizonyos összeget postamesteri ház vételére vagy építésére. Ez az előirányzat azonban egyre szűkebb keretek közé szorult, majd egészen elmaradt és így 1930 óta egészen a folyó évig fedezet hiánya miatt postamesteri hivatal és lakás elhelyezésére házat venni vagy építeni nem lehetett.

A vételi és építési akció tehát a pénzügyi helyzet romlása miatt szűnt meg. Ugyanebből az okból valószínű, hogy ezután is évenként legfeljebb csak 2—3 postamesteri ház vételéről vagy építéséről lehet szó. De az akció újabb és nagyarányú megindulásának akadályja lehet a postamesteri házakba befektetett tőke csekély jövedelmezősége is, mert az utóbbi években a pénzügyminisztérium csak kimutathatóan hasznos beruházásokra engedélyez hitelfedezetet.

KIR.

1922. óta postamesteri hivatal és lakás elhelyezésére a kincstár 63 házas telket szerzett. Általában azokon a helyeken, ahol a postamesteri hivatal és lakás kincstári épületben való elhelyezése különösen sürgős és megvételre alkalmasnak látszó eladó ház volt, vétel útján, a többi helyen pedig építés útján történt kincstári postaházról gondoskodás. Igazgatósági székhelyek szerint csoportosítva és a kincstár által épített házakat dőlt betűvel jelölve, postamesteri hivatal és lakás elhelyezésére szerzett 63 házas telek a következő:

Budapesti postaigazgatóság:

Aszód, Dunapentele, *Érsekvadkert*, Felsőgöd, Gödöllő, Kápolnásnyék, Sárbogárd, Törökbálint, Vámosmikola.

Debreceni postaigazgatóság:

Berettyóújfalu, Bodrogkeresztúr, Csenger, Egyek, Encs, Fegyvernek 1., *Hidasnémeti*, Jászkisér, Kaba, Kenderes, Kunhegyes, Nagykálló, Nyíradony, Nyírmada, Tetétlen, Ujfehértó, Vámospércs, Vásárosnamény, Verpelét.

Pécsi postaigazgatóság:

Balatonföldvár, *Balatonfüredfürdő*, *Balatonlelle*, Balatonszemes, Csurgó, *Döbrököz*, Dunaszekcső, Fadd, Gyöng, Hőgyész, Lenti, Ozora, Pécsvárad, Szentlőrinc, Tamási, Tolna, *Ukk*, Villány.

Soproni postaigazgatóság:

Ács, Celldömök, Csorna, Enying, *Hegyeshalom*.

Szegedi postaigazgatóság:

Békés, Földeák, Kerekegyháza, Kiskundorozsma, *Kunágota*, *Kunbaja*, *Lökösháza*, Nagyszénás, *Örkény*, *Szeghalom*, Tiszaug, *Vaskút*.

A felsorolt postaházak leltári értéke kereken 2.780.000 P. A leltári értékben a telek, az épületek értéke, a vétel alkalmával történt tatarozás és átalakítás és bizonyos mértékű berendezés költségeiben foglaltatnak. Átlagszámítás szerint egy kincstári postaház nagy összegbe került. Figyelembe kell azonban venni, hogy a házak legnagyobb részét 1926-tól 1930-ig terjedő 4 év alatt, tehát a konjunktúrális időkben kellett megvenni és építeni, amikor az ingatlanok és az építkezések költségei a mai viszonyokhoz képest nagyon magasak voltak.

Ha a kincstári házakba befektetett tőke jövedelmezőségét nézzük, meg lehet állapítani, hogy a felsorolt házakban lakó postamesterek lakáshasználati díj címén jelenleg körülbelül évi 36.000 P-t fizetnek, kert-használati díj címén pedig évi 220 P folyik be. A kincstári házakban elhelyezett postamesteri hivatalok után hivatali helyiség bérlete címén járó pótdíjazás visszatartásával a megtakarítás összesen évi 28.600 pengő. E szerint a 2.770.000 P befektetett tőke jelenleg mindössze kereken évi 65.000 P-t, tehát körülbelül bruttó 2.5%-ot jövedelmez. Ha pedig a tatarozási költségeket is figyelembe vesszük, a tiszta kamatjövedelem ma az évi 2%-ot sem éri el.

Igaz, hogy a kincstárt a postamesteri hivatalok és lakások állandó elhelyezésénél tisztán anyagi szempontok nem vezethetik. A postamesteri hivatal és lakás állandó, minden tekintetben megfelelő elhelyezése egyéb okból is indokolt, mert a szolgálat zavartalan, állandó, nyugodt

menetét és a közönség kényelmét, valamint a m. kir. posta tekintélyét is szolgálja.

Az akció tulajdonképeni megindulásának kezdetén a postamesteri házak vételének és építésének legtöbb indoka az volt, hogy a távíró és távbeszélő költséges gyakori áthelyezését el kell kerülni. A postaházak vétele és építése tehát tulajdonképen oly befektetés, amelynek költsége a távíró- és távbeszélő áthelyezésével járó kiadások megtakarításával előbb-utóbb megtérül. A postamesteri házakba befektetett tőkét, annak jövedelmezőségét és a távíró és távbeszélő áthelyezésének költségeit tekintve azonban ma már meg lehet állapítani, hogy a postamesteri házak vételét és építését az áthelyezési költségek nagyságával nem lehet megindokolni. Az 1934/35. és 1935/36. költségvetési évek adatai szerint ugyanis országos átlagban 1—1 postamesteri hivatal távíró- és távbeszélő berendezésének áthelyezése 1000 P-be került. Évenként átlag 50 esetben volt áthelyezésre szükség, tehát az 1.735 postamesteri hivatalnak csak 2.88%-ánál.

A kincstár tehát a postamesteri házak vételével és építésével nagy anyagi áldozatot hozott. Eppen ezért felvetődik az a kérdés, nem lehetett volna-e a múltban és nem lehetne-e a jövőben is a postaházakat olcsóbban megépíteni. A kész házak ma már olcsóbbak, mint 8—10 évvel ezelőtt, az építkezési költségek azonban már ismét emelkednek. A vételknél és építéseknel továbbá azt is figyelembe kell mindig venni, hogy kevés pénzzel időt álló jó házat sem venni, sem építeni nem lehet.

Véleményem szerint nagyobb számú postamesteri ház vételére vagy építésére a kincstár részéről egyelőre nem kerülhet sor, mert a mai nehéz pénzügyi viszonyok között erre a célra a szükséges hitelfedezetet nem lehet biztosítani. Ahhoz pedig, hogy a postamesteri hivatalok és lakások elhelyezésére szolgáló postaházak százait néhány éven belül mások építsék fel, oly nagy tőkére lenne szükség, amelyet a mai gazdasági viszonyok között aligha lehet megszerezni. Évről-évre bizonyos nagyobb számú postamesteri ház építéséről sem lehet szó, mert a kincstárön kívül minden más építetőknek a befektetett tőke megfelelő kamatoztatását kellene biztosítani és emellett az amortizációra szükséges összegeknek is a házak bérjövödelméből kellene kikerülni. Ez a kettő együttvéve olyan nagy összeg, hogy azt a postamesteriek nem volnának képesek megfizetni, de a mai nehéz pénzügyi viszonyok között ezt a terhet a kincstár sem vállalhatná.

A kérdés olyan megoldásáról, hogy bizonyos meghatározott idő alatt a postamesteri hivatalok és lakások legnagyobb része állandó postaházban helyeztessék el, valószínűleg le kell mondanunk. Legfeljebb arról lehet szó, hogy a kincstár ezentúl a legszükségesebb esetekben évenként 2—3 legjobban megszorult postamesternek tud segítségére lenni kincstári postaház vételével vagy építésével.

Ebbe a lassú, fokozatos fejlődésbe sajnos bele kell nyugodni. Akik arra hivatkoznak, hogy községháza, tanítói lak, vagy plébánia a legkisebb községben is van, és csak a postamester elhelyezése nincs biztosítva, gondoljanak arra, hogy az említett középületek sem néhány év, vagy néhány évtized, hanem évszázadok alatt létesültek, a mainál sokkal jobb és nyugodtabb gazdasági viszonyok között. Nem lehet ezért a m. kir. posta vezetésétől sem várni, hogy az összes postamesteri hivatalok és

lakások állandó jellegű és minden tekintetben megfelelő elhelyezéséről a mai nagyon nehéz viszonyok között néhány év, vagy néhány évtized alatt gondoskodják.

A fejlődés mindenesetre már megindult, a vezetőség jóindulata és igyekezete kétségbe nem vonható, bízni kell tehát abban, hogy a helyzet ezen a téren érvől-évre javulni fog.

Különféle apróságok a német birodalmi postáról.

Irta: Dr. RUTTNER BÉLA, okl. közgazda, m. kir. postasegédtitkár.

Menus aperçus divers sur la poste du Reich.

Par le **dr. Béla Ruttner**, économiste diplômé, aide-secrétaire des postes.

L'auteur résume et expose dans cet article, sous la forme de reportage, ses observations recueillies, dans son voyage d'études en Allemagne, relativement à des branches diverses du service. Entre autres, il fait connaître le service d'expédition, le service ambulants, le système de la distribution dans banlieues, les bureaux ambulants, l'installation de télévision mise en exploitation à l'ouverture des jeux olympiques, les automates postaux et la partie postale de l'exposition „Deutschland“.

Németországi tanulmányutamon a kitűzött feladatkörök mellett több egyéb olyan dologról is tudomást szereztem, amelyet Németországban másképen oldottak meg, mint nálunk. E cikk feladata, hogy ezeket a megfigyeléseket, amelyek egyenként 1—1 külön cikk anyagát nem merítenék ki, csoportba foglalva, filmszerűen az olvasó elé tárjam.

*

Berlinben és Németországban általában rengeteg az automata. Vasúti jegyeket (a városi vasútra), újságokat, könyveket, cigarettákat, gyufát, cukorkákat, egész vacsorákat, gyümölcsöt és természetesen postabélyegeket, levelezőlapokat és levélpapírt mind meg lehet utcai automaták útján megszerezni. Az automaták legérdekesebbje is mi szempontunkból azonban Berlin egyik legforgalmasabb negyedében, az állatkert főbejárata mellett elhelyezett az a postahivatal, amely a „Német postahivatal“ (Stummes Postamt) nevet viseli. E postahivatal csak automatákból áll. A teremben, a falak mentén pénzbedobós távbeszélő állomások, középen pedig íróasztalok, bélyeg-, levelezőlap- és levélpapír-automaták, egy írógépaumata, továbbá különböző levélszekrények vannak elhelyezve. A postahivatal berendezéseit magam is többször igénybe vettem és meggyőződhettem arról, hogy közkedveltségnek örvendő, mert igen nagy forgalmat bonyolít le. A hivatal elnevezése igen találó, mert beszédet nem hallani, csak a gépek berregnek és kattognak.

*

A német birodalmi posta vezetőségének alkalmi postahivatalok felállításakor sokszor igen sok gondot okozott, hogy a hivatalt hol és hogyan helyezze el. Különösen nehéz volt az elhelyezés akkor, amidőn szabadban rendezett nagy pártgyűléseken, sportünnepélyeken és más, hasonló alkalmakkor kellett sürgősen postahivatalt felállítani. A kérdést

végül is mozgó postahivatalokkal oldották meg. Ezek gépkocsiban berendezett szabályszerű postahivatalok, amelyek mindegyikében 3 felvevő tisztviselő és 4, fülkében elhelyezett távbeszélő állomás áll a közönség rendelkezésére. A mozgó postahivatalokról és azok berendezéséről a birodalmi postaminisztérium fényképtára által rendelkezésemre bocsátott fényképek az olvasót kellően tájékoztatják. A mozgópostahivatalok olyan jól beváltak, hogy a német posta ezek mintájára mozgó táviróhivatalokat is építtetett. Ezeket első esetben folyó évi szeptemberében a nürnbergi nemzeti szocialista pártgyűlésen, majd októberben a bückeburgi aratási hálaünnep alkalmával használták. A fényképeket

1. ábra.

Mozgó postahivatal. A postahivatal baloldalán egy hat pfenniges bélyeg- és egy hat pfenniges postai levelezőlap automata, ezek mellett a mozgópostakocsikéhoz hasonló levélszekrény, középen a 3 felvevő munkahely ablakai. (Fényképezte a német birodalmi postaminisztérium fényképtára.)

ugyancsak a postaminisztérium fényképtára készítette és azokat a minisztérium engedélye alapján közlöm.

*

A spedícióval is kiegészített berlini postahivatalok előtt — úgy mint nálunk is — levélszekrények vannak kifüggesztve. Ezek azonban abban térnek el a mi levélszekrényeinktől, hogy önműködőleg ürülnek. A levélszekrényeket egy, a falba beépített akna közvetlenül a levéltovábbító osztállyal köti össze és a szekrények úgy vannak megszerkesztve, hogy amint a bedobott levélpóstaiküldemények súlya a 300 grammot eléri, a levélszekrénynek az aknába nyíló ajtaja önműködőleg kinyílik

és a küldemények a lejtős aknán végig csúszva, közvetlenül a levélto-vábbító osztályba jutnak. A levélszekrényt egyszerű gombnyomás út-ján természetesen a speció helyiségéből is ki lehet üríteni, ami azért fontos, hogy postaindítás előtt az addig feladott összes levélpostai kül-demények még továbbíthatók legyenek.

*

A berlini nagy irányító postahivatalok kivétel nélkül gépesítve van-nak, munkarendszerük a legteljesebb munkamegosztáson nyugszik, amennyiben mindegyik alkalmazott csak egy kis részmunkát végez el, úgy hogy magát az emberi munkát is egészen gépiesnek minősíthetjük.

2. ábra.

Mozgó postahivatal. Másik oldal. Középen a 4 távbeszélő fülke, a jobb oldalon is-mét 1 levélszekrény. (Fényképezte a német birodalmi postaminisztérium fénykép-tára.

Megnéztem több ilyen gépesített speciót, a legmodernebb közöt-tük a Berlin N 4 sz. postahivatalé, a stettini pályaudvar közelében, amely annyira új, hogy csak f. évi március hónapban adták át a forgalomnak.

A levélszekrényeket motorkerékpáros levélgyűjtő járatok útján ürítik. A járatok a hivatal udvarára futnak be, ahol a gyűjtő az anyagot kosarakba dönti, amelyek azután különleges berendezés segítségével a kezelési terembe, az ú. n. rendezőhöz jutnak. Ott a kosarak az anyagot önműködőleg egy ereszfornájú (Mulde-nak nevezett) hosszú tartályba ürítik, míg az üres kosarak ugyanannak a berendezésnek segítségével, amely ezeket anyaggal megrakodva hozta, ismét visszakerülnek az ud-varra. A levélpostai küldemények feldolgozásának kézi erővel végzett

első munkamozzanata, a levélállítás, akkor kezdődik, amidőn a kosarak az anyagot a hosszúkás tartályba kiürítették. E tartály mentén, szorosán egymás mellett, az esti órákban 45 alkalmazott áll, akik az anyagot a betűzéshez rendezik. E célból a küldeményeket 3 csoportra osztják és pedig a nagy alakú küldeményeket (Klappsendungen) a kézbetűzéshez, a levelezőlapokat a félhengerrel dolgozó gépbetűzéshez, a többi küldeményeket pedig az egész hengerrel dolgozó gépbetűzéshez. A levélállításnál a küldeményeket bérmentesítés szempontjából nem vizsgálják felül és nem csinálják meg még a legegyszerűbb szétosztást, a helyi és továbbmenő küldemények kiválasztását sem. Levélállítás alatt tehát a németek kizárólag a lebélyegzéshez való rendezést értik. A küldemények bérmentesítés szempontjából történő megvizsgálása a 2. szétosztók feladata.

A levélállításnál foglalkoztatott alkalmazottak előtt vállmagasságban 3 mozgószalag fut, amelyek közül az egyik a kézbetűzésre, a másik a félhengeres, a harmadik pedig az egész hengeres gépbetűzésre kiválasztott anyagot gyűjti. Minden kézbevett küldeményt mindjárt a megfelelő mozgószalagra helyeznek, amelyekről azután egy alkalmazott az anyagot a megfelelő betűző asztalra, illetőleg betűző gépre helyezi. Amidőn ott voltam, 3 betűzőgép és 5 kézbetűző dolgozott. A lebélyegzett anyagot mozgószalagon elhelyezett celulóze kosarakba rakják és innen kerül az anyag az első szétosztáshoz. (Grobverteilung.) Itt is hosszú sorban állnak az alkalmazottak egymás mellett, mindegyik előtt egy teljes beosztású, 49 fiókból álló beosztó szekrény áll, térdmagasságban pedig az a mozgó szalag fut, amelyen az anyagot tartalmazó kosarak vannak elhelyezve. Mindegyik kosár végig fut az összes munkahelyek előtt és mindenki annyi anyagot vesz ki a kosárból, amennyi kezében kényelmesen elfér. A kosarak, mire az összes szétosztók előtt végigfutottak, rendszerint ki is ürülnek. Csak a legforgalmasabb időben fordul elő, hogy egyes kosarakban anyag marad. Ezeket a rendező leemel a szalagról és piros jelző cédulával ellátva visszairányítja a szétosztáshoz. A piros cédula figyelmeztető a szétosztók számára, hogy olyan anyagról van szó, amely már volt a szétosztásnál, késik, tehát feltétlenül fel kell dolgozni.

Az első szétosztás, a mi rendszerünktől eltérőleg, nem vonalak szerint, hanem az abc betűi szerint történik. Egyúttal azonban a nagyobb városoknak is vannak fiókjaik és így legalább ennek az anyagnak másodszori szétosztását elkerülik. A fiókok nyitottak, az anyagot fektetve helyezik el, minthogy a fiók alja nem stabil, hanem mozgó szalag, amely a beosztott anyagot önműködőleg és állandóan a második szétosztáshoz szállítja.

Az első szétosztásnál szakismeret egyáltalában nem szükséges, erre csak a második szétosztásnál van szükség, mert itt az anyagot már 16 vonalcsoporthoz osztják szét. Mindegyik beosztó szekrény 1—1 betű nevével viseli és a szétosztónak az e betűvel kezdődő községeket és városokat kell vonalcsoporthoz szerint szétosztania. Egy betűhöz átlagban 600 község tartozik, tehát ez az a mennyiség, amelyet a szétosztónak munkája kifogástalan elvégzése céljából ismernie kell. A második szétosztásnál az egyik fiók a tévirányított (más betűvel kezdődő) küldemények elhelyezésére szolgál. Ezt az anyagot egy külön mozgószalag viszi vissza

az első szétosztás különleges rendeltetésű munkahelyéhez (ahogy ott nevezik „Faule Stelle“), ahol azután újból szétosztják.

A második szétosztásnál a nagyobb községeknek ugyancsak fiókaik vannak, ez az anyag azután már nem is megy tovább, hanem kötegelve az indításhoz, illetőleg a zsákoláshoz kerül. A vonalak szerint szétosztott anyagot mozgószalagok viszik a 3-ik és utolsó szétosztáshoz (Feinsortierung), ahol azután a küldeményeket a járatí összeke-
téseknek megfelelően 60 vonalrészre irányítják. Ez a munka már kifeje-

3. ábra.

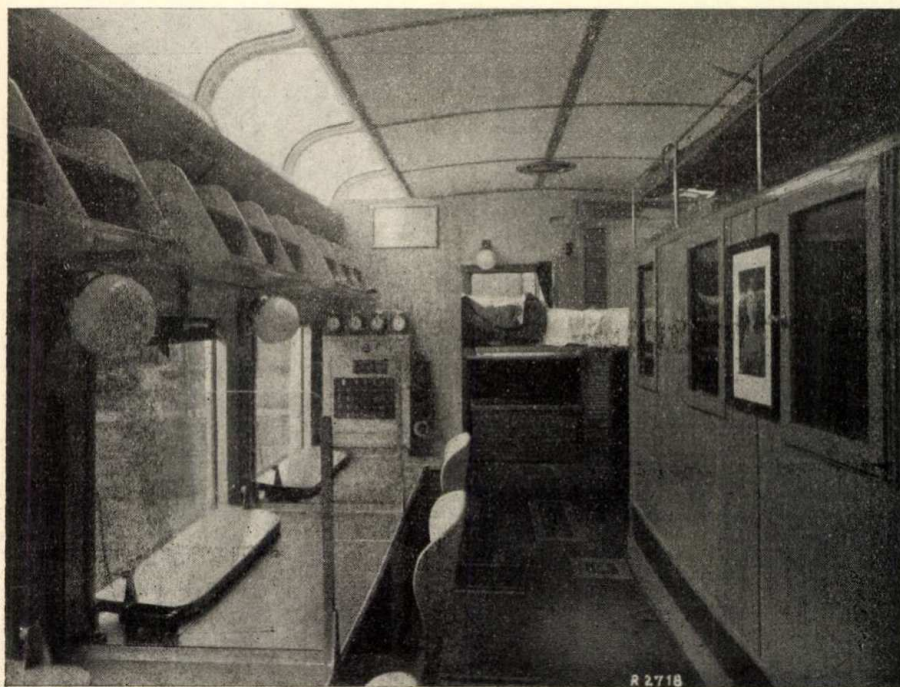
Mozgó postahivatal belseje. A felvevő tisztviselők munkában. (Fényképezte a német birodalmi postaminisztérium fényképtára.)

zetten irányítási szaktudást igényel, itt sem kell azonban átlagban 800 község irányításánál többet tudni.

Az indítást a termekben felszerelt hangszórók segítségével, a mozgóposta nevének és a vonat számának megjelölése mellett hirdetik ki. Erre a jelre mindegyik munkahely alkalmazottja az indítási füzet alapján kikötegezi a megfelelő fiókok anyagát és a kötegeljzövel ellátott kész kötegeket egy gyűjtőtölcsérbe helyezi, ahonnan a kötegeket mozgószalag viszi tovább az indítási munkahelyhez. Itt azután a kötegeket, valamint a közvetlenül odajuttatott nagy darabokat elzsákolják. A lezárt zsákokat gyűjtőben helyezik el, ahonnan ezek egy lejtős aknán végig csúszva az udvarra kerülnek. Itt azután a zsákokat pályaudvarok szerint szétosztják, gépkocsira rakják és a járatot elindítják.

Az egész munkafolyamat egy órát vesz igénybe és a levélszekrény-

be dobott küldemények a kiürítéstől számított két órán belül a mozgóposta indulásának megfelelő pályaudvarra kerülnek. Az egyes küldeményeket, illetőleg azok útját a spedicióban figyelemmel kísértem. Az általam megfigyelt próbalevelek tanúsága szerint a küldemények egy perc alatt jutottak a levélállítástól az első szétosztásig és egy további perc alatt a második szétosztáshoz. A második szétosztásnál tévirányítva talált küldemények átlagban ugyancsak egy perc alatt kerültek vissza az első szétosztáshoz. Ezt a megfigyelést 18 és 19 óra között végeztem.

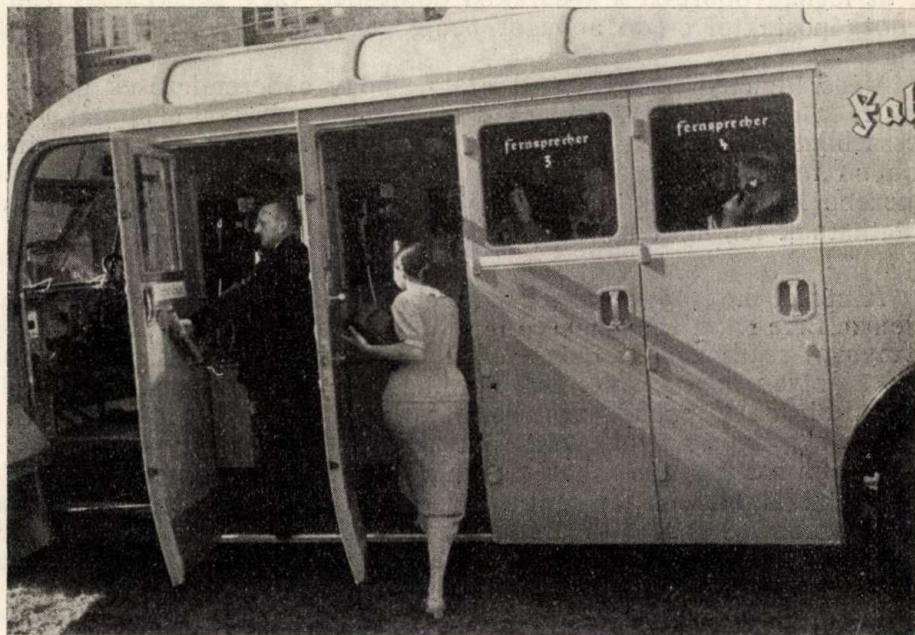
4. ábra.

Mozgó postahivatal belseje. Esti zárás után. Hátul az egyik hálóhely, lefekvéshez előkészítve. A padlón láthatók a „pincék” csapóajtjai. (Fényképezte a német birodalmi postaminisztérium fényképtára.)

Ez a munkarendszer nekünk teljesen szokatlan és Németországban is csak Berlinben és a hamburgi nagy spedicióban alkalmazták. Másutt éppolyan irányítási szakismereteket igénylő munkarendszer szerint dolgoznak, mint mi. E különleges munkarendszer szükségességét elsősorban az irányítási szakismeretekkel rendelkező tisztviselők hiányával, másodsorban a postahivatalok nagy számával és a nagy forgalommal indokolják. A betűszerinti szétosztási rendszer feltétlenül igen rugalmas, mert mindig annyi kisegítő munkaerőt rendelnek be, amennyit a forgalom éppen indokol. A levélállításon és az első szétosztáson foglalkoztatott munkaerők ugyanis nem postások, hanem túlnyomórészt diákok és egyéb, az értelmiséghez tartozó egyének, akiket a postahivatal egy-

szerű távbeszélő bejelentésére az illetékes munkahivatal rendel ki. Ezek a munkaerők szakismerettel egyáltalában nem rendelkeznek, a munka azonban olyan egyszerű, hogy 1—2 óra után már könnyen dolgoznak. A munkaidő napi 8 óra, rendszerint 15—23 óráig tart, az órabér pedig 70 pfennig. Ezt azonban a hivatal vezetője túl alacsonynak találta, mert ebből, véleménye szerint, alig-alig lehet megélni, és sajnálkozva mondtotta, hogy többet nem tudnak adni. Én hallgattam. Gondolataim valahol az otthoni rónákon jártak, ahol abban az időben éppen arattak.

A második és harmadik szétosztásnál és az indításnál foglalkoztatott munkaerők, valamint az ellenőrző közegek természetesen már postatisztviselők. Ezeknek a munkaideje heti 48 és 51 óra között váltakozik,

5. ábra.

Mozgó postahivatal. A távbeszélő állomások üzemben. (Fényképezte a német birodalmi postaminisztérium fényképtára.)

a szolgálati beosztás pedig olyan, hogy minden alkalmazottnak legalább hetenként 2 szabad délutánja van. Éjjeli szolgálat természetesen épűgy van, mint nálunk, azzal a különbséggel, hogy e nehéz szolgálatra csak minden ötödik, de legrosszabb esetben is csak minden negyedik nap kerül sor. Az ennél sűrűbb éjjeli szolgálatot mind az egyénre, mind a szolgálatra egyaránt ártalmasnak tartják. Az éjjeli szolgálat előtt az alkalmazottnak szabad délutánt, utána pedig teljes szabadnapot biztosítanak. A szolgálat legkorábban este 8 órakor kezdődik, hogy az alkalmazott előtte kipihenhesse magát és még nyugodtan megvacsorázhasson. Az éjjeli pénz csak 60 pfennigben van megállapítva.

A forgalom tényleg igen nagy. A feldolgozott levélpostai küldemények darabszáma napi átlagban meghaladja az 1,3 milliót, amelyből kö-

rülbelül 1 millió a gyűjtésből ered, 300.000 darab pedig a mozgópostáktól származik. A Berlin NW 7 és a Berlin C 2 postahivatal még ennél is lényegesen nagyobb forgalmat bonyolít le. A Berlin N 4 számú postahivatal naponta körülbelül 1.300 zárlatot indít és a hivatalnál 24 óra alatt körülbelül 1000 gépkocsijarat fordul meg.

A hivatalok ragyognak a tisztaságtól. Jó levegőről különleges szelöltető berendezések gondoskodnak, amelyek az átszűrt levegőt nyáron hűtve, télen pedig melegítve juttatják a kezelő helyiségekbe. A levegő sokkal jobb, mint az utcán s míg az utcán a járókelők a 28—30 fokos melegtől szenvedtek, a kezelőhelyiségben 22° C hőmérséklet volt. Por alig kerül a kezelőhelyiségekbe, mert a gyűjtésből eredő küldeményekről az legnagyobb részt a kosarakba döntésnél, vagy az aknában lehull, a mozgópostáktól eredő anyagot pedig érkezés után azonnal portalanítják.

Végeredményben azt mondhatom, hogy a berendezések gyönyörűek és kifogástalanul működnek, a személyzet egészségi állapotát a legmesszebbmenően védik, a munkateljesítményeik jók, a mi rendszerünk azonban feltétlenül magasabb színvonalon áll és tisztviselőink sokkal nehezebb körülmények és munkafeltételek között jobb eredményeket mutathatnak fel, mint német kartársaik.

*

A német mozgópostakocsikat a helynek a legteljesebb kihasználása jellemzi. Erre feltétlenül szükség is van, mert olyan nagy mennyiségű levélananyagot szállítanak és dolgoznak fel, hogy nem tartozik a ritkaságok közé az olyan menet, amelynek kocsilétszáma 19—20 tisztviselőből áll. A kölni birodalmi postaigazgatóság járatí osztályának vezetőjével szálltunk be egy ilyen nagy létszámú mozgópostába és bizony sokszor még a legkisebb sarokban is útban voltunk. A kocsik tele vannak „pincék”-kel, polcokkal, hogy az anyagot minél jobban elhelyezhessék. A fővonalakon a mozgóposták 2—3 óránkénti időközben közlekednek és mindegyik annyira meg van rakva anyaggal, hogy a csomagokat külön mozgópostai menetek és külön mellékkocsik szállítják.

A kocsik ablakait csak most kezdik ráccsal ellátni, miután a közelmúltban is előfordult, hogy valamelyik mozgópostát kirabolták és a rablók az ablakon át hatoltak a kocsi belsejébe. A mozgópostás tisztviselők ugyanúgy heti 48—51 munkaórát vannak szolgálatban, mint az egyéb szolgálatot teljesítő tisztviselők és úgy mint nálunk, külön utazási pótléket kapnak.

*

A sűrű vasúthálózat ellenére is igen sok olyan község van, amely vasútvonaltól távol fekszik és így csak közúti járatok segítségével közelíthető meg. A közúti járatok túlnyomó részét a posta saját gépkocsijával látja el. Különleges intézményt képviselnek a falusi posták (Landposten). Ezek postai gépkocsijáratok, amelyek egy irányító postahivaltól, a „Leitungspostamt”-tól kiindulva, 50—80 km sugarú körben a kör mentén fekvő postai szerveken átfutnak és e szervekkel zárlatot cserélnek. Az irányító postahivaltól naponta két ilyen járat indul ki, egyik reggel, a másik déltájban és a második járat a kört az ellentétes irányban kezdi. A szolgálatot a gépkocsivezető látja el, aki a postaanyagot — a csomagok kivételével — az irányító hivatal, illetőleg az útközi

hivatalok által lezárt záros táskákban szállítja. Az útközi hivataloknál a kezelés a záros táskák kicseréléséből, valamint a csomagok átadásából és átvételéből áll. Ezzel a rendszerrel még a legkisebb községek is naponta kétszer kapnak és kétszer indítanak postát. A gépkocsik elsősorban postaszállításra vannak berendezve, azonban a vezető melletti ülésen 2 utas is elfér.

*

A német postánál és általában az egész birodalomban munkaszünetes ünnepnapnak számít: Ujév, Nagypéntek, Husvéthétfő, május elseje, Áldozó csütörtök, Pünkösdhétfő, november 18 (Busstag), továbbá Karácsony első és második napja. A kézbesítő szolgálat azonban ekkor sem

6. ábra.

Mozgó táviróhivatal. Felvevő munkahelyek bejárata. (Fényképezte a német birodalmi postaminisztérium fényképtára.)

szünetel, mert mind ezeken a napokon, mind vasárnapokon egyszeri kézbesítés van. Hétköznapokon a nagyobb városokban naponta négy-szer, de még a legkisebb hivatalnál is kétszer kézbesítenek.

*

A német postának nincs betegbiztosító intézete. Ez annál is inkább meglepett, mert a társadalombiztosítás egyébként széles alapokon van megszervezve. A birodalmi társadalombiztosító intézet mellett számos magán betegbiztosító intézet működik és az előrelátóbb tisztviselők ezek valamelyikébe iratkoznak be. Érdeklődtem olyan tisztviselőknél, akik valamelyik betegbiztosító intézetnek tagjai, a fizetendő díjak iránt is. Amennyire egyes esetekből következtetni lehet, úgy látszik, hogy azok nem magasabbak azoknál a díjaknál, amelyeket mi itthon fizetünk. Talán ez, valamint a német tisztviselői kar feltétlenül jobb anyagi helyzete

magyarázza, hogy külön biztosító intézet létesítésére még nem gondoltak. A németek nem ismerik a mi vendégszoba rendszerünket sem.

*

Nálunk az alkalmazottakat, tisztviselőket és altsztrikeket egyaránt, a postavezérigazgatóság nyugdíjazza. Németországban e rendszertől eltérőleg az alsófokú és az egyszerű középfokú képzettségű tisztviselők nyugdíjazását a szolgálati helyre illetékes birodalmi postaigazgatóság rendeli el és így a postaminisztérium az egyszerűbb, de nagy tömeget képviselő munkáktól mentesül.

A nyugdíjak kifizetése szintén más rendszer szerint történik, mint nálunk. Az alkalmazottat nyugdíjazása előtt megkérdezik, hogy hol kíván letelepedni és nyugdíját ahhoz a postahivatalhoz utalják. A postahivatal rendeletet kap, amelyben az igazgatóság megmondja, hogy ennek és ennek fizessen havonta ennyi nyugdíjat. Minthogy egy-egy hivatalhoz több nyugdíjas tartozik, a hivatal ezeket már előre kimutatásba foglalja és csak a végösszeget számolja el. Ugyanígy történik a katonai nyugdíjak, járadékok, munkanélküli segélyek, valamint a tényleges szolgálatban álló postatisztviselők fizetésének kifizetése is. Minden hivatal minden egyes csoportot illetőleg fizetési jegyzékkel van ellátva, amelynek alapján azután fizet. A nyugdíjakat, járadékokat stb. nem kézbesítik házhoz, hanem azért az érdekelteknek a hivatalban személyesen kell jelentkezniök. A jelentkezés egyúttal az életbenléte is igazolja. Nagyobb hivataloknál, illetőleg ott, ahová sok nyugdíjas tartozik, a kifizetésekkel külön tisztviselő van megbízva, egyebütt e teendőket valamilyen más munkakörben is foglalkoztatott tisztviselő látja el. Nagyobb torlódást sehol sem láttam, mert a kifizetések több napra el vannak osztva. A hónap 20-a után minden hivatal feltűnő helyen táblát akaszt ki, amelyen felsorolja, hogy az egyes csoportokba tartozók fizetésüket mikor vehetik fel. Pl. 29-én katonai járadékok; 30-án postai nyugdíjak; 31-én egyéb járadékok; elsején munkanélküli segélyek, stb. A számfejtés csak egyszer, a nyugdíj megállapításakor történik meg, a hivatal pedig rendszeresen, havonta fizeti a megállapított összeget addig, amíg más rendelkezést nem kap. Németországban ez a rendszer igen jól megfelel, míg nálunk a hasonló rendszer szerint az 1924. körüli években végzett kísérletek nem váltak be.

*

A német posta az olimpiai játékok megnyitásának napján készült el és lépett a nyilvánosság elé új-rendszerű távolbalátó berendezésével. A berendezés újszerűsége abban nyilvánult, hogy elsőízben tudták a közvetlen képátvitel kérdését megoldani és először tudtak nagyobb, 100×120 cm nagyságú képet vetíteni. A távolbalátó készülékkel a postaminisztérium épületében az olimpiai játékokat naponta közvetítették és az előadásokat a postahivatalok által díjmentesen kiosztott belépőjegyek ellenében bárki megtekinthette. Azt hiszem, mondanom sem kell, hogy a bemutatóterem állandóan zsúfolva volt.

Ami a képeket illeti, ezek még eléggé elmosódottak voltak, majdnem úgy néztek ki, mint azok a régi filmek, amelyekre azt szokták mondani, hogy esik az eső. Igaz, hogy majdnem állandóan csúnya, borús idő uralkodott. Az állandó vibrálás kellemetlenül bántotta a szemet, úgy,

hogy szenvedélyes sportrajongónak kellett annak lennie, aki a vetítést egy félóránál hosszabb ideig nézni tudta. Igaz viszont, hogy a belépő jegyek is csak félórára és pedig meghatározott időre voltak érvényesek.

*

A német birodalom — ott tartózkodásom idején — a német tudomány, a német erő és a német munka szemléltetésére „Németország” címmel Berlinben hatalmas arányú és rendkívül gazdag kiállítást rendezett. E kiállításon igen ötletes módon a posta is képviselve volt, úgy, hogy igen sok látogató kereste fel. Bemutatták a különböző és legújabb

7. ábra.

Mozgó táviróhivatal. Gépkezelő tisztviselők munkában. (Fényképezte a német birodalmi postaminisztérium fényképtára.)

távíró-, távbeszélő- és rádió berendezéseket is, de a közönséget legjobban az a játékszerű kirakat fogta meg, amelyben „Birodalmi posta” felírással egy épület volt, amely kitárt kapuján keresztül megszakítás nélkül ontotta a levélhordókat. Ezek tömött négyes sorokban vonultak ki, előre jöttek egész az ablakig, majd félkörben visszafordulva, az épület mögé mentek. A kirakat fölött egy tábla függött, amely hirdette, hogy naponta 70.000 levélhordó kézbesíti a postaküldeményeket.

Komolyabb színezetű, de nem kevésbé ötletes volt az a berendezés is, amely a rádióból ismert helyszíni közvetítések mintájára, a telefonéhoz hasonló hallgatókon keresztül az ország különböző részeiből és különböző szolgálati ágakban foglalkoztatott postatisztviselők hangját közvetítette. Ha valaki valamelyik kagylót füléhez emelte, hallhatta, amint a tisztviselő elmondotta, hogy hogyan látja el szolgálatát és milyen ne-

hézsegekkel kell megküzdenie. Az egyik hallgatónak a Hamburg-amerikai vonalon közlekedő óceánjáró hajópostása, a másikba egy alpesi kézbesítő, a harmadikba egy rádiótávíró, a negyedikbe egy helyközi központ telefonkezelője beszélt és olyan érdekes dolgokat mondtak el, hogy a kagylók ritkán heverték az asztalon használatlanul.

A magyarországi posták helyzete az osztrák igazgatástól való elválás idején.*)

Irta: Dr. CSÓSZ ANNA középiskolai tanár, m. kir. postaellenőr.

La situation des postes de Hongrie au moment de leur séparation de l'administration autrichienne.

Par Mme Anne Csósz, dr., professeur de lycée, contrôleur des postes.

L'auteur fait connaître l'arrangement provisoire conclu avec l'Autriche le 2 avril 1867 concernant la séparation des postes et des télégraphes hongrois.

2. közlemény.

A magyar posta 1867-iki helyzetének teljes megvilágításához szükséges az 1867. évi április hó 2-án Ausztriával a magyar posta és távirda különválására kötött ideiglenes egyezmények ismerete is. Külön kööttek egyességet a postára és külön a távirdára.

Ezek az egyességek jelentik az önálló magyar posta és távirda megszületését. Megállapítják az akkori magyar posta és távirdaigazgatás szerveinek hatáskörét, továbbá meghatározzák Ausztriához és a külföldhöz való viszonyát is.

Minthogy ezen egyességekből ismerhetjük meg legjobban a magyar posta és távirda 1867-iki helyzetét, ezért egyelőre legalább a postára vonatkozó egyességet teljes egészében közöljük.

A történeti jelentőségű egyesség teljes szövege magyar fordításban a következő:

Egyezés.

a cs. és kir. kereskedelmi és közgazdasági minisztérium és a m. kir. földművelés, ipar és kereskedelmi minisztérium között, a postaügyek szétválasztásáról.

Miután a cs. és kir. kereskedelmi minisztérium részéről Kolbensteiner Vilmos osztálytanácsos és a m. kir. földművelés, ipar és kereskedelmi minisztérium részéről Fest Imre országgyűlési képviselő és Gervay Mihály cs. és kir. postaigazgató jelöltettek ki, hogy megállapodjanak azokban a módzatokban, amelyek mellett a postaigazgatás szétosztása megtörténhetne, nevezett meghatalmazottak a magyar és

*) Az első közlemény a „Magyar Posta” 1935. évi 7. számában jelent meg.

erdélyi posták átvételére vonatkozólag — a mindkét kereskedelmi minisztérium által leendő elfogadás fenntartása mellett — az alábbi ideiglenes megállapodást beszéltek meg.

1. cikk. 1867. május 1-vel Magyarországon és Erdélyben a postaügyek legfőbb vezetését és igazgatását a m. kir. földművelés, ipar és kereskedelmi minisztérium veszi át. Ezzel az időponttal a postahatóságok és postahivatalok a nevezett országokban a cs. és kir. kereskedelmi minisztérium szolgálati kötelékéből kilépnek és a m. kir. kereskedelmi minisztériumnak rendeltetnek alá. A temes-bánáti katonai határőrvidéki postahivatalok nem mennek át a m. kir. kereskedelmi minisztérium hatáskörébe, azért ezek a temesvári postaigazgatóság kötelékéből kiválasztatnak.

Ellenben átveszi a magyar postaigazgatás a nagyszebeni postaigazgatóságnak Oláhországban alárendelt postakiadóságokat és pedig: Bukarestben, Giurgevóban, Plojestiben és Ibraílában, továbbá Moldvában a fokschani és galatzi postakiadóságokat, kizárólag postai vonatkozásban. A személyzet beosztására, valamint minden egyéb személyi ügyre vonatkozó intézkedéseket azonban a cs. és kir. külügyminisztériummal egyetértésben kell megtenni. Ezek a postakiadóságok ezentúl is a cs. és kir. postakiadóságok címet viselik és az illető konzulátusnak maradnak alárendelve, mint annak érintetlen része.

Minden többi itt meg nem nevezett külföldi cs. és kir. postakiadóság a cs. és kir. kereskedelmi minisztériumnak, illetőleg a cs. és kir. külügyminisztériumnak marad alárendelve.

2. cikk. A hivatalnokok és szolgák, akik a magyar igazgatásba átmenő postahatóságoknál és postahivataloknál jelenleg alkalmazva vannak vagy állomásoznak — az ideiglenes megállapodás tartamára — a jelenlegi járandóságokkal és szabályszerű igényeikkel a magyar igazgatás által átvétetnek.

3. cikk. Az állami postaintézetnek fenntartott jogaira, ezen intézetnek a közönség által való használatára és a postaküldeményekért való felelősségre vonatkozó jelenlegi határozatok, valamint minden díj-szabás, kezelési és elszámolási szabályok mindkét postaigazgatás területén változatlanul érvényben maradnak, ha csak a két keresk. minisztérium valamely változtatásban esetről-esetre meg nem állapodik.

Ugyanígy teljesen érvényben maradnak a magyar postaigazgatás területén a külföldi államokkal kötött postaszerződések.

4. cikk. Ami a két posta-területen a csereforgalomból eredő bevételeket illeti, a levelekért, nyomtatványokért és árumintákért, ujságokért és csomagküldeményekért befolyt franco és portó díjak, továbbá postautalványok és utánvételek díjai, valamint a levél- és csomagposta mellékdíjai osztatlanul annál a postaigazgatásnál maradnak, amelynek területén befolytak.

A stafféták díjai, továbbá az utas és átszállítási díjak oly módon fognak elosztani, hogy mindegyik postaigazgatás azon útért kapja az illetékeket, melyért a 7. cikk szerint a szállítási költségeket viseli.

Ami a postautalványokra befizetett és az utánvételek címén beszedett összegeket, valamint a vonatkozó kiadásokat illeti, ezek kölcsönös elszámolás és kiegyenlítés által rendeztetnek.

5. cikk. Ami azokat a portódíjakat illeti, melyek a magyar posta-

igazgatás alatt álló postahivataloknál a külföldre küldött és külföldről érkezett levél és csomagküldeményekért befolyznak, ezek leszámolásáról a külföldi országokkal a cs. és kir. kereskedelmi minisztérium fog gondoskodni.

A Magyarországgal való leszámolásra vonatkozólag mint általános elv állapítatik meg, hogy az ilyen küldeményekért a fennálló szerződések értelmében az osztrák postaigazgatást megillető díjak a magyar postaigazgatást illetik, és nem a magyar postaigazgatáshoz tartozó osztrák területen való átszállításért transit díj nem számíttatik fel.

Viszont a magyar postaigazgatás területén átszállított osztrák és külföldi küldeményekért a magyar postaigazgatás sem kap az osztráktól semmi jóváírást.

Ami különösen a postaegylettel való csomagforgalmat illeti, az egyleti bevételekből Ausztriára eső százalékrészeknek azon arányrésze fog a magyar postaigazgatás javára számíttatni, amilyen arány a Magyarországból ki- és oda beszállított küldeményekre eső frankó és portó az egész Monarchia területén beszedett frankó és portó között.

A kiegyenlítés átalány útján fog történni.

Ez az átalány a külföldi levélpostaforgalomról az illető osztrák postahivatalok által 2 hónapon keresztül vezetendő feljegyzések és a csomagforgalomról ugyanezen időtartam alatt a cs. és kir. kereskedelmi minisztérium számvevősége által szolgáltatandó adatok alapján fog megállapíttatni.

Ami a külfölddel való ujságforgalmat illeti, ez az érdekelt külföldi és magyar ujságkiadóhivatalok közötti közvetlen leszámolás útján fog rendeztetni.

Az Ausztriára eső szállítási díj a magyar postaigazgatásnál marad.

6. cikk. A postavagyonok, leltári tárgyak, valamint a postakocsik, melyek a magyar postaigazgatásba átmenő postaintézeteknél állandóan állomásoznak, továbbá az összes használati tárgyak, 1867. április 30-i állapotuk szerint, mely leltározandó, a magyar postaigazgatásnak engedtetnek át.

7. cikk. A postajáratokra vonatkozólag, amelyek a postautakon a kétoldali területet összekötik, mint elv állapítatik meg, hogy mindegyik igazgatás a szállítási költségeket a másik terület első határállomásáig viseli. Ha a két határállomás közötti szállításért átalánytérítést alapítanak meg, ez az igazgatás a költségek felét viseli.

Igy lassankint kölcsönös egyetértéssel az a rendszer vezetetik be, hogy a határállomásokon a kocsi és a vezető felváltása megtörténik, mindazonáltal csak ott, ahol ezt a postaszállítás zavar és késedelem nélkül megengedi.

Mindegyik postaigazgatás a nem hozzá tartozó kocsi használatáért a saját területén mérföldenkint 10 ujkrájczár kártérítést fizet.

Ha az egyik igazgatás postavezénylői a járat szabályszerű kísérésére a határállomáson túl a másik igazgatás által is használtatnak, akkor azoknak az eltartási díját (fix fizetésüket, útipénzüket stb.) a két igazgatásnak olyan arányban kell fedezni, amilyenben a két területnek azok az útszakaszai vannak, amelyeken a kíséret történik.

KIR.

A.M.

8. cikk. Az előző cikk határozatai a vasúti és hajószállítási forgalomra vonatkozólag is érvényesek, amennyiben ezekre alkalmazhatók.

A Bécs és Pest közötti mozgó postahivatalok szabályozására külön egyesség fog köttetni.

Ameddig ezek a mozgóposták a mostani módon közlekednek, az előző cikkben a vezénylőkre felállított elv az ezeknél levő tisztviselőkre és vezénylőkre is vonatkozik.

Ezen elv alapján fognak elosztatni a két igazgatás között a mozgópostáknál használt postakocsik fenntartási és javítási költségei is.

9. cikk. A járatokban, melyek mindkét postaigazgatás területét érintik, vagy a Kelettel való összeköttetést szolgálják, mindkét oldali megegyezés nélküli változást eszközölni nem szabad.

10. cikk. Postaküldemény elveszése, hiánya vagy sérülése esetében az a postaigazgatás, illetőleg a neki alárendelt igazgatóság folyósítja az esedékes kártérítést, amelynek területén a kártérítés érvényesítésére jogosult fél van.

Ha a kárt postaalkalmazott hibája okozta vagy tette lehetővé, a kártérítést az az igazgatás folyósítja, amelyhez a kárt okozó felelős postaalkalmazott tartozik.

Ha mindkét területhez tartozó postaalkalmazottak vonhatók felelőségre, akkor mindegyik igazgatás a megfelelő részt fizeti a kártérítésből.

Ha azonban a kárt erőszak vagy véletlen baleset okozta anélkül, hogy hanyagságból származó felelősséget meg lehetne állapítani, akkor a kártérítést az az igazgatás viseli, amelynek területén a hiány, elveszés vagy sérülés bekövetkezett.

11. cikk. A mindkét területen lévő postaigazgatóságok fel vannak hatalmazva a kezelési és egyéb ügyekben, melyek saját hatáskörükhöz tartoznak (kivéve a közös járatok szabályozását) önállóan levelezni és közös megegyezéssel intézkedni.

Ha olyan tárgyakról van szó, amelyek hatáskörüket meghaladják, vagy ha az igazgatóságok nem tudnak megegyezni, akkor a kereskedelmi minisztériumok közvetítése veendő igénybe.

12. cikk. A külföldi postahatóságokkal a levelezést az a postaigazgatás veszi át, amelynek területén keresztül a küldemény — amelyre a levelezés vonatkozik — külföldre kiszállított.

13. cikk. Mindkét igazgatás számvevősége tartozik a közös postaforgalomra vonatkozó okmányokat ellenőrzés és leszámolás végett kölcsönösen közölni.

Mivel a cs. legfőbb számvevőszék feladata az 1867. évi költségvetésre vonatkozó zárszámadás összeállítás és a birodalom mindkét felének az 1867. évi postajövedéke a zárszámadásban egy tételt képez, ezért az osztrák és magyar pénzügyigazgatás között kötött egyesség 14. cikke értelmében a m. kir. kereskedelmi minisztérium részéről, a magyar postaügyre vonatkozó 1867. évi számadási eredmény és kimutatások kívánságra a cs. legfőbb számvevőszéknek mindenkor átküldendők.

14. cikk. A bécsi járatok iroda a magy. kereskedelmi minisztériumnak a szükséges adatokat és támogatást továbbra is meg fogja adni.

Ugyanígy a postagazdászati igazgatás a magyar kereskedelmi minisztérium kívánságára a forgalmi eszközök és hivatali kellékek beszerzését térítés ellenében eszközölni fogja.

15. cikk. 1867. május 1-től, vagy ha ez technikai akadályok miatt kivihető nem volna, mindenesetre 1867 június 1-iki kezdettel mind az osztrák, mind a magyar területen Ófelsége arcképével és arab számokkal krajcárokban kifejezett új levélbélyegek és benyomott levélborítékok, továbbá értékjelzés nélküli ujságbélyegek jönnek forgalomba, amelyek készítését a cs. kereskedelmi minisztérium — a gyártási költségek megtérítése ellenében — ezen egyesség tartamára Magyarország számára is elvállalja.

Azoknál a postahivataloknál, amelyek a magyar igazgatáshoz mennek át, valamint a magyar és erdélyi főbélyegraktárban f. évi május 1-én, illetőleg június 1-én még meglévő levélbélyeg és lebélyezett boríték-készleteket átvételi elismervény ellenében a bécsi postagazdászati igazgatóság^{nak} kell visszaküldeni.

16. cikk. Ez az ideiglenes egyesség 1867. év végéig lesz érvényben, amely időpontig, alkotmányos úton végleges megállapodás kötendő.

17. cikk. A végleges egyességnek tartatik fenn az 1867 május 1. után utólagosan befolyó díjakra vagy beszedett kincstári követelésekre, — melyek a korábbi időszakból származnak, — valamint a még ezen időszakra teljesítendő fizetésekre vonatkozó kiegyenlítés, egyelőre az illető összegeket az a postaigazgatás tartja megfelelően nyilván, melynél azok befolytak vagy kifizettek.

Pest, 1867. április hó 2-án.

Ezután következik a meghatalmazottak aláírása, — magyar részről csak Fest Imre írta alá — továbbá mindkét miniszter elfogadási záradéka.¹⁾

Az elfogadott egyesség nem mindenben egyezik a kiküldöttek által készített egyesség-tervezet szövegével. Az akkori iratokból kétségtelenül megállapítható, hogy a megbízottak által elfogadot tervezetben az osztrák minisztertanács változtatásokat eszközölt, de hogy ezek a változtatások miben állottak, adatok hiányában eddig nem sikerült megállapítanom.

Nem kétséges, hogy a különválást hosszas tárgyalásokkal készítették elő. Az előkészületi időtartam alatt az osztrák kereskedelmi minisztérium a postára vonatkozólag közvetlen az egyesség megkötését, illetőleg életbeléptetését megelőző időben több nagyjelentőségű szervezeti és kezelési szabályt alkotott és léptetett életbe.

Ezek közül a legfontosabbak a következők:

A „Verordnungn für die oesterreichischen Post-Aemter“ 1867. évi 5. számában február 13-án kiadnak egy 1867. január 21-én kelt császári rendeletet a belföldi csomagdíjak mérséklésére, amely külön kiemeli, hogy ez az új díjszabás az egész birodalom területére érvényes. Az új díjszabást kiszámított táblázatokban is közölték.

A fentemlített lap 9-ik számában 1867. március 1-én jelenik meg a postautalvány forgalomnak az összes postahivatalokra való kiterjesztésére vonatkozó kezelési szabályzat, amely 1867 március 15-én lépett életbe. Ettől az időtől kezdve lehetett minden postahivatalnál 25 osztrák forintig postautalványt feladni.

Kivételt képezett a rendeletben felsorolt 73 nagyobb város, amelyeknél kölcsönösen 1000 oszt. forintig lehetett utalványt feladni. Bécsnek

¹⁾ L: Orsz. Lev. Földmív. Ip. és Ker. Min. eln. ü. 1867 : 30. szám.

különleges helyzetet biztosított a rendelkezés, mert oda a rendeletben felsorolt 73 városból 5000 oszt. forintig lehetett postaulványt küldeni.

Ugyancsak a Verordnungsblatt 1867. évi 10. számában 1867 március 15-től a belföldi forgalomban a csomagpostánál is kötelezővé tették a vámsúly használatát, amelyet egyébként a levélpostánál már használtak.

1867 márc. 8-án új utasítás jelent meg a Verordnungsblatt 11. számában a számvevőségi pénztári és ellenőrzési szolgálatra. Ezeket új alapokon teljesen átszervezték és az új szervezeti szabályok 1867 április 1-én léptek életbe.

E szabályozásokkal az elől közölt egység értelmében a magyar posta központi vezetősége már befejezett tények elé került és a magyar posta szervezetébe és tarifájába beleszólása nem volt.

A magyar postahivatalok az osztrák postahivatalokkal azonos szabályok szerint kezdték meg működésüket és ezt az állapotot az osztrák kereskedelmi minisztérium a jövőre nézve is biztosította, az egység azon rendelkezésével, amely szerint a meglévő szabályokom vagy díj-szabásokon változtatás csak közös megegyezéssel eszközölhető.

Nyilvánvaló, hogy a felsorolt szervezésekkel az osztrák minisztérium elsősorban az osztrák birodalmi érdekeket és az osztrák posta érdekeit elégítette ki és hogy azokban az önálló magyar posta érdekeit mellőzték, sőt ez érdekek érvényesülését az egység alapján a jövőre nézve is meg akarták akadályozni. Nem tételezhető fel ugyanis, hogy az akkori körülmények között olyan változtatásokhoz az osztrák kereskedelmi minisztérium hozzájárulását adta volna, amelyek az osztrák postával szemben magyar érdeket szolgáltak volna.

E megkötöttségen felül a magyar szempontok érvényesülését még a következő időkre is a magyar igazgatásra nézve átmenetileg megnehezítette az egység azon határozata, hogy a magyar igazgatás alá került postai szerveknél alkalmazva volt osztrák személyzetet a magyar igazgatásnak át kellett vennie. Itt sikerült magyar részről az egység érvénybe lépése előtt a magyar érdekeket a jövőre nézve annyiban biztosítani, hogy az osztrák kereskedelmi miniszterrel történt megállapodás értelmében 1867. évi április hó 6-ától az osztrák miniszter magyar területen levő postákhoz a kinevezéseket további intézkedésig beszüntette.²⁾

Az osztrák állampolgárok felvétele e megállapodással, illetőleg a különválással a magyar postához azonban nem szűnt meg teljesen, mert kiszolgált osztrák állampolgárságú katonákat a magyar igazgatás az osztrák minisztériumok, legtöbb esetben a hadügyminisztérium kérésére, még a következő években is felvett postai szolgáltra.

Amint az előadottakból látjuk, az egység a magyar postaigazgatásnak kevés önállóságot adott. Nemzetközi viszonylatban a külön magyar postát teljesen eltüntette, sőt annak a belföldi vonatkozásban is kevés hatáskört biztosított.

Látszólag feltűnő, hogy oláh és moldva postakiadóságok is a magyar központi igazgatáshoz kerültek. Ennek nyilvánvaló az lehetett az egyik oka, hogy a postakiadóságokat Bécsből — a közbeeső magyarországi területen keresztül — nehézkes és igen körülményes lett volna

²⁾ L: Orsz. Lev. Földmív. Ip. és Ker. Min. eln. ü. 1867:29. sz.

igazgatni. Másik oka valószínűleg az volt, hogy e postakiadóságok jövedelem szempontjából nem számítottak, mert fenntartásuk igen költséges volt.

E postakiadóságoknak egészen különálló helyzetük volt. Az egység értelmében továbbra is osztrák címet viseltek, politikailag az osztrák konzulátushoz tartoztak, személyi tekintetben pedig a magyar postaigazgatás e postákat illetően csak az osztrák külügyminiszterrel egyetértőleg intézkedhetett.

Ebből a helyzetből rövidesen bonyodalom is keletkezett, mert a magyarok e postakiadóságoknál is feltették a magyar címet, ami ellen az osztrák minisztérium tiltakozott. A vita azonban csakhamar tárgytalanná vált, mert az oláhok követelésére a területükön működő idegen posták nem sok idő múlva megszűntek.

A mindkét minisztérium által elfogadási záradékkal ellátott egységet az uralkodó az 1867. évi április hó 21-én vette tudomásul és annak keresztülvitelére a felhatalmazást megadta. Erről a magyar földművelés, ipar és kereskedelmi minisztériumot az osztrák kereskedelmi minisztérium 1867. évi április hó 25-én kelt 616/Hm. számú átiratában értesítette.³⁾

Az átvétel, illetőleg átadás az osztrák kereskedelmi minisztérium által megállapított módozatok szerint, az 1867. évi április 30-iki állapotok alapján történt.

A magyar posták és távirdák központi igazgatását a m. kir. földművelés, ipar és kereskedelmi miniszter 1867. évi május hó 1-én vette át. Ugyanezen a napon jelent meg az első magyar posta rendeletek tára: „Rendelvények a magyar posta-hivatalok részére” címmel, magyar-német szöveggel, az eddig kizárólag német nyelven megjelenő „Verordnungen für die oesterreichischer Post-Aemter” helyett.

E rendelvényi lapok első számában jelentette be Gorove István földművelés, ipar és kereskedelmi miniszter a magyar és erdélyi postáknak magyar igazgatásba való átvételét és egyben felhívást bocsátott ki a posta személyzetéhez, melyben azokat buzgó munkásságra és a közönséggel való előzékeny bánásmódra figyelmeztette.

A magyar központi igazgatás számára tehát az egység nehéz helyzetet teremtett. Igen korlátolt önállósága mellett nem volt még külön bélyegje, nem volt számvevősége, gazdasági hivatala, járási irodája, Ausztriától a magyar területen alkalmazásban állott személyzet létszámkimutatását és szolgálati táblázatait is csak hiányosan kapta meg, mert amint az osztrák kereskedelmi minisztérium 1867. május 24-én kelt 8.257/971. számú átiratával közölte, ezek a Bécsben őrzött létszámkimutatások és szolgálati táblázatok nem voltak a legutóbbi időkig kiegészítve.⁴⁾

Az előadottakból látni lehet azt a nagyjelentőségű munkát, ami a magyar posta központi igazgatásának első vezető férfijaira hárult. Súlyosbította feladatukat az a körülmény is, hogy sem a központi igazgatás, sem más központi szervek, — a számvevőség, gazdasági hivatal, járási iroda, stb. — ellátására abban az időben nem volt szakképzett és felkészült magyar tisztviselő.

³⁾ L: Orsz. Lev. Földmív. Ip. és Ker. Min. ein. ü. 1867 : 54. szám.

⁴⁾ L: Orsz. Lev. Földmív. Ip. és Ker. Min. ü. 1867 : 1447. sz.

Adatok a baranyai posták történetéhez a hódoltságtól a kiegyezésig.

Irta: Dr. HETEY-HERMAN OTTÓ m. kir. postaforgalmi gyakornok.

Contribution à l'histoire des postes de Baranya à partir de la domination turque jusqu' au Compromis austro-hongrois.

Par le dr. Othon Hetey-Herman, surnuméraire des postes.

L'auteur continue son article commencé dans le No. 7.

(Polytatás.)

1860 novemberében a nagy forgalomra való tekintettel kívánatosná vált a Pécs-Siklós-i postajáratot naponként közlekedő járattá átalakítani. A postaigazgatóság ezzel kapcsolatosan érdeklődött, hogy azok a községek, melyek eddig Szalánta kézbesítő kerületébe tartoztak, ezentúl hova kapcsoltsanak s kérte a hatóságok intézkedését, hogy a változást november 1-re végre lehessen hajtani.

A postaigazgatóság a sok változás miatt, a kézbesítő kerületeket egyébként sem tartotta helyeseknek s a vármegyétől a beosztásra vonatkozólag tervezetet kért (Vm. 3244/1854.).

A vármegye 1854. április 14-én válaszolt: Ibfát legjobb volna az egyházkerületi beosztásban meghagyni, vagy méginkább Szentlőrinc-hez csatolni. Javasolja továbbá, hogy Mágocs, Szalánta és Mocsolád községekből egy új kézbesítő kerületet állítsanak fel. A többi beosztást jónak találta. Erről a többről csak annyit tudunk, hogy Németi, Ata, Bosta, Szilvás, Szőke, Regenye, Rácpetre, Szőkéd, Pogony, Udvard és Kökény a pécsi hivatal kézbesítő kerületébe; Kistótfalu, Bisse, Turony, Garé, Csarnóta, Szava és Vokány pedig a siklósi hivatal kézbesítő kerületébe tartoztak.

Azok a hivatalok, melyek a bátaszéki postahivatal megszüntetése után Szekszárdhoz csatoltattak, f. é. márc. 6-tól kezdve — a bátaszéki posta újbóli felállításával kapcsolatban — újból visszacsatoltatnak; viszont kívánatos, hogy Kacsfalva, a laskafalvi postahivatalhoz csatoltsék, mert oda sokkal közelebb fekszik, mint Dárdához. (Vm. 3244/854.)

A soproni helytartóság elnökének, Ambrózynak 1855. március 14-i leirata szerint Ófelsége megengedte, hogy az extraposták Magyarországon személyeket szállítsanak. Ezzel kapcsolatban elrendelte, hogy az előljáróságok és főszolgabírói hivatalok a posta számára előfogatról feltétlenül gondoskodjanak. Az előfogatért a megállapított fuvardíj járt (a soproni kerületben egy lóért és egy egyszerű postáért 1 frt 10 kr.). Az előfogatot jogtalanul igénybevenni szigorúan tilos volt. Ugyanekkor arról is érdeklődik, hogy a gyorsparasztkok (Bauernpost) a vármegyében működnek-e s egy jegyzéket mellékel az akkori dunántúli 12 extrapostáról. Ezek közül 4 Baranya vármegyén ment keresztül:

A 4. számú Mohácstól Nagykanizsáig, Pécsen és Kaposváron át,

az 5. számú Budáról Eszékig, Szekszárdon és Mohácson át,

a 8. számú Soprontól Pécsig; Sárvár, Jánoshalma, Keszthely, Marcali és Sörnyén át,

a 12. számú Szekszárdtól Pécsig.

A megyefőnök érdeklődött a főbíráktól a gyorsparasztok iránt, de csak a szentlőrinci járásban volt a parasztposta ismeretes és még mindig használatos. Oka alighanem az volt, hogy a járásban nagyon rossz utak vannak. Emiatt kérte is a szentlőrinci szolgabíró a pécsi főszolgabírót, hogy az ügyek elintézésére nagyobb terminust adjon, mert a multkor is 6 nap alatt kapta meg a rendeletét s így a jelentése a rossz utak miatt nem futott be idején. A közelmúltban egy rendeletet továbbítania kellett a sellyei jegyzőnek s az is napokat vett igénybe. (Vm. 11.893/1854.). Ettől eltekintve, a postai közlekedés általában folyton javult. 1854 november 1-től kezdődőleg Nagykanizsa és Eszék közt a postajárat naponként közlekedik; 1856 szeptember 1-től Pestről Kaposvárra málhaposta indul Pécsen át hetenkint egyszer, útbaejtve Gödrét és Magyarorszáket is.

A Pécs és Szigetvár közötti útszakaszt 1857-re annyira megjavították, hogy a postaigazgatóság a két város között pénzeslevél és egyéb küldemények továbbítására karioljáratot akar létesíteni. A vármegye nagy helyesléssel vette tudomásul a postaigazgatóság tervét s nemcsak kívánatosnak, de szükségesnek is tartja annak megvalósítását, mert eddig sokszor zavarban voltak a pénzküldés terén, pedig a biztonság itt sohasem volt veszélyeztetve. Ezt a karioljáratot — mely hetenkint kétszer közlekedett — 1859 május 16-tól Németladig meghosszabbították s e naptól kezdve Németladon is felvettek pénzküldeményeket.

A régóta vajdó mágocsi postahivatal ügye is időközben dülőre jutott, mert a kereskedelemügyi miniszter elrendelte, hogy Mágocsra és Németbolyon postahivatalokat állítsanak fel. Mágocsra pályázott egy Flaschitz nevezetű mágocsi kereskedő, Németbolyra pedig Schip-pert János trafik- és lutritulajdonos. Utóbbi 300 frt fizetésért és 20 frt irodaátalányért hajlandó volt elvállalni a németbolyi postát. A postaigazgatóság sokállotta ezt s az illető főbíró útján érdeklődött, hogy belemenne-e a következő feltételekbe: 100 frt évi fizetés, 20 frt irodaátalány és minden egyes szederkényi útért 52 5 kr., illetőleg heti háromszori gyalogküldönc-járatot véve alapul, évi 136 frt 36 kr. átalányt.

Az igazgatóság azzal indokolta ezt, hogy hasonló távolságon fenn-tartott karioljáratokért fizetett összegekkel a felajánlott díjazás arány-ban áll. A trafikos elfogadta ezeket a feltételeket, pályázatát ilyen érte-lemben nyújtotta be, a neki adományozott németbolyi postahivatalt pedig 1856 május 20-án megnyitotta.

A mágocsi pályázónak időközben Szép József ottani gyógyszerész és Bassola Antal, helybeli jegyző személyében kemény ellenfelei akad-tak. A jegyzőt a főbírája is melegen ajánlotta a megyefőnök figyel-mébe (Vm. 5232/1856.) nagy családjára való tekintettel, mivelhogy jegy-zői teendőinek további pontos ellátásában ezáltal hátráltatva nem lesz.

1855 május 29-én Sággy Kálmán rőfössegéd arra kér engedélyt (Vm. 5882/1855.), hogy Dobszay István pécsi postamesternél a posta-kezelést tanulhassa s idővel, a vizsga sikeres letétele után, a posta-mester mellett második postakiadó lehessen.

Idősebb Dobszay István azonban nem sokáig képezett ki új posta-kiadókat, lemondott s a lemondásával megüresedett pécsi postamester-ségre a postaigazgatóság 1856 március 5-én pályázatot hirdetett. Jöve-

delem: évi 600 frt fizetés, 200 frt hivatalátalány, postakiadó fizetésére 200 frt, előfogatra 40 frt. Ezzel szemben tartozik a postamester 600 frt biztosítékot pénzben vagy 3%-ra kamatozó államadóssági kötvényben letétbe helyezni, ha ő maga is dolgozik, egy postakiadót tartani; azonkívül 8 drb jó lovat, egy nyitott és egy fedett fogatot, 3 drb levélpostakördét, 5 drb stafétáskát és a szolgálat ellátására szükséges üzemanyagot beszerezni, illetőleg tartani.

A postahivaltat a lemondott postamester fia, ifj. Dobszay István nyerte el, aki 1856 szept. 1-től pécsi postamester.

A pécsváradi postamesterséget ugyanígy kapta meg 1857 áprilisában az addigi postamester, Mátyásevics Péter helyett Ferenc nevű fia.

A postamesterségeknek időközben annyira felment az ázsiójuk, hogy a magyarszéki postamesterségre nemes Darószy Ignác, volt szolgabíró pályázott (Vm. 11.251/1857.). A postaigazgatóság ugyan 1857 aug. 28-án ellene azt a kifogást emelte, hogy rabbiátus ember, aki nemrég is megvert egy Hirschfeld Armin nevű mágoesi kereskedőt, s e tettéért 40 frt-tal megváltható nyolc napi elzárásra ítélték, de ennek ellenére is megkapta a hivaltat.

Belloberg Nándor (alias Ferdinand) a Pécsi Lapok 1860 július 5-i számában közhírré tette az új postai menetrendet. A levélposta Bécs, Sopron, Nagykanizsa, Eszék és Mohácsra naponkint déli 12 órakor indult, Budapestre pedig este 6 órakor. Megérkezésük naponta 8 órakor volt.

A szekérposta Pestre minden vasárnap, kedd, csütörtök és péntek este indult. Visszaérkezik minden vasárnap, kedd, csütörtök és péntek délben.

Mohácsra vasárnap és szerda délben indult, vissza pedig hétfőn és csütörtökön érkezik.

Szigetvárra vasárnap, kedd, szerda és péntek reggel 6 órakor indul, vissza pedig vasárnap, kedd, csütörtök és pénteken d. u. 5 órakor.

A siklósi szekérposta, mely pénzt is visz, naponta déli 12 órakor indult, vissza vasárnap, kedd, csütörtök és péntek 10 órakor érkezett.

Közhírré tette azonfelül a hivatalos időket is:

Levélfeladási idő naponta d. e. 8—12-ig, d. u. 3—6 óráig volt. Ajánlott leveleket csak d. e. $\frac{1}{2}$ 11 óráig és d. u. $\frac{1}{2}$ 6 óráig lehetett feladni. Pénzt naponta d. e. 8—11 és d. u. 3—5 óra között lehetett feladni. A szekérposta indulási napjain d. u. a pénzzel terhelt leveleket már csak lezárva fogadták el s ez ügyben át is írt Belloberg a vármegyének, a pénzfeladási idő pontos betartását kérve, mert ellenkező esetben kénytelen lesz a felvételt megtagadni.

Az 1859-ben létesült Pécs—mohácsi vasútvonalat is a posta szolgálatába állították s a postaigazgatóság már 1859 május 1-én az iránt érdeklődött a vármegyénél, hogy az állomáshelyektől a hasonló nevű postahelyek milyen messze vannak.

Az 1860 július 1-én megnyitott Nagykanizsa—Pragerhof-i vasút nagy változást jelentett a postai közlekedés terén is. Ennek a vasútvonalnak megindulásával kapcsolatban beszüntették a naponkint közlekedő lovaspostát Nagykanizsa és Pécs között, a Pest—Kaposvár közt

közlekedő málhaposta pedig ezután csak Pest—Pécs közt közlekedett, viszont a hetenkint háromszor közlekedő kariolpostát Pécs és Németlad között kibővítették még heti háromszori lovaspostával.

A postaigazgatóság ezenkívül még közvetlen összeköttetést akar létrehozni Mohács és Baja, úgyszintén Siklós és Donji-Miholjac között. 1862 januárjában pedig Dunaszekcső és Baja közti naponkinti levélpostáját létesítése érdekében levelez Baranya és Tolna vármegyékkel. 1861-ben már aziránt is intézkedik, hogy a vasúti forgalomnak a rendkívüli esetekben való megszakításakor, a vasúton szállított levélposta késésének elkerülésére, a hatóságok a postahivataloknak rendkívüli segílyt nyújtsanak.

A m. kir. Helytartótanács 1861 március 21-én kelt legfelsőbb királyi udvari leirat folytán, az országos utak kezelését az állami építési hivatalok hatásköréből újból a vármegyék hatáskörébe utalja s felszólítja utóbbiakat az utak, munkaeszközök, kavicsbányák stb. átvételére. Ezentúl csak az 1000 frt-ot meghaladó útépitésekről kell a tervet és költségvetést jóváhagyásra felterjeszteni „s az idegen mérnökök eltávolítása után az álladalmi utakra való felügyeletnél kizárólag magyarországiakat s a magyar nyelvben tökéletesen jártasakat kíván alkalmaztatni.”

Az utak tatarozásának és helyrehozásának ügye visszakerülvén a vármegye hatáskörébe, a végrehajtásnál bizonyos patriarchális vonás nyilvánul meg.

1862 júniusában a postaigazgatóság megkereste a vármegyét (Vm. 2863/1862.), hogy a laskafalvi postautat hozza rendbe. Farkas István főbíró jelentette, hogy a Laskafalu községen keresztül vonuló postaút kellőleg felárkoltatván, jókarba hozatott, azonban amennyire jó most, oly járhatatlan szokott lenni télen, tavaszkor és őszkor. A baj orvoslására azt ajánlja, hogy mivel a falu közepén levő postaház beltelke az országútig nyúlik, rossz időben a saját telkén át járassa a postamester a postaszekerét, vagy — ami még jobb volna, — közvetlen az országút mellett, a kert végén állítaná fel a postahivatalt.

A postaigazgatóság hiába kérte a vármegyétől a Németboly és Szederkény közti út helyreállítását is, úgy hogy végül a m. kir. Helytartótanácschoz fordult. Ennek közbelépésére a vármegye „... a németbolyi postamester és a soproni cs. kir. postaigazgatóság folytonos zaklatása folytán, tekintve a gyakoriabb közlekedést . . .” bár nem országút, ez évben rendbehozatta a kérdéses útszakaszt, de a következő 1863. évben már kereken megtagadta a postaigazgatóság kérését, elég ingerült hangon ezt írván: „... kérem a jelentő Schippert János németbolyi postakiadó urat értesíteni s őt egyszersmind utasítani, hogy e részben már több évek során át minden évben megújított, az illető szabályok és rendeletek helytelen felfogásából és magyarázatából eredt és a hatóságoknak csak időtrabló irka-firkához okot szolgáló zaklatását valahára megszüntesse . . .”

A postaigazgatóság újító törekvéseivel szemben a vármegye a non possumus álláspontjára helyezkedett. Midőn pl. a postaigazgatóság véleményt kért, hogy mikép lehetne a postaállomással nem bíró helyek küldeményeinek gyors és rendes továbbszállításáról gondoskodni, a vármegye 1863 március 2-án azt válaszolta, hogy az eddigi szokást,

mely szerint „ . . . mindenki, aki a postán levelet vagy más küldeményt vár, maga tartozik szorgalmazni, illetőleg annak elviteléről gondoskodni — tekintve Baranya vármegye helyi viszonyait, — legcélszerűbbnek találjuk.“

„Községi levélhordóknak felállítását, — kik a magánegyének számára a postán érkező küldeményeket rendeltetésük helyére juttassák, amire a községeket különben is szorítani nem lehetne, — nem találjuk célszerűnek azért, mert a községek közmunkával és más, az e megyében nagyon megingatott közbiztonság fenntartása céljából szükséges szolgálattételekkel anélkül is igen meg vannak terhelve.“

A postaállomásoknál levélhordók felállítását már csak azért sem találja a vármegye szükségesnek, mert a hivatalos levelek továbbítása amúgyis biztosítva van, a falusi lakosság levelezése pedig oly csekély, hogy amiatt akár az állam, akár a községnek megterhelésével fizetett küldöncöket tartani hasztalan pénzkidás volna.

A közbiztonság fenntartása valóban nagy terhet rótt a vármegyére, amennyiben gyakran fordultak elő postarablások s emiatt a postajáratokat rendszerint őrfelkellettel kellett kísértetni. Már 1854-ben állandó katonai őrkiséréte volt a Pest—pétervárad-i postajáratnak s azonfelül a járatkísérőt is felfegyverezték karddal és duplacsövű pisztollyal.

1863-ban az Eszék—szekszárdi úton 4 főből álló katonai őrkiséréte volt a postának s a legénység számára szükséges előfogatról Baranyavár és Laskafalu községeknek kellett gondoskodni. 1864 októberében a biztonság már annyira helyreállott, hogy a Szekszárd—dunaszekcsői vonalon a katonai kíséretet két főre csökkentették, de az alispán költségkímélésből még ezt is feleslegesnek tartotta, mert a marhavész miatt amúgy is védőrök állítottak fel. Kugyeray mohácsi postamester ugyan szept. 4-én a postaigazgatóságnak azt jelentette, hogy tudomása szerint Baranyavárhoz közel egy nyolc személyből álló rablóbanda tanyázik. Klink postamester jelentése szerint pedig Beremend környékén van egy öttagú banda. A vármegye szerint azonban a posta megtámadásától nem kell tartani. Midőn aztán a siklói postamester szept. 30-án újból jelentette, hogy Kistapolcán 7 fegyveres rabló garázdálkodott, a vármegye önérvényesen azt válaszolta a postaigazgatóságnak, hogy „ . . . a rablók üldözésére, — kik egyébként biztos tudomás szerint újból Somogy megyében vannak, — a lehető legkiterjedtebb intézkedések megtévék.“ Nem sokkal azután Pécsvárad és Nádasd között a pécsvárad-i levélpostát támadták meg. A nyomozást és a tettesek üldözését szintén megindították, de — mint rendszerint — nem sok eredménnyel.

Természetesen vaklármára is volt példa, amint azt a baranyavári főbíró 1863 decemberében kelt jelentéséből tudjuk. Szerinte azon hírből, hogy a pesti postát Mohács és Baranyavár között kirabolták és a postakocsist is bántalmazták, a vizsgálat szerint, egy szó sem igaz.

Az úthálózat kiépítése a forgalom növekedésével mind égetőbb lett s a hatóságok el is követték minden tőlük telhetőt. Ennek leghevesebb bizonyítéka az, hogy Baranya vármegyében az utak építésére és fenntartására engedélyezett összeg 1864-ben 3000 forint, az

1865-ös költségvetésben már 7150 forint. Ezért már aránylag sűrű volt az úthálózat s 1864-ben Baranya vármegyének 16 útja volt, a vármegyei tiszti főmérnök jelentése szerint: 7 országút, 4 postaút, 3 megyei és 2 kőbánya-út.

Országutak: a Pécs—szekszárdi, Pécs—szigetvári, Pécs—vejtői, Pécs—paléi, Pécs—siklói és a Drávafok—sztárai utak.

Postautak: a Szederkény—németbolyi, Bezdán—eszéki, Siklós—Lapáncsa—baranyavári és Mágocs—magyarszéki utak.

Magyei utak: a Siklós—dárdai, Sásd—dombovári és az Oroszló—bakócai utak.

A két kőbánya-út a Pécsvarad—mohácsi és Szentlőrinc—megyei út.

(Folytatjuk.)

A svájci posta hírlapszolgálat.

(Kivonatos fordítás a „L'Union Postale“ 1936. évi 6. és 7. számában megjelent cikkből.)

Irta: J. Känzig, osztályfőnök, a svájci postavezérigazgatóságnál.

I. Bevezetés.

A hírlap és a posta szoros kötelékben vannak egymással. Mindkettő behálózza az egész földet. Mindketten közösen szolgálják az emberi haladást: állandóan újat megtudni és közölni. A szellemi életre és gazdasági viszonyokra nagy befolyással vannak.

A posta és a sajtó nem egy időben kezdte működését. A posta idősebb, mint a hírlap. Az utóbbi lényeges tulajdonságait, mint a szabályszerű időközökben visszatérő megjelenés, a nyilvános terjesztés és a gyors tudósítás, csak a közlekedési berendezések kifejlesztésével tudta érvényesíteni. Még ma is a hírlapok megjelenése leginkább a postai összeköttetések és kézbesítések után igazodik, amelyeket a posta is igényszik lehetőleg a sajtó szükségleteihez idomítani.

A Svájcban nyomtatott első hírlap, amely szabályszerű időközökben jelent meg, a baseli „Ordinari Wochenzeitung“ volt 1610-ből amely azonban már a következő évben megszűnt. Ez a második hírlap, amelyről tudunk; az első a Strassburgban 1609-ben kiadott „Relation aller fürnemen und gedenkwürdigen Historien“. Az első hírlapok bölcsője tehát az Olaszországból északra vezető nagy közlekedési út melletti két kereskedő város volt.

A 18. században a legtöbb svájci fővá-

rosnak már megvolt a saját hírlapja, egyes helyeken időközönként kettő vagy három is.

Az első hetilapok tisztán híreket tartalmaztak és pedig majdnem kizárólag külföldieket, minthogy az abban az időben fennálló előzetes vizsgálat miatt, nem lett volna tanácsos belső ügyekre is kiterjeszkedni. A nyomdászok összegyűjtötték a külföldről érkezett levelekből és hírlapokból a legfontosabb híreket és így lapjaik a külföldi posták beérkezése után, meghatározott napon jelentek meg. Egyik 1785-ben megjelent „Zürcher Zeitung“-ban — amely „Neue Zürcher Zeitung“ néven ma is fennáll — olvasható a következő rövid tudósítás:

„Az összes levelek, jobban mondva hírlapok Németországból, Hollandiából és Angliából hiányoznak. Bocsánatot kérünk az olvasó közönségtől.“

A posta vezetője, akihez a legújabb hírek beérkeztek, némelykor virágzó újság kereskedelmet üzött, vagy pedig meg lett bízva hírlapkiadással, amelyből az állam regálét teremtett a postaszolgálat mintájára. Baselben a kereskedők vezetősége ezt a regálét magára ruháztatta és ez gondoskodott 1682-től 1796-ig a „Mittwoch und Samstag-Zeitung“ kiadásáról.

A Helvét köztársaság idején (1789—

1803-ig) megszabadult ideiglenesen a svájci sajtó a cenzurától. Ekkor először vettek fel politikai alaphangot a hírlapok, amelyek egyúttal a francia forradalom virágzó beszédmódorát is átvették. E merész próbálkozás azonban a Helvét köztársaság bukásával együtt összeomlott. Sem az 1803-iki mediatiszási acta, sem az 1815-ki szövetségi „Pactum“ nem ismerték el a sajtószabadságot.

Az 1848-iki szövetségi alkotmány egyéb előrehaladás mellett két életbevágó dolgot hozott a hírlapok részére: a sajtószabadságot és az egységes postai kezelést a szövetség egész területére.

A gazdasági és kulturális fellendülés, a technikai felfedezések és a gépi berendezések, a mindent mozgató vállalkozási szellem, a politikai élet és a postai vonalaknak kiegészítése hatottak oda, hogy a hírlapok a 19. század második felében szerfelett elterjedtek.

1896-ban Svájcban már 3000 lakosra esett egy hírlap vagy folyóirat, az Amerikai Egyesült Államokban, amely közvetlenül utána következik, 3100-ra, Németországban 4727-re, Németalföldön 5000-re, Franciaországban 6333-ra stb. Svájcban 1923. évben már 2300, 1932-ben pedig 1760 lakosra esett egy hírlap. Ha csak a politikai napilapokat vesszük is figyelembe, Svájcban olyan emelkedés mutatkozik, amelyet egyébként sehol a világon nem értek el. 1930. évben Svájcban 8000, Németországban 18.700, Amerikában 61.000 és ami bámulatosnak tűnik fel, Nagybritanniában 177.270 lakosra jut egy politikai hírlap.

Bár Svájc ujságokban a leggazdagabb ország, a szűk határok és a többnyelvűség nem engednek meg olyan óriási számban történő megjelenést, mint amelyet más államokban megjelenő lapoknál ismerünk. Vannak hetilapok, amelyek néhány száz előfizetővel tengetik létüket. A svájci lapok példányszáma 200 (Rhätische Volkszeitung és Búdner Wochenzeitung) és 90.000 (Zürcher Tagesanzeiger) közt váltakozik.

II. A hírlapszolgálat alapja és végrehajtása. Postaregálé és hírlapok.

A svájci hírlapok mindig panaszkodtak a külföldi hírlapok versenyére ellen. 1891-ben a Svövetségi Gyűlés javaslatot fogadott el, amely az addig semmiféle korlátozásnak alá nem vetett külföldi hírlapokat a postaregálé alá akarta kényszeríteni. Az érv az volt, hogy a svájci hírlapok a külföldiekkel szemben károsodnak, minthogy ezek rendszerint a posta mellőzésével, vasúti szállítmányként, szerfölött alacsony

szállítási díjak mellett jutnak Svájcba s így a viszontelárusítók nagyon olcsón adhatják ezeket a svájci lapok rovására.

A svájci sajtóegyesület a Svövetségi Gyűlés tagjaihoz intézett iratában a következőképp fejezte ki magát: „A mi sajtónk nagy szétszórtsága folytán, amely politikai szervezetünk következménye, majdnem valamennyi svájci lap oly csekély számban jelenik meg, hogy kötegekben való szállításra nincs meg a módja, míg a külföldön megjelenő lapok, amelyek százezer, vagy milliós példányban jelennek meg, a kötegekben való szállítás előnyét kihasználhatják. A svájci hírlapoknak az előfizetők legnagyobb része után meg kell fizetni a példányonként járó 1 centime postai szállítási díjat, míg a kötegekben szállított külföldi hírlapok ennek fizetése alól mentesülnek. Ha azonban az utóbbiak a postaregálé alá lesznek vetve és adórészüket ezen az alapon a szövetségi pénztárba be kell fizetniök, a Svövetségi Kamara megszüntet egy kiváltságot, és helyreállítja az egyenlő elbánást a svájci és külföldi hírlapok között“.

Átmeneti intézkedések után a ma érvényben lévő 1924. évi postaszolgálati törvény a következőképpen határozott: „A Svövetségi Tanács alávetheti a postaregálé alá a külföldön megjelenő hírlapok és folyóiratok szállítását“. Ez lehetővé teszi a külföldi lapokkal szemben a különleges elbánást, illetőleg különdíjjal való terhelést, valamint bármiféle korlátozás eljéjét. Az 1925. évi végrehajtási utasítás az ügyet a következőképpen szabályozta: „Azok a külföldi politikai lapok, amelyek hetenként legalább egyszer megjelennek, a svájci hírlapok részére külföldön nyomott mellékletek, valamint a svájci címmel vagy svájci kiadásban, azonban egészben vagy részben külföldön nyomott hírlapok és folyóiratok alá vannak vetve a postaregálé alá. Ha ezek a kiadmányok nem postán érkeznek, Svájc területére érkezésükkor a postának adatnak át“. A posta az ilyen lapok címzettjétől díjat szed, hogy a külföldi hírlapok szállítási díja ne legyen alacsonyabb, mint a Svájcban kiadottaké.

A külföldi hírlapok főként azért lettek a postaregálé alá vetve, mert azok nagy része vasúton szállítva érkezett Svájcba. Ez főként a francia és olasz lapokra vonatkozik, amelyek darabonkénti eladásra voltak berendezkedve. Ellenben a német és osztrák lapok, amelyeknél a darabonkénti eladás helyett az egyes előfizetők címére való küldés volt túlsúlyban, legnagyobb részt postán érkeztek Svájcba.

A nem levélpostaként szállított hírlapok hivatalos nyelven „Regálé alá vetett hir-

lapok"nak nevezettek, megkülönböztetésül azoktól a lapoktól, amelyek postai úton, a nemzetközi hírlapegyezmény alapján, vagy mint nyomtatványok szállítottak.

A Svájcba bevitt, regálénak alávetett hírlapok példányszáma

1900-ban	2,400.000
1910-ben	7,700.000
1913-ban	10,200.000
1919-ben	9,400.000
1920-ban	1,600.000
1921-ben	54.000
1922-ben	8,000.000
1935-ben	15,900.00

volt.

Az 1920. és 1921. évi nagy hanyatlás a francia és olasz valuta visszaesésének a következménye. A francia frank és olasz líra árfolyamának esése akkora volt abban az időben, hogy a Franciaországból és Olaszországból Svájcba szülő nyomtatványküldemények díja — minthogy a nemzetközi forgalomban a díjakat nem emelték — alacsonyabb volt a Svájcban regáléként fizetendő díjnál.

Ezért e külföldi kiadók hírlapjaikat nem vasúton, hanem nyomtatványként postán szállították s így a svájci postaigazgatás elvesztette a regálédíjat. E bevételnek legalább részben való visszaszerzése végett, a regálédíj 1921. év végén leszállítottatott. Az 50 g belföldi nyomtatványért járó 5 svájci centimes helyett nyomtatványként csak 2 centimes lett a regálé díja. Ennek következtében a francia és olasz politikai hírlapok 1922. évben már ismét majdnem olyan számban kerültek vasúti csomagokként szállítva Svájcba, mint előzőleg s így a regálédíjak ismét befolytak a postapénztárba, habár kisebb mértékben is.

Postai előfizetés.

a) **Belföldi forgalom.** A hírlapok és folyóiratok eladása vagy számonként történik a nyomda elárúsító ablakánál, az utcán, könyvkereskedésekben, újságelárúsítókban stb., vagy előfizetés által, amikor az egymásutáni számokat meghatározott időn át rendszeresen szállítják a díjnak előre fizetése mellett. A példányonkénti eladás kizárólagos ügye a kiadónak; ezzel szemben az előfizetéssel történt megrendelésnél a kiadó a posta közreműködését is igénybeveheti.

Azoknak a kiadóknak, akik kívánják, hogy a posta közvetítsen előfizetéseket lapjára, erre írásban kell kérniök a megjelenési hely postahivatalát. A kérelemhez csatolni kell a lapnak két mintapéldányát és közölni kell azokat az adatokat, amelyek

felveendő a hírlappal kapcsolatban a posta hírlapárjegyzékébe. (A lap címe, kiadás helye, megjelenési időszak, előfizetési díj.) A megrendelési árnak magában kell foglalnia a svájci szállítási és előfizetési díjat és egyeznie kell a lapon feltüntetett árral.

Aki valamely hírlapot posta útján akar megrendelni, a lakóhelyén levő postahivatalhoz fordul. A hivatal az előfizetési feltételeket a hírlapárjegyzékben találja meg. Az előfizetési díj előre fizetendő. A postahivatal nyugtát ad az előfizetési díjról és a kiadónak megrendelési jegyzéket küld, amelyen jelzi az előfizetés kezdetét és tartamát, a beszedett összeget és a rendeltetési postahivatalt vagy az előfizető címét. Az előfizető nevének a közlése elmarad, ha a kiadó ehhez hozzájárul, vagy pedig ha az előfizető kifejezetten kívánja, hogy a hírlap nevének feltüntetése nélkül rendeltesék meg. Főként a nagy példányszámú lapok nem kívánják előfizetőik nevét ismerni. Ez egyszerűsíti a posta munkáját. Ha valamely kiadó a rendelést nem intézi el időben, kizárható a posta hírlapelőfizető szolgálatából. Amidőn egy hírlapnak 50-nél kevesebb postai előfizetője van, a postaigazgatásnak jogában áll az előfizetőket felszólítani, hogy a lapot közvetlenül a kiadónál rendeljék meg.

Az előfizetés lejártá előtt a postahivatalok felszólítják az előfizetőket annak megújítására; ez a felszólítás számla küldése útján történik.

A megrendelés közvetítése által a posta nem vállal magára felelősséget a kiadó kötelezettségét illetően. Nem áll fenn kártérítési felelőssége, ha a hírlap az előfizetési idő alatt rendetlenül, vagy egyáltalában nem jelenik meg; mindamellett törekszik az előfizető javára az előfizetési díj visszaszerzését kieszközölni arra az időre, miatt a szállítás szünetelt.

A postán rendelt svájci hírlapok darabszáma

1890-ben	108.213
1910-ben	182.871
1920-ban	256.375
1930-ban	256.481
1935-ben	228.177

volt.

A fenti számok magukban foglalják a svájci hírlapokra vonatkozó, a külföldi postaigazgatásoktól eredő előfizetéseket is. Az 1935. évi előfizetésből 52.056, vagyis 22,8% esik külföldre. Ezzel szemben a svájci posták ugyanebben az évben 86.828 előfizetést közvetítettek külföldi hírlapokra

b) **Nemzetközi forgalom.** A svájci posta a nemzetközi hírlapelőfizetési szolgálatban

is résztvesz. Ezt az egyetemes postaszereződés alapján kötött hírlapegyezmény szabályozza, amelyhez Svájc is hozzájárult.

A svájci kiadóknak tetszésükre van bízva, hogy résztvesznek-e a szerződő államok postai hírlapelőfizetési szolgálatában. Azoknak a kiadóknak, akik e szolgálatban részt akarnak venni, kérni kell, hogy lapjukat vagy folyóiratukat a posta vegye fel a svájci hírlapokról a külföldi szolgálat részére készített külön hírlapjegyzékbe.

Közvetlenül a kiadónál történő előfizetések.

a) **Belföldi forgalom.** Az 1935. év elején összeállított svájci hírlapárjegyzékben szereplő 1225 kiadmányból csak 16% rendelhető posta útján, ezek között van azonban majdnem minden nagy napilap. A többi 84% közvetlenül a kiadónál rendelhető. Ez utóbbiaknál a posta szerepe csupán az előfizetésre vonatkozó felvilágosítás adására és a befizetési vagy átutalási lapnak, amellyel az előfizető az előfizetési díjat a kiadó postacekkszámlájára befizeti, az átadására szorítkozik.

b) **Nemzetközi forgalom.** A nemzetközi hírlapelőfizetési egyezmény a postai előfizetés mellett a kiadónál közvetlenül történő előfizetésről is intézkedik.

A kiadók által közvetlenül történő előfizetés gyűjtési rendszer a hírlapegyezménybe a német postaigazgatás javaslata alapján lett felvéve. Egyébként is Németország jelenleg az egyedüli, amely ezt a módszert alkalmazza hírlapoknak Svájcba szállításánál.

Hírlapárjegyzékek.

a) **Belföldi jegyzék.** Belföldi hírlaprendeléseknél a postahivatalok elsősorban megnezik az igazgatás által a svájci ujságokról kiadott árjegyzéket. Ebből lehet megtudni az előfizetési árakat és a megjelenési időszakot. Ha az előfizetés a kiadónál eszközlendő, az árjegyzékben fel van tüntetve a kiadó postai csekkszámlájának a száma is, amelyre a megrendelőnek be kell fizetnie az összeget befizetési vagy átutalási lappal.

A belföldi hírlapárjegyzék a postahivataloknál vásárolható, illetőleg ott díjtalanul betekintésre rendelkezésre áll.

b) **Külföldi jegyzék.** A belföldi jegyzéken kívül a svájci postaigazgatás a hírlapok előfizetésére vonatkozó egyezmény fogantatósi szabályzata alapján kiad még egy külön jegyzéket azokról a hírlapokról, amelyek külföldön a postahivataloknál rendelhetők. Ez a jegyzék csak azokat a hírlapokat foglalja magában, amelyeknek felvéte-

lét a kiadók határozottan kívánták. Ezt megküldik azoknak a postaigazgatásoknak, amelyek a hírlapegyezményhez hozzájárultak, hogy módjuk legyen a svájci lapok megrendelését foganatosítani.

Postai szállítás.

A napilapoknál a gyorsaság az első feltétel. A posta tudja, hogy a híreknek a leggyorsabb úton kell az olvasókhöz eljutnia és a legnagyobb mértékben igyekszik is ennek a feltételnek eleget tenni. A hírlapok szállításának három fázisa: a feladás, szállítás és kézbesítés oly módon van elrendezve, hogy mind a nyomdában, mind a postán a kezelés egyszerű, gyors és biztos legyen.

a) **Feladás.** A hírlapokat a postának előre meghatározott időben és helyen kell átadni. Kivételesen, amikor a körülmények azt megengedik és nagyon fontos összeköttetés eléréséről van szó, a feladás közvetlenül a mozgópostán, postahajón, lovas postakocsin, postautón vagy postai repülőgépen történhetik.

A nyomdának a hírlapokat 18×25 cm-t meg nem haladó nagyságra kell összehajtani, amely megfelel a levélfiókok nagyságának. Művészi mellékleteket tartalmazó folyóiratokat, minthogy ezeket összehajtaní nem szabad, erős kartonból való burkolattal kell védeni.

A kiadó tartozik a hírlapokat a felvevő hivatal utasításainak megfelelően a rendeltetési hivatalok szerint szétosztani és erősen összekötni.

Azok a hírlapok és folyóiratok, amelyek hetenként legalább egyszer jelennek meg és egy meghatározott időtartamra rendeltettek, a belföldi forgalomban a címzett nevének feltüntetése nélkül szállíthatók. Elégséges, hogy csak a rendeltetési helyet tüntessék fel az egy helyre szólók kötetének vagy a különálló példányoknak a szalagján. Ezért szükséges, hogy a kiadó küldje el a rendeltetési postahivatalhoz azoknak a névjegyzékét, akik nem a posta útján fizettek elő, de egyúttal késedelem nélkül értesíteni tartozik e hivatalt az előfizetők számáról és címében beálló minden változásról is. A címzett neve nélkül továbbított hírlapok példányszámát fel kell tüntetni a köteg szalagján.

A nemzetközi forgalomban is általában az előfizető egyéni címének feltüntetése nélkül, csupán a rendeltetési postahivatal jelzővel ellátva továbbítatnak azok a hírlapok, amelyek posta útján rendeltettek.

A hírlapokat nem postabélyeggel bérmentesítik. A kiadó felírja a szállítási jegyzékre a feladás napját, a hírlap számát,

az egyes példányok súlyát és ezeknek számát. A felvevő hivatalnak a súlyt rendszerint, a darabszámot legalább egyszer negyedévenként ellenőriznie kell. A nagy példányszámban megjelenő hírlapoknál, vagy ha az bármely okból tanácsos, a váratlan ellenőrzés a kiadó helyiségében is történhetik; a kiadónak a megrendelési könyveket, amennyiben szükséges, fel kell mutatnia.

Azáltal, hogy az egyes hírlapokat nem kell bérmentesíteni és címmel sem kell ellátni, a nyomda továbbítási munkája nagyon meg van könnyítve. Ez különösen fontos a nagy napilapoknál, amelyek a táviratok rovatának a lezárását az utolsó pillanatig elhalasztják és így gyakran éppen csak elérik a legközelebbi postai csatlakozást.

A mutatványszámokat a kiadó köteles külön kötegekben egyesíteni, amelyeken „feuille d'essai“ (mutatványszámok) felírás van. Az egyes nyomtatványszámokra is fel kell írni e megjegyzést. A mutatványszámokat a kiadók a többitől elkülönítve közönségesen adják fel.

A nem sürgős hírlapok külön eljárás alá esnek. Ilyenekként kezelhetnek nevezetesen a politikával nem foglalkozó hírlapok és folyóiratok és általában az összes lapok, amelyek havonként csak kétszer, vagy még ritkábban jelennek meg.

b) Szállítás. A hírlapok szállításának gyorsítása végett nemcsak minden létező közlekedési eszközt felhasználnak, hanem olyan összeköttetéseket létesítenek, hogy a napilapok gyorsan és fenntartás nélkül juthassanak rendeltetési helyükre. E célból nem a legrövidebb, hanem a leggyorsabb út a döntő. A postának a vasúti menetrendtől való függése folytán egyes hírlapok télen sokkal későbbben érkeznek rendeltetési helyükre, mint nyáron, minthogy télen a vonatok, autók és más közlekedési eszközök ritkábban közlekednek. Ez különösen akkor kellemetlen, amikor a híreket tartalmazó lapokat az előfizetők nyáron a megjelenés napján megkapják, télen pedig csak másnap reggel.

A hírlapok rendezése a postahivatalban és a mozgópostakocsiban meg van könnyítve azért, hogy a kiadók kötelesek azokat rendeltetési helyek szerint osztályozva feladni. A téves irányítást gondosan kerülni kell, minthogy az előfizető tudja, mikor kell hírlapjának érkeznie. A napilapok késedelmes kézbesítése sokkal több panaszra ad okot, mint az egyéb küldemények késése.

c) Kézbesítés. A napilapok kézbesítésének ideje nagyjában az érkezés idejéhez igazodik. Meg van a lehetőség arra, hogy

a különálló lappéldányok vagy egész kötegek a vasútállomásokra címezve továbbíttassanak, amely esetben a címzett (hírlap-árusító stb.) a mozgópostától a vonat beérkezésekor átveheti azt. Ilyen módon az állomáson a hírlapok már a postaszákoknak a postahivatalba való érkezése előtt vásárolhatók. A nagy postahivatalokba beérkező hírlapok kézbesítésének meggyorsítása céljából az indító hivatalok a hírlapokat már postafiókok vagy levélhordó vagy kézbesítő kerületek szerint elkülönítve kötegekben vagy zsákokban továbbítják.

A hírlapoknak a fiókba való beosztása és a levélhordók közti szétosztása pár perc alatt még a legnagyobb hivataloknál is megtörténik, minthogy címolvasással nem telik az idő. A nagyszámban érkező napilapok szétosztásának megkönnyítése céljából a postafiókokat megkülönböztető jellel látják el (színes vonás stb.), hogy a szétosztónak a jegyzék nézésével ne kelljen időt veszíteni, ha emlékezetből nem is ismer minden előfizetőt. Az egyes kézbesítők által kézbesítendő napilapok száma fel van jegyezve a táblákra s így a szétosztónak csak le kell azokat számlálni. A hiányzó hírlapokat a postahivatalok azonnal reklamálják a kiadónál s beérkezésük után díjtalanul továbbítják. Az előfizetőt értesítik, hogy lapja hiányzik s reklamálva lett. A hiányjelentés elmarad, ha pl. vonatkozás miatt egyszerre nagy számban hiányoznak a hírlapok.

Az a körülmény, hogy a hírlapokon nincs egyéni cím, egyszerűsíti a kézbesítő munkáját is, minthogy ő tudja, kinek kell újságot kézbesítenie, különösen a naponként megjelenő lapoknál. Nem kell neki a címet olvasni, sem pedig a példányokat az előfizetők szerint rendezni. Ugyanennek a lapnak a felcserélése az előfizetők között ki van zárva. Ha 40 példány „Neue Zürcher Zeitung“ van nála kézbesítésre, abból minden előfizető csak egyet kap; míg ha a hírlapokon cím van, a kézbesítőnek vigyáznia kell, nehogy Braun kapja Schwarz példányát, amin mindketten bosszankodnának. Ezzel szemben a hetenként csak egyszer megjelenő hírlapoknál a cím hiánya hátrányos a kézbesítőre, különösen akkor, ha ezeknek a száma nagy. Legtöbb esetben ugyanis a kézbesítő e lapok előfizetőire nem emlékszik biztosan, a kézbesítés megkezdése előtt tehát az előfizetők jegyzéke alapján fel kell jegyezni minden példányra az előfizetőt. Ugyanez a hátrány mutatkozik a napilapoknál is azokon a napokon, amikor a kézbesítést nem a rendes kézbesítő végzi, hanem helyettes. Egészben véve azonban a hírlapoknak cím nélküli továbbítása a postára is előnyös.

III. A hírlapszolgálat közgazdasági jelentősége.

1. Díjak.

Szállítási díj. A hírlapok szállítási díja az egyes példányok súlyához igazodik. Ennek az alapelvnek az alkalmazása egyszerű és könnyű. Majdnem valamennyi országban ugyanez a díjrendszer van.

Már az 1849. évi első svájci postadíjtörvény nagy mértékben kedvezett a hírlapoknak. Míg a közönséges nyomtatványok és a levelek 4 öves díjszabás alá estek, a hírlapok és más, rendszeresen megjelenő kiadványok, amelyekre folytatólagos szállítás céljából fizettek elő, az egységes díjszabás előnyét élvezték. A díj példányonként 1 Lot (15.625 g) súlyig $\frac{1}{2}$ centime, ezen felül 1 centime volt, míg a többi nyomtatvány legalacsonyabb díja távolság szerint $2\frac{1}{2}$ -től 10 centimeig emelkedett. A hírlapdíjszabás évek folyamán a következőképpen változott.

1849-ben: 1 Lot súlyig = $\frac{1}{2}$ c.
1 Lot felett = 1 c.

1851-ben: 2 Lot-ig = $\frac{3}{4}$ c.
minden további Lot = $\frac{3}{4}$ c.

1862-ben: 30 g-ként = $\frac{3}{4}$ c.
1871-ben: 40 „ = $\frac{3}{4}$ c.
1876-ban: 50 „ = $\frac{3}{4}$ c.
1878-ban: 50 „ = 1 c.
1891-ben: 75 „ = 1 c.
1910-ben: 75 „ = $\frac{3}{4}$ c.
1921-ben: 75 „ = $1\frac{1}{2}$ c.

Az 1924. évi, jelenleg érvényben levő postaszolgálati törvény ezt a díjat a következőképpen állapította meg:

50 g-ig = $1\frac{1}{4}$ c.,
75 g-ig = $1\frac{1}{2}$ c.,
minden további 75 g = $1\frac{1}{2}$ c.

Hírlapdíjszabás mellett szállíthatók mindazok az előfizetési lapok, amelyeket a kiadó az elfogadott előfizetési díj, vagy pedig egy magánjogú vagy közjogú testülettel kötött (egyesületi és szövetségi lapok) szerződés alapján köteles szállítani. A külön mutató- és csereszámok szintén élvezik a hírlapdíjszabás kedvezményét.

Semmiféle díj nem volt olyan gyakori, éles és konok vita tárgya, mint a hírlapok viteldíja. Szóban és írásban, sajtóban és tanácsstermekben igyekeztek a kiadók minél kedvezőbb szállítási feltételeket kicsikarni. Amellett e díjjal kapcsolatban a legkisebb előnyt is igyekeztek kihasználni. A hírlapszolgálat a postának mindig a legnagyobb fokban terhes volt.

A szállítási díj alapja, amely az egyes

példányok súlyán nyugszik, általában megnyugvást keltett. Ezideig csak egyszer érte azt komoly támadás. Ez 1908-ban volt, amikor az új postatörvény tárgyalása alkalmával a törvényhozó testületnek egyik tagja a súly alapján álló díj elejtését és ennek helyettesítésére a példányonként egységes díj és minden számnak hirdetési része után megállapítandó, fokozatosan emelkedő szállítási díj életbeléptetését javasolta. Ez a javaslat a sajtó és a posta érdekeinek kielégítését célozta. A posta által szállított minden lappéldányra egységesen megállapított alacsony alapdíj a pénzügyileg gyengébb hírlapokat tehermentesítette volna. Kárpótlásul pótdíjat szedtek volna a hirdetések terjedelmének, vagyis a kiadó pénzügyi erejének arányában. Ez a pótdíj olyan mérvű lett volna, hogy a postának többé nem kellett volna ráfizetni a hírlapszolgálatra.

Az a gondolat, hogy a pénzügyileg jól megalapozott és hirdetésekkel bőven ellátott hírlapok magasabb díjjal terheltesse-nek meg azoknak a lapoknak a javára, amelyek küzdenek a léttel a hirdetésből származó elégséges bevétel hiányában, nem valósult meg, noha az egyidejűleg a posta és az államkincstár érdekét is szolgálta volna. A vonatkozó eljárás mind a törvényhozónak, mind a postaigazgatásnak nagyon bonyolultnak és nehezen megvalósíthatónak látszott, úgy, hogy a javaslat horderejét nem is vették figyelembe. Pedig ez nemcsak eredeti gondolat volt, hanem egy komoly kérdést is felvetett. Az a szándék, hogy a tudósítást tartalmazó szövegért alacsonyabb díjat szedjenek, mint a hirdetést tartalmazó oldalakért, méltányos és igazságos. A sajtóval kapcsolatos szellemi munkát támogatni, vagy kedvezni a kiadóknak, két különböző dolog, miként a parlament egyik tagja akkor mondta: „Más dolog az a gondolat, amely a sajtóban kifejezésre jut és más a nyereség, amelyet a kiadó abból húz“.

A kiadók — különösen a tárgyalás folyamán — természetesen ellene voltak a hirdetések tartalmazó oldalak pótdíjjal való megterhelésének, de sohasem támadták a súly szerinti díj rendszerét. Viszont annál szívósabban igyekeztek alacsonyabb díjszabást és magasabb súlyhatárt biztosítani. A fő érvelésük a következő volt: a sajtó végeredményben oktatási és nevelési eszköz; feladata összehasonlítható az iskolával, amelyre az állam nagy összegeket költ. Az új törvények előkészítése, közzététele és magyarázata; a közönségnek a fontosabb dolgokról, a politikai és gazdasági eredményekről, valamint a világszemélyek állásáról való tájékoztatása szempontjából a sajtó fontosságát nem lehet

kétségbevonni. A sajtó nagy szolgálatait meg kell könnyíteni a szállítási díjaknak olyan alacsonyan való megállapítása által, hogy a hírlapok behatolhassanak a népeség minden rétegébe.

Kétségen felüli, hogy a nyilvános életben a sajtó egyike a legbefolyásosabb hatalmaknak. A közösségre való nagy fontosságának a figyelembevételéül szolgált egyébként is mindig igazolásul a hírlapok szállítási díjának olyan alacsony összegben való megállapításánál, hogy a posta erre a szolgáltatásra évenként milliókat fizet rá.

A kiadók és a postaigazgatás évtizedeken át kemény harcot vívtak egymással.

A kiadók abba kapaszkodtak, hogy a hírlapok szállítása tömegforgalomnak tekintendő és már ebből a szempontból is a hírlapok díja nagyon magas a nyomtatványokhoz viszonyítva. A posta viszont arra az álláspontra helyezkedett, hogy a postai díjszabás elvileg nem tesz különbséget nagy és kis üzletfél között. Egyébként a közönséges kereskedelemben is a nagyban vevő a kicsiben vásárlóval szemben csakis olyan mértékben élvez előnyt, hogy a szállítónak is maradjon még valami haszna. De a postának a hírlapszállítás csak veszteséget jelent. A Szövetségi Tanács a viteldíj leszállítással szembehelyezkedett. A kiadók azonban a díjak leszállítása kérdésében nem tágtottak. Arra törekedtek, hogy a kilátásba helyezett új postatörvény kívánságukat teljesítse. Minthogy ez a törvénytervezet a portómentességnek erős korlátozását irányozta elő, a Szövetségi Tanács úgy gondolta, hogy ennek ellenében a szóban és írásban 30 éven át tartó nyomásnak engedve, a hírlapszállítási díj mérsékelhető volna. Lemondott inkább a védelemről azzal a kifejezett fenntartással, hogy a svájci postaigazgatás kiegyensúlyozott háztartásának állandóságáért a felelősséget nem veheti magára, ha a hírlapszállítási díj leszállítatik, azonban a mértéktelenül felnövekedett portómentesség visszaszorítása hasonló arányban egyidejűleg meg nem történne. A terv balul ütött ki. Az 1910. április 5-iki postatörvény a hírlapok szállítási díját 75 g-ként 1 centimeről $\frac{3}{4}$ centimera szállította le, anélkül, hogy a portómentességet az előirányzott mértékben korlátozták volna. A Szövetségi Tanács hiába törekedett 1914-ben és 1917-ben a hírlapszállítási díjat újból felemelni a posta rossz pénzügyi helyzetére és arra való hivatkozással, hogy a szolgálat javult s ebből a hírlapok is hasznot húznak. Míg a levelek, levelezőlapok, nyomtatványok stb. díja felemeltetett, a hírlapok díja ugyanaz maradt. Az aránytalanság a hírlapszolgálat bevételéi és kiadásai, valamint

a többi szolgálati ág jövedelme között állandóan emelkedett.

Előfizetési díj: Az előfizetési díj ellenszolgáltatás a postának az előfizetés elküldéséért, az előfizetési díj beszedéséért és a számlának a kiadóval való rendezéséért. Ez ugyanis különösen a sok rövid időre szóló előfizetéseknél nagy mennyiségű kisebb munkát jelent, amely alól a posta a kiadót menti fel. A kiadóknak nem kell törődni a különböző összegű előfizetésekkel; negyedévenként egyszerre kapják meg a szállított hírlapok díját a posta által összeállított leszámolás alapján. Az előfizetési díj 30 c. tekintet nélkül az előfizetés tartamára. Ezt a díjat a szállítási díjjal együtt számítják fel. Minthogy ez a díj sokkal kevésbé fontos a kiadóknak és az igazgatásnak, mint a szállítási díj, nem is képezi annyi vita tárgyát.

Regálé díj. A regálé díj, amely a Svájcban nem levélpostai úton jutó hírlapokat terhel, jelenleg $1\frac{3}{4}$ c. 75 g-ként. A kiadóval történt ellenkező megállapodás hiányában ezt a díjat a címzettől a kézbesítés alkalmával esetenként vagy havonként szedik be, ha a címzett elégséges biztosítékot szolgáltat erre.

Ezek a hírlapok majdnem mind viszontelárúsítók címére érkeznek csomagolva vagy kötegelve, akik azokat a postahivatalban veszik át. A küldöncök útján való kézbesítés tehát, amely a hírlapszolgálatot leginkább megdrágítja, elmarad. De ezt a megtakarítást részben felemészti az időrabló leszámolás a regálédíjról úgy, hogy a postának itt sincs nyeresége.

Portómentesség. A Szövetség és kantonok hivatalos lapjait, amelyeket az állam érdekében hivatalból küldenek a hatóságoknak, hivataloknak és hivatalos személyeknek, portómentesen szállítják.

Az 1934. évben a belföldi szolgálatban postán szállított 405.5 millió hírlapból 2.5 millió, vagyis 0.62% volt a portómentesen szállított lap.

2. Statisztikai adatok.

A sajtó hatalmas fejlődése a postai forgalomban is mutatkozik. A szállított hírlapok példányszáma a következőképpen emelkedett:

1910-ben	187.6 millió,
1920-ban	277.8 "
1930-ban	367.0 "
1934-ben	411.2 "
1935-ben	407.4 "

Ha 100-nak vesszük az 1910. év forgalmát, az összehasonlítás a küldemények többi nemével a következőket mutatja:

Küldemények neme	é v e k:					
	1910.	1913.	1919.	1920.	1930.	1935.
levelek és levelezőlapok	100	116.8	112.3	119.3	136.9	143.3
nyomtatványok	100	117.5	97.1	90.2	248.1	295.6
hírlapok	100	113.8	141.7	148.1	195.6	217.1
csomagok	100	116.1	128.9	135.9	135.8	129.5
utalványok	100	92.5	76.2	65.0	66.2	59.4
csekk, átutalás	100	167.9	275.5	318.9	696.2	886.3

3. Számadási eredmény.

a) **Bevételek:** 1849-ben, a szövetségi postai üzem első évében a postai hírlapszolgálat bevételei 66.940 frankot tettek ki. A további fejlődés a következő:

Év:	frank összeg:	az egész postai bevétel %/o-a
1850	91.608	1.76
1890.	813.666	3.36
1920.	2,566.637	2.52
1930.	5,883.197	3.63
1935.	6,344.283	4.20

Az a körülmény, hogy a rendkívül nagy hírlapforgalom az egész bevételnek csak 4°/o-át teszi ki, világosan mutatja, hogy nagy az aránytalanság az okozott munka és jövedelem között.

A mellékelt rajzban a hírlapszolgálat bevételei a levélpostai szolgálat bevételeivel vannak összehasonlítva.

b) **Kiadások.** A postai szolgálatban nem lehet szétválasztani a küldemények különböző fajtáját olyan szempontból, hogy megállapítható volna a kiadásokból a hírlapszolgálatra eső összeg. 1913-ban pl. az önköltség **hozzávetőleges számítással** 2 c., 1919-ben 3.5 c., 1922-ben 3.3 c., 1931-ben 3.9 c. volt.

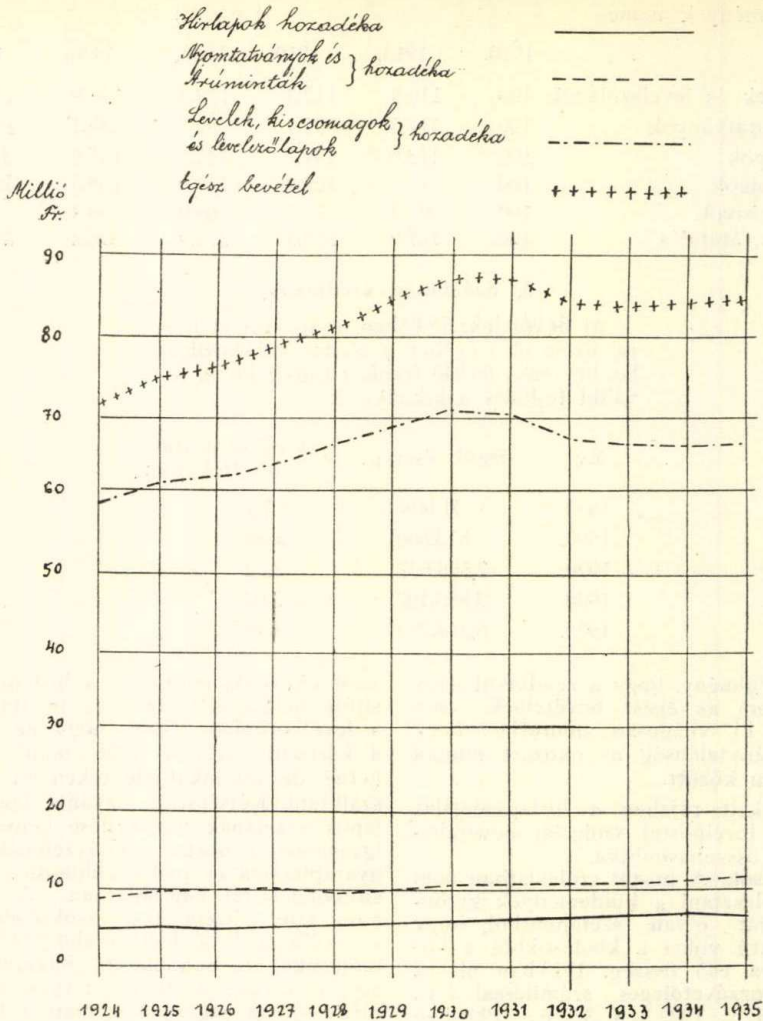
Ennek eredménye szerint a kiadások az utóbbi években 14.0 és 14.9 millió frank között váltakoznak. Ennek középaránya 14.45 millió frank, amely összegről bizonyosan állítható, hogy a posta megtakarította volna, ha hírlapokat nem szállítana. A ráfizetések természetesen sokkal nagyobbak volnának, ha a hírlapszolgálatnak egyedül kellene magáról gondoskodnia és nem járulékos teljesítményt jelentene.

A bevételek levonása után átlagosan 8.1 millió frank a veszteség, vagyis 2 c. hírlappéldányonként.

A kiadók gyakran kétségbe vonják, hogy a hírlapszolgálat a postára nézve veszteséggel járna. Felhosszák, hogy a hírlapok a postának semmi külön költséget

nem okoznak, minthogy a hírlapok kézbesítése nélkül is tartaná és fizetnie kellene a levélhordókat. Tény, hogy az igazgatás a kézbesítő személyzetét nem nélkülözhetné, de számukat jelentékenyen le lehetne szállítani. Kétségtelen ugyanis, hogy a hírlapok számának növekedése kényszeríti az igazgatást a posta személyzetének állandó gyarapítására és pedig különösen a kézbesítőszolgálattal kapcsolatban. A hírlapok nagy elterjedtsége teszi szükségessé, hogy a levélhordók a legtávolabbi tanyákat és majorokat is naponként felkeressék. Ha egészben véve a többi levélpostai küldemény száma nagyobb is, mint a hírlapoké, azok főként a városokra és a legforgalmasabb központokra összpontosulnak. Vidéken a hírlapok száma a többi postai küldeményhez viszonyítva aránylag sokkal magasabb, mint a városokban és ipari helyeken. A síkságok és hegységek félreeső helyeire szóló hírlapok száma pedig, legalább is bizonyos lapok megjelenési napján, sokkal nagyobb, mint a leveleké és levelezőlapoké. Gyakran egyedül hírlapot visz a levélhordó a majorba. Megtörténik, hogy az ilyen félreeső helyen lakók naponként, vagy hetenként többször megjelenő hírlapokra nem annyira az újságokban megjelenő hírek miatt, mint inkább azért fizetnek elő, hogy a levélhordó útján az összeköttetést a külvilággal fenntartsák.

A kézbesítési szolgálatnak rendkívüli

kiterjesztését mindenesetre az a körülmény idézte elő, hogy Svájc az az ország, ahol aránylag legtöbb hírlapot szállít és kézbesít a posta. De éppen a kézbesítésszolgáltatnak ez a nagy kiterjedtsége, amelyből a hírlapoknak nagy előnyük van, ró a postára oly nagy pénzügyi áldozatot. A postai szolgálatban végzett különböző kezeléseik összehasonlítása azt mutatja, hogy a hírlapfeladás, továbbítás és utánaküldés kevesebb munkát ad, mint egy bérmentesített levél, de a kézbesítése legalább is annyi munkát jelent, mint a levélé. Ezzel szemben a posta egy vidékre szóló levélért 16-szor magasabb díjat szed, mint egy hírlapért.

4. Következtetések.

A hírlapok befolyását és hatalmát a közönségre és az államra gyakorolt nagy jelentőségét figyelembevéve kizártnak látszik, hogy a hírlapokat valamikor is olyan díjakkal lehetne megterhelni, amelyek a posta önköltségét fedezik. Tekintélyes veszteség a bevételek és kiadások között akkor is marad, ha a díjmelés révén az arány javítható is lenne. Ezt a veszteséget, miként a portómentességet és egyéb terhet, a postaigazgatásnak a levélpostai forgalom bevételeiből kell fedeznie, ami nagyon háttérbe szorítja a levéldíjak leállításának kilátásait.

vitéz Baltay Aladár dr.

Érdekes kérdések.

Questions intéressantes.

Újabb pályatételünk:

17.

Utközi hivatal belföldre szóló sérült csomag tartalmának bizottsági megállapítása során a csomagban lezárt megcímezett levelet talált, amelyben kitapinthatólag ércpénz van.

Kérdés, hogy a levél a tartalom megállapítása céljából felbontható-e, illetőleg milyen lesz annak további kezelése?

18.

A vivőfrekvenciás távbeszélő berendezések célja, gazdaságossága és a vivőfrekvenciás áramkörök fejlesztési lehetőségei Magyarországon.

A pályázaton a magyar posta személyzetének minden egyes tagja résztvehet. A pályamű legfeljebb 3 gépirásos ívoldalra terjedhet.

A pályázati határidő 1936. december 20.

*

A pályamunkán a szerző nevét nem szabad feltüntetni s azt a szerző nevét tartalmazó külön borítékba zárt, lepecsételt jeligés levél kíséretében kell a Magyar Posta szerkesztősége részére feladni. A jeligés leveleket csak abban az esetben bontják fel, ha a szerző a munkáért jutalomdíjat kap, amelynek összege 50 P lesz, vagy legalább is dicséretben részesült. Ellenkező esetben a szerző nevét tartalmazó levelet megsemmisítik s így a szerző neve ismeretlen marad.

A legjobbnak talált pályamű tárgyához képest, esetleg a Magyar Postában, illetőleg a Műszaki Közleményekben megjelenik.

A pályázaton a Magyar Posta, illetőleg a Műszaki Közlemények szerkesztő bizottságának tagjai, továbbá a postavezérgazgatóság ügyosztályvezetői, — akik a bírálatra lesznek hivatva, —, nem fognak résztvenni.

Pályázati eredmények:

Az 1936. évf. 5. számában közölt 9. számú pályatétel:

Szükséges lenne-e bizonyos esetekben a budapesti távbeszélő hálózat trunk-áramkörei csillapításának javítása? Milyen lenne ennek kiviteli módja?

A beérkezett pályaművek közül a „Betael“ jeligéjű volt a legjobb. Alapos munka s a feltett kérdést helyesen oldotta meg. Írója jól ismeri a hálózatot s a kérdést minden oldalról megvilágítva, teljes szakavatottsággal dolgozta ki.

Éppen ezért a szerkesztő bizottság a pályamunkát közlésre is alkalmasnak találta s tárgyánál fogva a Műszaki Közleményekben fog megjeleneni.

Szerzője Soós Zoltán posta s. mérnök (Távíró- és távbeszélő igazgatóság) 50 P jutalomban részesült.

Az 1936. évf. 6. számában közölt
11. számú pályatétel:

Melyek azok a postakezelési okiratokban jelenleg nyilvántartott adatok, amelyeket a kezelés megbízhatósága és biztonságának veszélyeztetése nélkül elhagyhatnánk és ezzel a kezelési szolgálatot egyszerűsíthetnők?

A beérkezett pályaművek közül „Az erőse a jövő“ jeligéjű volt a legjobb. Írója gyakorlati ember, aki benne él a kezelésben és akiknek az a törekvése, hogy a postaszolgálat ellátását a legegyszerűbb szabályokkal biztosítsuk.

Ezért szerzője Dóczi István I. o. tiszt (Székesfehérvár) 50 P jutalmat kapott.

„Sic itur ad astra“ jeligéjű pályamunka szerzője szintén igyekezettel és odaadással foglalkozott a felvetett kérdéssel s néhány javaslata tárgyalásra is alkalmas. Ezért Csontos József postatiszt (Debrecen 2.) dícséretben részesült.

Az 1936. évf. 6. számában közölt
12. számú pályatétel:

Tervezendő 2, legfeljebb 3 állomású LB (külön teleprendszerű) társas berendezés.

A beérkezett pályaművek közül „Vidéki forgalomnövelés“ jeligéjű volt a legjobb. Szerzője olyan elvi ikermegoldást ajánl, amely megvalósításra is alkalmasnak látszik.

A jól átgondolt felépítésű műszaki megoldásért, Csapkay Károly postamérnök (m. kir. posta kísérleti állomás) 50 P jutalomban részesült.

JOGESETEK ÉS JOGGYAKORLAT.

Cas juridiques et jurisprudence.

Házak felett tetőtartón kifeszített távbeszélő huzalok bűgása, zúgása és sivítása miatt birtokháborítás megszüntetése miatt per indítása a m. kir. kincstár ellen.

R..... J..... b.....-i lakos a b.....-i kir. járásbíróságnál a m. kir. kincstár ellen birtokháborítás megszüntetése iránt pert indított, mert résztulajdonát képező két emeletes házban a m. kir. posta több helyen huzalokat tartó oszlopokat helyezett el és az elvezetett távbeszélő huzalok időközönként oly bűgást, dübörgésszerű hangokat, zúgást és sivítést okoznak, hogy a lakásban való tartózkodást, különösen az

ő és családja éjjeli nyugalomát zavarja és lehetetlenné teszi.

A megtartott bírói tárgyaláson a kir. kincstár képviselője a keresettel szemben a Pp. 180. §. 1. pontja alapján, pergátló kifogást emelt, mert a 23.445/1890. és a 41.215/1892. számú kereskedelemügyi miniszteri rendelet, valamint az 1888:XXXI. tc. 7. §-a szerint ezek az ügyek nem a kir. járásbíróság, hanem közigazgatási hatóság hatáskörébe tartoznak.

A kir. járásbíróság a pergátló kifogást elvetette, mert az 1888:XXXI. tc., továbbá a 23.445/1890. és 41.215/1892. számú ke-

reskedelemügyi miniszteri rendeletekben sehol sincsen a közigazgatási hatóság hatásköre kikötve és a sommás visszahelyezési perek a Pp. VI. címe szerint a kir. járásbíróságok hatáskörébe vannak utalva. Kötelezte egyúttal végrehajtás terhével 100 pengő pénzbírság kitűzése mellett a m. kir. kincstár, hogy a b....sz. alatt levő házon felszerelt távbeszélő huzalokon észlelhető bűgást, dübörgésszerű hangokat, zűgást és süvítést, melyek felperes és családjának nyugalmát zavarják, 8 nap alatt szüntesse meg. Az ítéletet a per főtárgyára nézve fellebbvitelre tekintet nélkül végrehajthatónak mondotta ki.

A kincstár az első bírói ítélet ellen fellebbzéssel élt, mert annak teljesítése fizikailag lehetetlen és nem önhatalmúlag, hanem az 1881 : XXXI. tc.-ben biztosított jog gyakorlása folytán helyzetetett el a tetőtartó az épületen. A távirtda és távbeszélő vezetékék büntetőjogi jogvédelemben részesülnek. A Btk. 439. és 440. §-ai szerint aki a távirtdát, vagy annak tartozékát szándékosan megrongálja vagy bármj oly szándékos vagy gondatlan cselekményt követ el, mely által a távirtda használhatósága félbeszakittatik, — vétséget követ el és fogházbüntetéssel büntetetik — minden olyan nem postai hivatalos műszaki tevékenység tehát, mely arra irányul, hogy felperes házára szerelt távbeszélő és távirtdahuzal jelenlegi helyzetében változás álljon, törvénybe ütközik.

Az első bírói ítélet tehát törvénysértés nélkül nem hajtható végre.

A gy....-i kir. törvényszék mint polgári fellebbezési bíróság a következő végítéletet hozta: a kir. járásbíróság ítéletet megváltoztatja, felperes keresetét elutasítja és felperest végrehajtás terhével kötelezi, hogy alperesnek 13 pengő per- és 33 pengő fellebbezési eljárási költséget 15 nap alatt fizessen meg.

I n d o k o l á s.

Felperes keresete birtokháborítás megszüntetésére irányul, tehát sommás visszahelyezési kereset, amelynek elbírálása a rendes bíróság hatáskörébe tartozik, az elsőbíróság ezért helyesen vetette el alperes pergátló kifogását.

A sommás visszahelyezési per előfeltétele a jogszabály szerint a tilos önhatalom. Alperes nem tilos önhatalommal, hanem a törvényes jogánál fogva szerelte fel a felperes részbeni tulajdonában és birtokában álló épületre a távirtda és telefonhuzalokat, alperes törvényes szolgálmi joga alapján vannak ezek a huzalok az épület felett elvezetve, felperes sommás visszahelyezési keresetének tehát jogalapja nincs, azt az elsőbíróság ítéletének megváltoztatásával el kellett utasítani.

Ha felperesnek az alperes törvényes szolgálmi joga gyakorlásából kára származott, ennek megtérítését csak rendes kártérítési keresettel igényelheti.

Minthogy felperes pervesztes lett, alperes fellebbezése pedig sikerre vezetett, a kir. törvényszék a per- és fellebbezési eljárási költségekben a felperest marasztalta. (Pp. 425. és 508. §§.)

Postatakarékpénztári csekkszámra javára befizetett részletfizetés megtörténtéről előírt értesítés elmaradása miatt a kincstár ellen per indítása.

Z.... M.... p....-i lakost a sz....-i kir. törvényszék gondatlanságból okozott súlyos testisértés vétsége miatt 800 pengő pénzbüntetésre ítélte. A sz.....-i kir. ügyészség pedig engedélyt adott neki arra, hogy a pénzbüntetését havi 30 pengős részletekben fizethesse. Az 1933. évi május hó 12-én a b....-i postahivatalnál a sz....-i kir. ügyészség ...számú postatakarékpénztári csekkszámra javára a május havi részletet befizette. A befizetés megtörténtéről azonban a b....-i postahivatal a kir. ügyészséget nem értesítette. A értesítés elmulasztása következtében a sz....-i kir. ügyészség 1933. évi július hó elején elrendelte azonnali letartóztatását, amit a budapesti m. kir. államrendőrség fogyanatosított is. A letartóztatásból eredő erkölcsi és anyagi kárának megtérítése iránt a budapesti kir. törvényszék előtt a m. kir. kincstár ellen 4270 pengő tőke- és jár. erejéig pert indított.

A keresettel szemben a kir. kincstár képviselője a Pp. 180. §. 2. pontja alapján pergátló kifogást emelt. A kir. törvényszék a pergátló kifogásnak helyt adott, mert a Postaüzleti Szabályzat 137. §-ának, 27. pontja szerint az érdekelt felek a postaigazgatóság határozata ellen annak kézhezvételét követő 15 napon belül a m. kir. kereskedelemügyi miniszterhez fellebbezhetnek, a miniszter határozata után az ügyet 30 napon belül bírói útra terelhetik. Perindításnak nincs helye, ha az érdekelt fél a postaigazgatóság határozata ellen a m. kir. kereskedelemügyi miniszterhez való fellebbezést elmulasztja.

Felperes a kir. törvényszék ítélete ellen fellebbezéssel élt és a kereseti összeget 4270 pengőről 5270 pengőre emelte fel. A fellebbezését azzal indokolta, hogy a posta ebben az esetben nem mint közüzem felel megbízottjának ténykedésében nyilvánuló gondatlanságnak következményeiért, hanem mint magánfél, akire egy megbízás teljesítése — pénz átutalása — volt bízva s aki a megbízás teljesítése körül megbízottjának elmulasztása folytán beállott károkat megtéríteni köteles.

A Postaüzleti Szabályzat csak azokra az esetekre vonatkozhat, amikor a küldemény elvesztése vagy megsérül, — vagyis amikor arról lehet szó, hogy a posta magáért a küldeményért kártérítéssel tartozik. Ha azonban magán a küldemény elvesztésén túl magánjogi természetű kártérítési kötelezettség megállapításáról van szó, egyáltalában nem szükséges a megfelelő eljárás.

A budapesti kir. ítélőtábla a következő végítéletet hozta:

A kir. ítélőtábla az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja és felperest kötelezi, hogy alperesnek 15 nap alatt 60 (hatvan) pengő fellebbezési, eljárási költséget fizessen.

I n d o k o k.

A peres eset idejében hatályban volt Postaüzleti Szabályzatot kibocsátó 25.171/1925. K. M. számú rendelet szerint ennek a Szabályzatnak (P. Ü. Sz.) határozatai a m. kir. Posta és szolgálatait igénybevevő felek között fennálló jogviszonyra egyedül irányadók és minden kérdést, mely a jogviszonyból származik, e Szabályzat határozatai alapján kell megítélni.

Hasonló rendelkezést tartalmaz a 81.812/1933. X. 4. számú rendelettel kiadott és közzétett újabb Postaüzleti Szabályzat is.

Miután a postatakarékpénztári közvetítő szolgálat úgy a régi, mint az ez idő szerint érvényben levő Szabályzat értelmében a m. kir. Posta üzletágai közé tartozik, az előbb idézett rendelkezés a jelen esetre is alkalmazandó és pedig tekintet nélkül arra, hogy a fél minő alapon és jogcímen lép fel a Postakincstárral szemben kárigénnyel, mert ebben a kérdésben a Postaüzleti Szabályzat a felekre kötelező érvénnyel intézkedik és pedig olyképp, hogy a közvetett kár esetében a kártalanítást kizárja, egyéb esetben pedig a követendő eljárást ugyancsak irányadóan szabályozza.

Ezek a határozmányok tehát nemcsak akkor alkalmazandók, amikor valamely küldemény elvesztése vagy megsérül, hanem általában minden olyan esetben, amidőn a fél a m. kir. Postával keletkezett jogviszonyból kifolyólag kártérítést követel.

A régi Szabályzat 137. §-a pedig az újabb Postaüzleti Szabályzat 110. §-ával egyezően részletesen körülírja a követendő eljárásnak a menetét és ennek elmulasztását a perben pergátló akadálynak minősíti.

Mint hogy ezt a megelőző eljárást felperes ki nem merítette: törvényszerűen járt el az elsőbíróság, amidőn a pert a Pp. 180. §. 2. pontjában megjelölt és az eljárás bármely szakában hivatalból is figyelembe veendő pergátló ok alapján megszüntette.

Ezért a kir. ítélőtábla a megtámadott ítéletet helybenhagyta és a sikertelenül fellebbező felperest a Pp. 425. és 508. §-ai alapján az okozott eljárási költség viselésére is kötelezte.

Felperes a kir. ítélőtábla ítélete ellen felülvizsgálati kérelemmel élt. A felülvizsgálati kérelmében előadta, hogy közvetlen kár esetén a Postaüzleti Szabályzat szabályai irányadók, a közvetett kárra azonban nem vonatkozik, mert csak annyit mond ki és állapíthat meg, hogy közvetett kárt a posta saját hatáskörében meg nem állapíthat. Közvetett kárnak a megállapítása bizonyítási eljárást feltételez, amelynek lefolytatására a posta saját hatáskörében nem jogosult. Ezért zárja ki a Postaüzleti Szabályzat a közvetett kártalanítást. Ezzel szemben azonban nem lehet a posta közegeinek, mint állami tisztviselőknek a felelőtlenségét biztosítani. Közvetett kár esetén előzetes eljárásnak helye nincs s így nincs más út hátra, mint a bíróságok előtt megindítandó per.

A m. kir. Kúria a felülvizsgálati kérelmet elutasította és kötelezte felperest, hogy alperesnek 80 (nyolcvan) pengő felülvizsgálati eljárási költséget 15 nap alatt fizessen. A m. kir. Kúria ítéletét a következőkkel indokolta:

A felperes kereseti követelésének alapjául azt a jogviszonyt jelöli meg, amely szerint a m. kir. posta egy csekk utalványra nézve a címzettet értesíteni elmulasztotta, miből folyóan neki közvetett anyagi és erkölcsi kára származott.

A fellebbezési bíróság ítéletében helyesen kifejtett indokok szerint a posta ellen érvényesítendő kárkövetelés a fennálló szabályzat értelmében a postaigazgatóság, másodfokon pedig a kereskedelemügyi minisztérium hatáskörébe tartozik és az előírt közigazgatási eljárás lefolytatása előtt a Pp. 180. §-ának 2. bekezdése értelmében peres eljárásnak helye nincsen.

Mint hogy tehát a törvény szerint a kártérítés tárgyában a polgári pert más hatósági eljárásnak kell megelőznie, a felperes pedig ezt a közigazgatási eljárást ki nem merítette (Postaüzleti Szabályzat 137. §-ának 27. pontja) a fellebbezési bíróságnak a pergátló körülményt megállapító és a pert megszüntetendő ítélete az eljárási jognak megfelel.

Ezért a m. kir. Kúria az alaptalan felülvizsgálati kérelmet elutasította és a sikertelen jogorvoslattal felmerült költséget a Pp. 543., 508. és 425. §-ai alapján a felperesre róta.

Közl.: dr. Tajthy József.

ELMÉLET — GYAKORLAT.

Théorie — Pratique.

30. Ha egy távbeszélő állomást a hónap 9-én, díjtartozás miatt egyoldalúlag ki-zárnak a forgalomból, a 80 filléres nyilvántartási és kezelési díjon felül, meg kell-e terhelni az előfizető számláját 80 filléres visszakapcsolási díjjal az esetben, ha a tartozás a hó 15-ig napjáig befolyik?

Igen!

A C. 1. Szab. 23. §. 4. pontja értelmében az akár egy-, akár kétoldalúlag kikapcsolt állomást a posta csak a tartozás kifizetése után adja vissza a forgalomnak. A visszakapcsolásért állomásonként (fővonalankint) a Távbeszélő Díjszabásban megállapított visszakapcsolási díjat kell fizetni.

Minthogy pedig a Tbd. VI. táblázat 15. tétele alatt feltüntetett visszakapcsolási díj a díjhátralék miatt a forgalomból kikapcsolt állomás (fővonal) visszakapcsolásáért jár, ezt a díjat egyoldalú kikapcsolás esetében is fel kell számítani, (Beküldött kérdés.)

31. A távbeszélő szolgálat szünetelése alatt egy rövidebb szolgálatot tartó központ előfizetői állomásának egy hosszabb szolgálatot tartó központ által kapcsolt beszélgetési díját az a hivatal szedi be, ahova az előfizető állomása be van kapcsolva.

Kérdés, hogy ha az esedékes díjak idejében nem folynak be, kinek és hogyan kell eljárni?

Mindig annak a központnak, amelyiknek a székhelyén az előfizető lakik és pedig a C. 1. Szab. 23. §. alapján.

A szóbanlévő esetben a nyilvántartási és kezelési költséget és a visszakapcsolási díjat is a rövidebb szolgálatot tartó központ számítja fel s a kidugaszolás iránt is az intézkedik. (Beküldött kérdés.)

32. Gyakran megtörténik, hogy a vidéki hálózat előfizetője lakóhelyétől távol tartózkodik s emiatt nyugtáját beszedés végett utánküldik. Kérdés, hogy ilyen esetben ha az esedékes díjakat a hó 8-án a napi leszámolásakor fizeti meg s emiatt azt csak 9-én lehet feladni s az illetékes központhoz a díjak esetleg csak 10-én érkeznek meg, fel lehet-e számítani a 80 filléres nyilvántartási és kezelési díjat?

Igen!

A díjak befizetésére ugyanis 8. ünnepnapok esetében 9 nap áll rendelkezésre. Ennyi idő alatt bőségesen van idő arra, hogy az előfizető fizetési kötelezettségének eleget tegyen. (Beküldött kérdés.)

33. A C. 1. Szab. 17. §. 1. a) és b) pontok alatt felsorolt távbeszélő tudakozódások esetében a beszélgetésenkénti díjszabás alá tartozó hálózatokban a tudakozóval kért beszélgetések díját fel kell-e számítani?

Igen!

E tekintetben a C. 1. Szab. 17. §. 1. pontjának utolsó bekezdése félreérthetetlenül intézkedik. A beszélgetési díjnak propaganda céljából való elengedése még nem látszik indokoltnak. (Beküldött kérdés.)

34. A rovatlap III. részében az üres zsákok bejegyzésénél a „fűzős- és levél-zsák“ szavak kiírása szükséges-e?

Nem!

Az A. 2. Szab. 60. §. 13. pont 1. bekezdésében foglaltak szerint a zárlatban elhelyezett üres zsákok darabszámát a rovatlap III. részébe törtalakban kell bejegyezni az „üres zsák és lakat“ szöveg hozzáírásával, pl. „10/5. üres zsák és lakat“. Minthogy a tört számlálója a fűzőszákok, nevezője pedig a levélzsákok darabszámát mutatja, a „fűzős- és levélzsák“ szavak kiírása felesleges. (Beküldött kérdés.)

*

35. A külterületre szóló csomagok és utalványok kézbesítése után a kézbesítés napját jelző keletbélyegzőlenyomatot az „Értesítő és elismervény“-en vagy pedig a szállítólevélen, illetőleg az utalványon kell-e alkalmazni?

A szállítólevélen, illetőleg az utalványon!

Az A. 2. Szab. 16. §. 17. pontjában foglaltak szerint a sommáscsomagok szállítóleveleit, továbbá az utalványoknál magát az utalványt, a kézbesítés napján kell az erre a célra kijelölt helyen belégyejezni. E rendelkezés mind a bel-, mind a külterületre szóló küldeményekre egyaránt vonatkozik, éppen ezért kell az összes kézbesített csomagok szállítóleveleit, illetőleg az összes kifizetett utalványokat kézbesítés után a kijelölt helyen, a kézbesítés nap-

KÖNYV TÁVBEZÉLŐK TULAJDONA

jának keletbélyegzőlenyomatával ellátni. (Beküldött kérdés.)

*

36. Azok a feladók, akik levélpostai küldeményeiknek díjelőleg terhére való feladására kaptak engedélyt

1. nyomtatványaikat a díjelőleg terhére feladhatják-e?

2. a díjelőleg terhére feladott 100 darabon aluli nyomtatványokért a díjat a tényleges darabszám után vagy pedig 100 darab után kell-e felszámítani?

ad 1. Igen.

ad 2. A díjakat a tényleg feladott darabszám után kell felszámítani.

Az A. 1. Szab. 1. §. 1. a) pontja szerint a nyomtatvány levélpostai küldemény. Azok a feladók tehát, akik levélpostai küldeményeiknek díjelőleg terhére való feladására kaptak engedélyt, természetesen nyomtatványküldeményeiket is a díjelőleg terhére adhatják fel.

A díjelőleg terhére feladott közönséges levélpostai küldeményeknek darabszám szerint való díjazására az A. 2. Szab. 33. §. 5. pontja tartalmaz rendelkezést. E pontban azonban nincs olyan intézkedés, amely szerint a díjelőleg terhére feladott 100 darabon aluli nyomtatványküldeményeknél nem a tényleges darabszám, hanem 100 darab után kellene a díjakat fizetni. (Beküldött kérdés.)

*

37. A pénzeszsák lezárásánál használt zárólapon a mozgóposta nevét lehet-e a mozgóposta nevének szokásos rövidítésével feltüntetni?

Igen.

Az A. 2. Szab. 60. §. 2. pontja szerint a rovatlapokon a mozgópostát a kezdő- és végállomás szokásos rövidítésével s a mozgóposta számával kell megjelölni. Mint-hogy a rovatlapokon a mozgóposta nevét a szokásos rövidítéssel kell feltüntetni, a zárólaponkál sem lehet kifogásolni ugyanezt az eljárást.

Megjegyezzük, hogy a postavezérgazgatóság illetékes ügyosztályától kapott értesülésünk szerint az A. 2. Szab. 57. §. 16. pontjának a zárólapok kitöltésére vonatkozó rendelkezését a legközelebb megjelenő 4. sz. változásban (pótlékban) az A. 2. Szab. 60. §. 2. pontjának megfelelően helyesbítik. (Beküldött kérdés.)

*

38. A felvett ajánlott küldemények egyenlegében az indításra való átvételi záradékban a „semmi“ szó kiírásával kell-e jeleznie az indítónak azt a körülményt, hogy B. ajánlott levél nincs?

Igen.

Az A. 2. Szab. 51. §. 4. pontja szerint az indítónak az ajánlott küldemények átvételekor az egyenleg jegyzet rovatában a B. ajánlott küldemények darabszámát be-tűvel, a sommás ajánlott levelek darabszámát pedig csak számjegyekkel kell kiírnia. E rendelkezésnek megfelelően, ha B. ajánlott nincs, ezt a „semmi“ szó kiírásával kell jelezni, pl. „semmi és 30“.

Megjegyezzük, hogy a postavezérgazgatóság illetékes ügyosztályától szerzett értesülésünk szerint, ha a rovatolásnál, átadásnál, átvételnél stb. B. ajánlott küldemény nincs, a „semmi“ szónak az összes kezelési okiratokból való elhagyása tárgyalás alatt áll. (Beküldött kérdés.)

*

39. A k...-i postahivatalnak 1936. január-jában tudomására jutott, hogy a községben lakó egyik villanyszerelő 1936. március havában három — névszerint megnevezett — rádióelőfizetőnek rádiókészülékét pénzért javította, holott rádiókészülékek javítására engedélye nem volt. A villanyszerelő a rádiókészülékek javítását a postahivatal előtt sem tagadta.

Kérdés: A 9.557/1927. K. M. sz. „rádió“ rendelet 54. §-ába ütköző kihágás elkövetése miatt a feljelentés utólag megtehető-e?

Nem!

A 9.557/1927. K. M. sz. rendelet arra vonatkozólag, hogy a rendeletbe ütköző kihágás miatt az elkövetéstől számított menynyi időn belül kell a feljelentést megtenni, illetőleg, hogy az elévülés mikor áll be, külön nem rendelkezik. Ennélfogva a rádiórendeletbe ütköző cselekményeknél is a kihágási büntetőtörvénykönyv (1879. évi XL. tc.) 31. §-a az irányadó, amely szerint, a rendőri büntetőeljárás megindíthatása (vagy folytatása) a tett elkövetésétől számított hat hó alatt évül el.

A rádiókihágásokra is ezt a szabályt kell alkalmazni, vagyis a cselekmény elkövetésétől számított 6 hónapon túl a kihágási eljárás már nem indítható meg; feljelentés nem tehető. (Beküldött kérdés.)

*

40. Távíratlapon a fizetett díjakat részletezni kell-e?

Nem.

Olyan rendelet, mely szerint a táviratért beszedett díjat, ha több tételből alakul, részletezni kellene, nincs. (Beküldött kérdés.)

*

41. Utalványtáviratot lehet-e táviratlevélként (=LT=) felvenni és díjazni?

Nem!

A T. Ü. Sz. 53. §-a 5. pontjának második bekezdése szerint (44. számú fedőlap) utalványtáviratot díjkezdvménnyel csak =LC= táviratként lehet felvenni azokkal az országokkal való forgalomban, ahová =LC= táviratot lehet küldeni.

Az utalványtávirat tulajdonképpen fizetett szolgálati értesítés, melyben az utalványösszeget átvevő postahivatal értesíti a címzett lakóhelyén levő postahivatalt, hogy a befizetett összeget a táviratban megnevezett címzettnak fizesse ki. A posta által végzett ez a szolgálat nem olyan természetű, amelynél a kedvezményes díj-szabás alkalmazása indokolt volna.

Az utalványtáviratnak táviratlevélként való kezelése egyébként mind a feladóra, mind a címzetre hátrányos volna, mert a

táviratlevelet a fennálló szabályok értelmében csak a rendes díjú táviratok után továbbítják, tehát könnyen állhatna elő olyan késedelem, amely miatt az utalványtávirat összegét a feladás napján nem lehetne kifizetni, (Beküldött kérdés.)

*

42. A T. Ü. Sz. 59. §. 9. p. 1. bek. és az 59/a §. 5. p. 2. bek. értelmében az =LT= és =XLT= táviratokat a rendeltetési hivatal, ha kiinduló levélkézbesítő járata éppen nincsen, táviratként kézbesíti. Az „éppen“ szó alatt a helyes gyakorlat szerint mennyi időt (óra, perc) kell érteni?

Az „éppen“ szót a jelen esetben órával vagy percekkel megjelölni nem lehet.

A rendelkezést úgy kell értelmezni, hogy abban az esetben, ha a táviratlevél vagy üdvözlőtávirat megérkezések a levélkézbesítő járat indulófélben van, vagy a kézbesítendő levélpostai anyagnak a kézbesítők közötti szétosztása már folyamatban van, az említett táviratokat levélként kell kézbesíteni, ellenkező esetben táviratként.

Forgalom és munkaegységek.

Rovatvezető: Dr. Ruttner Béla m. kir. postasegédtitkár.

A szeptember havi forgalom alakulását kedvezőnek mondhatjuk, mert az a múlt évit minden főüzletágban meghaladta. Különösen a posta- és a táviróforgalom mutathatnak fel igen kedvező eredményeket, míg a távbeszélő és a rádió üzletág forgalmi emelkedése ebben a hónapban csak igen szerény keretek között mozgott.

A postaforgalom szeptember hónapban idényszerű hatások következtében rendszeresen megélnkül. Ez az élénkülés a tavalyinál lényegesen nagyobb méreteket vett fel, amit az ideai kedvezőbb terméseredmények és ezzel az egész gazdasági élet erőteljesebb fellendülésének tulajdoníthatunk. Nem utolsó szerepet játszik azonban egy tisztán véletlen körülmény, a múlt évben szeptember hó elsejére esett vasárnap sem, mert ennek következtében a múlt évi szeptemberi pénzforgalom a hiányzó illetménykifizetések következtében csönka, míg a f. év szeptemberének pénzforgalma a naptártól függő szabálytalanságoktól mentes, tehát rendes volt. Hogy a hónap elsejére eső ünnep vagy vasárnap a

pénzforgalmat mennyire befolyásolja, már több esetben megfigyelhettük és a csatolt táblázatok adatai alapján most is figyelemmel kísérhetjük. Különösen az összegek erőteljes kiugrása szembetűnő, míg a darabszámok emelkedése rendszeresen az összegek emelkedése alatt maradt. Jellemző továbbá az is, hogy a szabálytalan kiugrások elsősorban a kifizetéseknel mutatkoznak, míg a befizetések a kifizetések görbáját csak lényegesen tompább szögben követik. Ez természetes is, mert a rendkívüli forgalomemelkedés a kétszeres illetménykifizetésekben rejlik, míg a befizetések számának emelkedése a kétszeres kifizetéseknek csak függvénye.

A pénzforgalmon kívül igen erőteljesen emelkedett a csomagok darabszáma is, míg az ajánlott levélpostai küldemények, valamint a kézbesített értéklevelek darabszáma csökkent.

A filléres postamegbízások és a budapesti helyi expressz levélpostai küldemények forgalmi adatait az alábbi táblázatokban szemléltetjük:

Filléres postamegbízások.

Időszak	A kiváltott	A visszaküldött
	filléres megbízások darabszáma	
1936. I.	34	163
1936. II.	730	293
1936. III.	753	1.837
1936. IV.	732	2.215
1936. V.	484	617
1936. VI.	357	229
1936. VII.	598	5.016
1936. VIII.	423	280
1936. IX.	434	564
Összesen:	4.545	11.214

Időszak	Az összes filléres megbízások darabszáma	Emelkedés az
		előző hónaphoz képest %-ban
1936. I.	197	—
1936. II.	1.023	+ 419·29
1936. III.	2.590	+ 153·18
1936. IV.	2.947	+ 13·78
1936. V.	1.101	— 62·64
1936. VI.	586	— 46·78
1936. VII.	5.614	+ 857·34
1936. VIII.	703	— 87·48
1936. IX.	998	+ 41·96
Összesen:	15.759	—

Helyi expressz levélpostai küldemények Budapesten.

	1935.	1936.	Emelkedés az
			előző évhez képest %-ban
Január	8.167	11.342	+ 38·88
Február	8.175	12.203	+ 49·27
Március	10.436	12.782	+ 22·48
Április	9.824	12.979	+ 32·12
Május	10.798	16.923	+ 56·72
Június	9.827	15.459	+ 57·31
Július	8.187	15.269	+ 86·50
Augusztus	8.393	12.751	+ 51·93
Szeptember	9.526	15.885	+ 66·75
Összesen:	83.333	125.593	+ 50·71

A feladott és kézbesített táviratok darabszáma augusztus hónappal szemben jelentősen visszaesett, a múlt év szeptemberével szemben azonban ma már szokatlan emelkedést mutat fel. A táviróforgalom ez évi eredményei általában is kedvezőbbek, mert a folyó év első 9 hónapjának forgalma a múlt év hasonló időszakának forgalmát a feladásnál 1·3, a kézbesítésnél pedig 0·5%-kal meghaladta.

A távbeszélő üzletág, ha az összes adatokat figyelembe vesszük — szerényen ugyan —, de a múlt év szeptemberének forgalmi eredményeit meghaladta. Ez azonban még sem megnyugtató eredmény, mert ezt az emelkedést nagyobb részben az állomázzsaporulat, kisebb részben pedig a távolsági forgalom idézte elő, míg a helyi beszélgetések száma — az 1934. évi április hó 1-én életbe léptetett részleges díjleszállítás óta első esetben — csökkent. A

csökkenés a budapesti egységes távbeszélő hálózatban folytatott helyi beszélgetéseknél mutatkozik, ami annál feltűnőbb, mert a helyi forgalom 2 1/2%-os csökkenésével szemben az állomások száma 8·9%-kal emelkedett. A forgalomcsökkenés tehát a kimutatottnál lényegesen jelentősebb. Ennek magyarázatát adni ma még nem tudjuk, minden esetre mélyre ható oknak kell lennie, amely ezt a kirívóan kedvezőtlen eredményt előidézte. Lehetséges, hogy az okok között a kedvezményes díjú állomások szaporulata, az ikerállomások fokozatos elterjedése, az állomás szüneteltetések és a beszélgetések korlátozását előmozdító pénzbédobásra működő távbeszélő készülékek és telefon perselyek is szerepet játszanak. Ezek azonban még csak feltevések, amelyek bizonyításra, elsősorban azonban alapos kiegészítésre szorulnak.

KIR.

A. M.

TECHN. IPARMUZ.

I. Forgalom.*)

1. Posta.

Időszak		F e l a d á s										
		Közön- séges ¹⁾	Aján- lott	Érték- levelek	Képi, betéti és sompis csomagok	Po-tautalványok		Postafakarék befizetések		Csekkbefizetések		
		levélpostai küldemények				darab- száma ezrekben	összege ezer P-ben	darab- száma ezrekben	összege ezer P-ben	darab- száma ezre-ben	összege ezer P-ben	
		darabszáma	ezrekben									
Az 1930. évben		422.071	15,862	661	11.362	10.810	1.825.847	717	47.902	18.092	2.271.763	
Az 1931. évben		370.509	11.817	575	10.145	10.205	1.272.792	494	40.336	16.322	1.934.881	
Az 1932. évben		351.739	9,288	484	8.744	9.251	788.512	416	32.782	15.094	1.659.372	
Az 1933. évben		346.512	7.974	465	8.584	8.870	770.438	576	41.654	16.200	1.573.012	
Az 1934. évben		413.180	7.487	424	8.791	9.304	805.973	781	55.874	17.984	1.611.906	
Az 1935. évben		410.595	7.771	415	8.793	9.731	864.277	912	65.344	18.928	1.706.911	
1934.	X.	33.974	679	38	831	901	87.839	69	5.109	1.768	153.552	
	XI.	28.079	598	36	763	754	61.123	64	4.741	1.603	156.896	
	XII.	30.305	574	33	928	888	83.438	61	4.643	1.788	152.532	
	1935.	I.	28.085	640	32	696	795	56.884	85	6.631	1.630	122.890
		II.	26.718	588	30	611	745	65.090	82	5.371	1.449	126.522
		III.	37.642	652	32	664	740	64.748	79	5.063	1.352	114.367
		IV.	34.480	610	32	721	825	67.215	68	4.778	1.510	122.080
		V.	32.334	914	34	679	767	65.631	74	5.398	1.535	139.941
		VI.	28.566	537	30	631	733	64.846	64	4.825	1.445	123.989
VII.		28.384	650	36	690	877	74.499	84	5.912	1.553	138.224	
VIII.		30.667	604	39	667	869	91.845	81	5.779	1.545	161.716	
IX.		36.655	645	38	772	775	63.251	75	5.627	1.484	147.990	
1934. X.—1935. IX. összesen:		—	7.691	410	8.653	9.699	846.409	886	63.877	18.662	1.660.699	
1935.	X.	38.632	721	40	835	913	93.308	77	5.234	1.856	165.308	
	XI.	33.816	611	38	798	800	77.647	73	5.145	1.783	181.427	
	XII.	39.633	599	34	1.029	892	79.323	70	5.594	1.786	162.444	
	1936.	I.	33.993	667	33	684	801	59.415	101	7.047	1.673	132.558
		II.	33.692	762	33	661	815	82.082	103	7.015	1.663	142.432
		III.	39.078	617	34	737	766	57.507	90	5.377	1.471	127.111
		IV.	35.867	588	33	741	832	70.995	80	5.892	1.618	135.014
		V.	34.200	609	34	730	825	83.931	83	6.018	1.682	155.543
		VI.	31.239	562	32	683	744	59.421	78	7.001	1.565	140.170
VII.		33.624	655	37	757	875	86.272	91	6.673	1.605	147.669	
VIII.		32.902	580	40	703	842	93.646	92	6.506	1.620	173.819	
IX.		39.484	628	41	835	818	82.175	89	6.526	1.676	169.327	
1935. X.—1936. IX. összesen.		—	7.599	429	9.193	9.923	925.722	1.027	74.028	19.998	1.832.822	
1935. I.—IX.		283.531	5.840	303	6.131	7.126	614.009	692	49.384	13.503	1.197.719	
1936. I.—IX.		314.079	5.668	317	6.531	7.318	675.444	807	58.055	14.573	1.323.643	
Összehasonlítások	1936. IX. havában	szám- szerűleg	+2.829	— 17	+ 3	+ 63	+ 43	+ 18.924	+ 14	+ 899	+ 192	+ 21.337
	1935. IX. havához képest több (+) kevesebb (-)	0/0-ban	+ 7.7	- 2.6	+ 7.9	+ 8.2	+ 5.5	+ 29.9	+ 18.7	+ 16.0	+ 12.9	+ 14.4
	1935. X. — 1936. IX. időszakban	szám- szerűleg	—	— 92	+ 19	+ 540	+ 254	+ 79.313	+ 141	+ 10.151	+ 1.336	+ 172.123
	1934. X. — 1935. IX. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	0/0-ban	—	- 1.2	+ 4.6	+ 6.2	+ 2.6	+ 9.4	+ 15.9	+ 15.9	+ 7.2	+ 10.4
	1936. I—IX. időszakban, 1935. I—X. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+ 30.548	- 172	+ 14	+ 400	+ 192	+ 61.435	+ 115	+ 8.671	+ 1.070	+ 125.924
		0/0-ban	+ 10.8	- 2.9	+ 4.6	+ 6.5	+ 2.7	+ 10.0	+ 16.6	+ 17.6	+ 7.9	+ 10.5

*) Az 1936. évi adatok ideiglenesek. 1) Hírlapokkal együtt.

2) Költe 296 ezer drb. választási igazolványt tartalmazó ajl. levél.

I. Forgalom.*)

1. Posta.

Időszak		K é z b e s i t é s										
		Közön- séges ¹⁾ levélpostai küldemények	Aján- lott	Érték- levelek	Hízi, befé- lt és somnás eszmogók	Postautalványok		Postafatarekkihírfizetések		Csekk-kifizetések		
						darab- száma ezerben	összege ezer P-ben	darab- száma ezerben	összege ezer P-ben	darab- száma ezerben	összege ezer P-ben	
												darab- száma ezerben
Az 1930. évben		425.761	16.794	726	12.390	10.816	1.804.460	376	20.852	3373	1.036.937	
Az 1931. évben		373.517	12.442	637	10.687	10.102	1.267.997	295	25.646	3275	967.490	
Az 1932. évben		353.134	9.739	536	8.968	9.256	797.202	236	18.316	3259	785.987	
Az 1933. évben		345.768	8.172	506	8.776	8.961	773.525	280	21.472	3373	698.973	
Az 1934. évben		416.564	7.653	481	8.890	9.320	802.581	367	28.707	3223	658.994	
Az 1935. évben		412.321	7.790	471	8.814	9.768	867.020	462	37.928	3399	662.144	
1934.	X.	34.085	696	43	834	896	86.038	34	2.823	282	69.037	
	XI.	28.182	599	42	768	766	63.169	31	2.296	236	42.225	
	XII.	30.416	581	40	945	884	82.599	37	3.069	308	66.618	
	1935.	I.	28.183	669	38	697	814	58.746	32	2.390	266	42.200
		II.	26.809	591	35	617	749	65.218	30	2.265	234	46.391
		III.	37.741	666	37	675	739	65.059	37	2.659	257	48.404
		IV.	34.602	619	37	719	833	67.417	41	3.140	274	53.162
		V.	32.453	849	39	668	765	66.658	39	3.229	250	51.377
		VI.	28.669	561	35	651	741	64.080	39	3.286	297	59.928
VII.		29.348	635	40	684	871	74.627	38	3.091	335	59.312	
VIII.		30.780	606	44	666	863	91.074	41	3.518	303	68.821	
IX.		36.755	638	43	772	787	64.619	41	3.718	259	41.949	
1934. X.—1935. IX. összesen		—	7.710	473	8.696	9.708	849.304	440	35.484	3.301	649.424	
1935.	X.	38.756	748	45	832	905	91.281	43	4.234	323	72.756	
	XI.	33.940	604	40	804	807	79.468	39	3.048	275	58.363	
	XII.	39.778	604	38	1.029	894	78.773	43	3.343	325	59.488	
	1936.	I.	34.112	685	36	679	821	61.678	39	3.036	286	42.304
		II.	33.807	762	34	666	813	81.743	38	2.776	287	63.834
		III.	39.181	630	35	727	772	58.180	48	3.544	268	37.070
		IV.	35.994	592	34	747	845	71.343	46	3.356	298	55.970
		V.	34.326	622	35	733	817	80.44	47	3.462	282	65.307
		VI.	31.351	552	33	696	753	60.885	46	3.646	278	47.844
VII.		34.766	658	37	756	862	77.465	44	3.424	293	57.821	
VIII.		33.023	586	41	702	827	84.549	44	3.567	259	55.286	
IX.		39.610	627	41	832	821	83.525	47	4.022	286	55.880	
1935. X.—1936. IX. összesen		—	7.670	449	9.203	9.937	909.734	524	41.458	3.460	671.923	
1935 I.—IX.		285.340	5.834	348	6.149	7.162	617.498	338	27.296	2.475	471.544	
1936 I.—IX.		316.170	5.714	326	6.538	7.331	660.212	399	30.833	2.537	481.316	
Összehasonlítások	1936 IX. havában 1935. IX. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+2.855	- 11	- 2	+ 60	+ 34	+ 18.906	+ 6	+ 304	+ 27	+ 13.931
		‰-ban	+ 7.8	- 1.7	- 4.7	+ 7.8	+ 4.3	+ 29.3	+ 14.6	+ 8.2	+ 10.4	+ 33.2
	1935. X.—1936. IX. időszakban 1934. X.—1935. IX. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	—	- 40	- 24	+ 507	+ 229	+ 60.430	+ 84	+ 5.974	+ 159	+ 22.499
		‰-ban	—	- 0.5	- 5.1	+ 5.8	+ 2.4	+ 7.1	+ 19.1	+ 16.8	+ 4.8	+ 3.5
1936. I.—IX. idő- szakban 1935. I.—IX. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+30.830	- 120	- 22	+ 389	+ 169	+ 42.714	+ 61	+ 3.537	+ 62	+ 9.772	
	‰-ban	+ 10.8	- 2.1	- 6.3	+ 6.3	+ 2.4	+ 6.9	+ 18.0	+ 13.0	+ 2.5	+ 2.1	

*) Az 1936. évi adatok ideiglenesek.

1) Hírlapokkal együtt.

2) Közte 219 ezer választási igazolványt tartalmazó ajl. levél.

I. Forgalom.*)
2. Táviró. 3. Távbeszélő.

Időszak	Táviró		T á v b e s z é l ő									
	Feladott	Kézbesített	Állomások száma				Számlált helyi beszélgetések száma ezekben					
			táviratok darabszáma ezekben	a bpesti egység-hálózatban	a falur. és 20-nál több előfizetővel bíró hálózatban	a 200-nál kevesebb	összesen	Közvetlen összeköttetések száma	bpesti egység-hálózatban	vidéken	összesen	
Az 1930. évben	3.404	3.715	46 601		35.618		82.219	2.212	103.890	—	103.890	
Az 1931. évben	2.599	3.253	47.095		33.840		80.935	2.376	106.946	14.189	121.135	
Az 1932. évben	2.066	2.735	46.884		32.415		79.299	2.196	107.564	13.867	121.431	
Az 1933. évben	1.894	2.576	47.962		31.109		79.071	2.207	107.146	12.801	119.947	
Az 1934. évben	1.873	2.557	53.338		34.354		87.692	2.303	111.898	11.911	123.809	
Az 1935. évben	1.903	2.573	58.339		15.088	18.723	92.150	1.734	121.980	12.944	134.924	
1934.	X.	167	225	51.832	13.641	17.818	83.291	1.731	9.677	990	10.667	
	XI.	149	208	52.528	13.620	17.688	83.836	1.735	10.461	1.082	11.543	
1935.	XII.	145	204	53.338	13.840	17.742	84.920	1.737	9.838	1.028	10.866	
	I.	131	189	53.755	13.909	17.795	85.459	1.737	9.497	1.009	10.506	
	II.	121	177	54.206	14.019	17.874	86.099	1.732	10.128	1.074	11.202	
	III.	158	220	54.743	14.143	18.151	87.037	1.726	9.429	997	10.426	
	IV.	148	206	55.126	14.435	18.042	87.603	1.722	10.535	1.117	11.652	
	V.	149	207	55.461	14.723	18.315	88.499	1.718	10.304	1.021	11.325	
	VI.	162	220	55.919	14.753	18.504	89.176	1.730	10.786	1.099	11.885	
	VII.	180	235	55.899	14.776	18.711	89.386	1.728	9.758	1.055	10.813	
	VIII.	186	244	56.146	14.827	18.881	89.854	1.738	9.075	1.064	10.139	
	IX.	171	227	56.648	14.926	19.029	90.603	1.742	10.024	1.090	11.114	
1934. X. — 1935. IX. összesen		1.867	2.562	—	—	—	—	—	119.512	12.626	132.138	
1935.	X.	166	223	57.282	15.001	19.023	91.306	1.738	10.399	1.086	11.485	
	XI.	154	212	57.743	15.056	18.766	91.565	1.732	11.244	1.190	12.434	
1936.	XII.	153	213	58.339	15.088	18.723	92.150	1.734	10.801	1.141	11.942	
	I.	127	184	58.819	15.137	18.700	92.656	1.732	10.326	1.102	11.428	
	II.	130	184	59.222	15.234	18.737	93.193	1.730	10.935	1.129	12.064	
	III.	137	196	59.698	15.287	18.895	93.880	1.752	10.300	1.042	11.342	
	IV.	134	191	60.095	15.608	18.879	94.582	1.752	10.834	1.117	11.951	
	V.	157	219	60.351	15.708	19.541	95.600	1.755	11.348	1.174	12.522	
	VI.	174	227	60.931	15.855	19.709	96.495	1.765	11.072	1.152	12.224	
	VII.	185	241	61.094	15.957	20.041	97.092	1.772	10.595	1.234	11.829	
	VIII.	198	254	61.138	15.990	20.254	97.382	1.743	9.292	1.218	10.510	
	IX.	182	238	61.663	16.168	20.351	98.182	1.755	9.810	1.209	11.019	
1935. X. — 1936. IX. összesen		1.897	2.582	—	—	—	—	—	126.956	13.794	140.750	
1935. I—IX.		1.406	1.925	—	—	—	—	—	89.536	9.526	99.062	
1936. I—IX.		1.424	1.934	—	—	—	—	—	94.512	10.377	104.889	
Összehasonlítások	1936. IX. havában	szám-szerűleg	+ 11	+ 11	+5.015	+1.242	+1.322	+7.579	+ 13	— 214	+ 119	— 95
	1935. IX. havához képest több (+) kevesebb (—)	o o-ban	+ 6'4	+ 4'8	+ 8'9	+ 8'3	+ 6'9	+ 8'4	+ 0'7	— 2'1	+ 10'9	— 0'9
	1935. X. — 1936. IX. időszakban	szám-szerűleg	+ 30	+ 20	—	—	—	—	—	+7.444	+1.168	+ 8.612
	1934. X. — 1935. IX. időszakhoz képest több (+) kevesebb (—)	o o-ban	+ 1'6	+ 0'8	—	—	—	—	—	+ 6'2	+ 9'2	+ 6'5
1936 I—IX. időszakban	szám-szerűleg	+ 18	+ 9	—	—	—	—	—	+4.976	+ 851	+ 5.827	
1935. I—IX. időszakhoz képest több (+) kevesebb (—)	o o-ban	+ 1'3	+ 0'5	—	—	—	—	—	+ 5'6	+ 8'9	+ 5'9	

*) Az 1936. évi adatok ideiglenesek.

1 Csak az üzemben levő előfizetői állomások

I. Forgalom.

3. Távbeszélő. 4. Rádió,

Időszak	T á v b e s z é l ő							Rádió				
	Köz- pon- tok száma	Kezdeményezett			Érkezett			Engedélyesek száma				
		távolsági beszélgetések száma ezekben							Buda- pesten	vidé- ken	öss- zesen	
		bpesti egysé- ges háló- zatban	vidé- ken	öss- zesen	a bpesti egysé- ges háló- zatban	vidé- ken	öss- zesen					
Az 1930. évben	1.426	1.431	3.363	4.794	1.391	3.301	4.692	108.161	199.748	307.909		
Az 1931. évben	1.445	1.285	3.094	4.379	1.281	3.004	4.285	111.774	213.258	325.032		
Az 1932. évben	1.446	1.183	2.558	3.741	1.138	2.479	3.617	113.360	208.616	321.976		
Az 1933. évben	1.465	1.145	2.345	3.490	1.059	2.306	3.365	115.114	213.065	328.179		
Az 1934. évben	1.494	1.157	2.467	3.624	1.081	2.426	3.507	118.010	222.107	340.117		
Az 1935. évben	1.524	1.249	2.863	4.112	1.152	2.822	3.974	122.676	230.231	352.907		
1934. X.	1.501	101	231	332	97	229	326	115.515	216.885	332.400		
XI.	1.510	102	221	323	95	218	313	116.682	219.066	335.748		
XII.	1.511	95	202	297	88	198	286	118.010	222.107	340.117		
1935. I.	1.512	87	190	277	79	189	268	119.770	225.796	345.566		
II.	1.512	94	185	279	82	183	265	120.706	227.877	348.583		
III.	1.512	91	278	369	82	279	361	121.246	228.521	349.767		
IV.	1.512	107	238	345	97	235	332	121.143	227.893	349.036		
V.	1.514	96	213	309	87	212	299	120.606	226.992	347.598		
VI.	1.519	102	221	323	96	217	313	119.862	224.773	344.635		
VII.	1.523	106	261	367	101	256	357	119.652	223.994	343.646		
VIII.	1.524	118	278	396	111	273	384	119.418	224.016	343.434		
IX.	1.526	116	263	379	109	259	368	120.415	226.481	346.896		
1934. X.—1935. IX. összesen	—	1.215	2.781	3.996	1.124	2.748	3.872	—	—	—		
1935. X.	1.526	114	266	380	108	262	370	120.480	226.490	346.970		
XI.	1.528	113	246	359	104	241	345	121.055	228.158	349.213		
XII.	1.529	106	223	329	95	218	313	122.676	230.231	352.907		
1936. I.	1.529	96	204	300	88	201	289	124.126	233.331	357.457		
II.	1.531	100	194	294	89	193	282	124.945	234.970	359.915		
III.	1.531	90	211	301	82	209	291	125.526	235.837	361.363		
IV.	1.533	100	210	310	92	209	301	125.554	235.654	361.208		
V.	1.536	96	228	324	89	224	313	125.250	234.783	360.033		
VI.	1.544	106	241	347	103	236	339	124.725	232.740	357.465		
VII.	1.549	116	268	384	111	261	372	123.901	231.168	355.069		
VIII.	1.552	121	296	417	114	291	405	123.486	230.970	354.456		
IX.	1.555	120	290	410	116	285	401	123.548	231.048	354.596		
1935. X.—1936. IX. összesen	—	1.278	2.877	4.155	1.191	2.830	4.021	—	—	—		
1935. I—IX.	—	917	2.127	3.044	844	2.103	2.947	—	—	—		
1936. I—IX.	—	945	2.142	3.087	884	2.109	2.993	—	—	—		
Összehasonlítások	1936. IX. havában	szám- szerüleg	+ 26	+ 4	+ 27	+ 31	+ 7	+ 26	+ 33	+ 3.133	+ 4.567	+ 7.700
	1935. IX. havához képest több (+) kevesebb (-)	o/o-ban	+ 1.9	+ 3.4	+ 10.3	+ 8.2	+ 6.4	+ 10.0	+ 9.0	+ 2.6	+ 2.0	+ 2.2
	1935. X.—1936. IX. időszakban	szám- szerüleg	—	+ 63	+ 96	+ 159	+ 67	+ 82	+ 149	—	—	—
	1934. X.—1935. IX. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	o/o-ban	—	+ 5.2	+ 3.5	+ 4.0	+ 6.0	+ 3.0	+ 3.8	—	—	—
1936. I—IX. idő szakban 1935. I—IX. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerüleg	—	+ 28	— 15	+ 43	+ 40	+ 6	+ 46	—	—	—	
	o/o-ban	—	+ 3.1	— 0.7	+ 1.4	+ 4.7	+ 0.3	+ 1.6	—	—	—	

*) Az 1936. évi adatok ideiglenesek.

II. A forgalom munkaegységekben*)

Időszak	Kincstári postahivataloknál:						Postamesteri hivataloknál és ügynökségeknél:								
	Posta	Távíró	Távbeszélő	Rádió	Összes		Posta	Távíró	Távbeszélő	Rádió	Összes				
	munkaegységek száma														
	ezrekben			ezrekben		o/o-ban	ezrekben			ezrekben		o/o-ban			
Az 1930. évben	186.223	27.761	105.715	5.953	325.652	71'3	98.809	11.325	16.843	3.891	130.868	28'7			
Az 1931 évben	161.075	22.657	103.432	6.494	293.658	72'7	80.932	9.792	15.387	4.234	110.345	27'3			
Az 1932 évben	135.946	17.848	97.845	6.900	258.539	72'9	70.612	7.847	13.667	4.174	96.300	27'1			
Az 1933 évben	129.388	16.501	95.047	6.774	247.710	72'6	69.057	7.049	13.326	3.912	93.344	27'4			
Az 1934. évben	130.711	16.294	99.131	7.185	253.321	72'3	71.557	6.974	14.471	4.052	97.054	27'7			
Az 1935. évben	132.288	16.663	108.581	7.516	265.048	72'0	74.560	7.130	17.197	4.152	103.042	28'0			
1934.	X.	12.353	1.454	8.618	596	23.021	71'5	6.875	604	1.370	335	9.184	28'5		
	XI.	10.966	1.320	9.116	603	22.005	72'6	6.100	564	1.310	337	8.311	27'4		
	XII.	12.651	1.300	8.645	611	23.207	71'8	7.003	533	1.224	341	9.101	28'2		
1935.	I.	10.674	1.162	8.336	620	20.812	72'3	5.923	497	1.218	348	7.986	27'7		
	II.	9.840	1.085	8.788	626	20.339	73'4	5.380	464	1.176	350	7.370	26'6		
	III.	10.338	1.369	8.451	629	20.787	72'1	5.474	588	1.622	350	8.034	27'9		
	IV.	10.779	1.278	9.310	628	21.995	72'8	5.929	555	1.374	349	8.207	27'2		
	V.	10.828	1.301	8.964	626	21.719	73'1	5.753	555	1.342	347	7.997	26'9		
	VI.	10.055	1.417	9.365	622	21.459	73'4	5.492	602	1.357	343	7.794	26'6		
	VII.	10.808	1.549	8.841	621	21.819	70'9	6.364	696	1.550	341	8.951	29'1		
	VIII.	10.785	1.639	8.610	620	21.654	70'3	6.496	728	1.589	342	9.155	29'7		
	IX.	10.940	1.540	9.158	627	22.265	71'5	6.354	639	1.552	345	8.890	28'5		
1934 X.—1935. IX. összesen:		131.037	16.414	106.202	7.429	261.082	72'1	73.143	7.025	16.684	4.128	100.980	27'9		
1935.	X.	12.538	1.509	9.372	628	24.047	71'0	7.247	642	1.568	343	9.800	29'0		
	XI.	11.573	1.400	9.901	631	23.505	72'0	6.740	588	1.463	347	9.138	28'0		
	XII.	13.110	1.414	9.485	638	24.647	71'7	7.408	576	1.386	350	9.720	28'3		
1936.	I.	10.727	1.177	9.058	646	21.608	72'3	6.110	503	1.322	353	8.290	27'7		
	II.	11.241	1.215	9.434	650	22.540	73'0	6.185	490	1.303	358	8.336	27'0		
	III.	10.608	1.287	8.977	653	21.525	72'4	5.918	546	1.381	359	8.204	27'6		
	IV.	10.959	1.251	9.420	653	22.283	72'3	6.283	530	1.372	358	8.543	27'7		
	V.	11.267	1.474	9.787	652	23.180	72'6	6.368	585	1.456	356	8.765	27'4		
	VI.	10.248	1.553	9.712	648	22.161	72'6	5.880	636	1.507	353	8.376	27'4		
	VII.	11.415	1.698	9.662	645	23.420	71'4	6.608	712	1.699	349	9.368	28'6		
	VIII.	10.808	1.803	8.958	643	22.212	70'2	6.600	760	1.726	350	9.436	29'8		
	IX.	11.643	1.688	9.278	644	23.253	70'6	6.958	679	1.713	349	9.699	29'4		
1935. X.—1936. IX. összesen:		136.137	17.469	113.044	7.731	274.381	71'8	78.305	7.247	17.896	4.227	107.675	28'2		
1935. I—IX.		95.067	12.340	79.823	5.619	192.849	72'2	53.165	5.324	12.780	3.115	74.384	27'8		
1936. I—IX.		98.916	13.146	84.286	5.834	202.182	71'9	56.910	5.441	13.479	3.187	79.017	28'1		
Összehasonlítások	1936. IX. havában	szám- szerűleg	+	703	+ 148	+ 120	+ 17	+ 988	—	+ 604	+ 40	+ 161	+ 4	+ 809	—
	1935. IX. havához képest több (+) kevesebb (-)		o/o-ban	+ 6'4	+ 9'6	+ 1'3	+ 2'7	+ 4'4	—	+ 9'5	+ 6'3	+ 10'4	+ 1'2	+ 9'1	—
	1935. X.—1936. IX. időszakban	szám- szerűleg	+	5.100	+ 1.055	+ 6.842	+ 302	+ 13.299	—	+ 5.162	+ 222	+ 1.212	+ 99	+ 6.695	—
	1934. X.—1935. IX. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)		o/o-ban	+ 3'9	+ 6'4	+ 6'4	+ 4'1	+ 5'1	—	+ 7'1	+ 3'2	+ 7'3	+ 2'4	+ 6'6	—
1936. I—IX. időszakban	szám- szerűleg	+	3.849	+ 806	+ 4.463	+ 215	+ 9.333	—	+ 3.745	+ 117	+ 699	+ 72	+ 4.633	—	
1935. I—IX. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)		o/o-ban	+ 4'0	+ 6'5	+ 5'6	+ 3'8	+ 4'8	—	+ 7'0	+ 2'2	+ 5'5	+ 2'3	+ 6'2	—	

*) Az 1936. évi adatok ideiglenesek.

II. A forgalom munkaegységekben.*)

Időszak		Összes postai szerveknél:														
		Posta		Távíró		Távbeszélő		Rádió		Összes						
		munkaegységek száma														
		ezrekben		%o-ban		ezrekben		%o-ban		ezrekben						
Az 1930. évben		285.032	62.4	39.086	8.6	122.558	26.8	9.844	2.2	456.520						
Az 1931. évben		242.007	59.9	32.449	8.0	118.819	29.4	10.728	2.7	404.003						
Az 1932. évben		206.558	58.3	25.695	7.2	111.512	31.4	11.074	3.1	354.839						
Az 1933. évben		198.445	58.2	23.550	6.9	108.373	31.8	10.686	3.1	341.054						
Az 1934. évben		202.268	57.8	23.268	6.6	113.602	32.4	11.237	3.2	350.375						
Az 1935. évben		206.848	56.2	23.793	6.5	125.778	34.2	11.671	3.1	368.090						
1934. X.		19.228	59.7	2.058	6.4	9.988	31.0	931	2.9	32.205						
XI.		17.066	56.3	1.884	6.2	10.426	34.4	940	3.1	30.316						
XII.		19.654	60.8	1.833	5.7	9.869	30.5	952	3.0	32.308						
1935. I.		16.617	57.7	1.659	5.8	9.554	33.2	968	3.3	28.798						
II.		15.220	54.9	1.549	5.6	9.964	36.0	976	3.5	27.709						
III.		15.812	54.9	1.957	6.8	10.073	34.9	979	3.4	28.821						
IV.		16.708	55.3	1.833	6.1	10.684	35.4	977	3.2	30.202						
V.		16.581	55.8	1.856	6.2	10.306	34.7	973	3.3	29.716						
VI.		15.547	53.1	2.019	6.9	10.722	36.6	965	3.4	29.253						
VII.		17.172	55.8	2.245	7.3	10.391	33.8	962	3.1	30.770						
VIII.		17.281	56.1	2.367	7.7	10.199	33.1	962	3.1	30.809						
IX.		17.294	55.5	2.179	7.0	10.710	34.4	972	3.1	31.155						
1934. X.—1935. IX. összesen		204.180	56.4	23.439	6.5	122.886	33.9	11.557	3.2	362.062						
1935. X.		19.785	58.4	2.151	6.4	10.940	32.3	971	2.9	33.847						
XI.		18.313	56.1	1.988	6.1	11.364	34.8	978	3.0	32.643						
XII.		20.518	59.7	1.990	5.8	10.871	31.6	988	2.9	34.367						
1936. I.		16.837	56.3	1.680	5.6	10.380	34.7	1.001	3.4	29.898						
II.		17.426	56.4	1.705	5.5	10.737	34.8	1.008	3.3	30.876						
III.		16.526	55.6	1.833	6.2	10.358	34.8	1.012	3.4	29.729						
IV.		17.242	55.9	1.781	5.8	10.792	35.0	1.011	3.3	30.826						
V.		17.635	55.2	2.059	6.4	11.243	35.2	1.008	3.2	31.945						
VI.		16.128	52.8	2.189	7.2	11.219	36.7	1.001	3.3	30.537						
VII.		18.023	55.0	2.410	7.4	11.361	34.6	994	3.0	32.788						
VIII.		17.408	55.0	2.563	8.1	10.684	33.8	993	3.1	31.648						
IX.		18.601	56.4	2.367	7.2	10.991	33.4	993	3.0	32.952						
1935. X.—1936. IX. összesen		214.442	56.1	24.716	6.5	130.940	34.3	11.958	3.1	382.056						
1935. I—IX.		148.232	55.5	17.664	6.6	92.603	34.6	8.734	3.3	267.233						
1936. I—IX.		155.826	55.4	18.587	6.6	97.765	34.8	9.021	3.2	281.199						
Összehasonlítások	1936. IX. havában	szám- szerüleg	+	1,307	—	+	188	—	+	281	—	+	21	—	+	1,797
	1935. IX. havához képest több (+) kevesebb (-)															
	1935. X. — 1936. IX. időszakban	szám- szerüleg	+	10.262	—	+	1.277	—	+	8.054	—	+	4.01	—	+	19.994
	1934. X.—1935. IX. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)															
	1936. I—IX. időszakban 1935. I—IX. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerüleg	+	7.594	—	+	923	—	+	5,162	—	+	287	—	+	13.966

Az 1936. évi adatok ideiglenesek.

A rádióengedélyesek száma a múlt évvel szemben csak kisebb mértékben, vagyis 2·2%-kal emelkedett. Ez a gyengébb eredmény annak következménye, hogy az előfizetők száma a múlt év szeptemberében a jubileumi év alkalmával engedélyezett renklivüli kedvezmények hatása alatt ug-rásszerűen emelkedett, amelyet a f. évi szeptember hónap nem tudott követni.

Figyelemre méltó, hogy a szokásos nyári csökkenés augusztus hó végével megállott és az első őszi hónap meghozta az engedélyesek számának gyenge emelkedését is. Ez az emelkedés csak 140 engedélyest képvisel, jelentősége nem is a szaporulat mérvében, hanem annak irányában van.

II. A forgalom munkaegységeiben.

A posta különböző üzletágainak forgalmát munkaegységeiben is kifejezi, mint-hogy az összforgalom általános és áttekinthető kifejezésére a darabszámok egyszerű összegezése útján nyert összdarabszám erre nem alkalmas. Ebben a darabszámban ugyanis az egyes üzletágak különböző természetű küldeményei és szolgáltatásai, másrészt darabszámok és összegek vegyese-n szerepelnek. A különböző természetű szolgáltatások összeadhatása végett ezeket először közös nevezőre kellett hozni. Ez

oly módon történt, hogy minden egyes szolgáltatást — a munka minőségének, mennyiségének és az elvégzés időtartamának figyelembevételével — értékeltünk. Az értékelés mérő eszköze a munkaegység. A közös nevezőre — a munkaegységre — hozott szolgáltatások egyszerű összeadásának végösszege fejezi ki az egyes üzletágak munkaegységeiben elért forgalmát.

A munkaegységek tehát már alkalmasak az általános posta-, táviró-, távbeszélő- és rádióforgalom mérésére és összehasonlítására, de természetesen csak akkor, ha az összehasonlítási időszakban végzett munkák értékelése egyforma alapon történik. Az itt közölt táblázatok adatai az egyenlő értékelés alapján megállapított munkaegységek számát tüntetik fel és így a forgalom alakulásának megítélésére alkalmasak.

A munkaegységeiben kifejezett forgalom a múlt évvel szemben 5·8%-kal emelkedett. A legerőteljesebb emelkedést a táviró- és a postaforgalom mutatja, míg a rádió és a távbeszélő munkaegységek száma a forgalomnál már ismertett okok következtében csak kisebb mértékben emelkedett. Az év első 9 hónapjának eredményi kivétel nélkül a múlt év hasonló időszakának forgalmi eredményei felett állnak.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA.

Az angol posta propagandája. Az angol posta, a már régebben működő „Telephone Development Association” nevű távbeszélő-propaganda társaság mintájára, körülbelül 3 évvel ezelőtt maga is felállított egy propaganda szakosztályt, a „Public Relations Department”-t. Ez a szakosztály reklám-tevékenységet fejt ki a távbeszélőn kívül a posta, a táviró és a rádió, tehát az összes postai üzletágak érdekében.

A szakosztály 40 tisztviselővel, 730 távbeszélő-üzletszerző ügynökkel és a szükséges mozgófénykép csoporttal igen hatékony módon dolgozik; reklámozó tevékenységét átlagban havonta megújítja. A propaganda szakosztálynak négy osztálya van. Minden osztály több alosztályra oszlik. Az osztályok és alosztályok munkabeosztása a következő:

1. Kereskedelmi osztály.

- a) A piac elemzése, konjunktúra kutatás, tárgyalások, statisztikák;
- b) az elhelyezés és eladás módjai;

- c) az eladás megszervezése, üzletszerzők kiképzése.

2. Reklám osztály.

- a) Részvétel a vásárokon és kiállításokon, telefonhirdetőirodák felállításá-za üzletekben (telephone shops), reklám kirakatok berendezése, filmbemutatók, megnyitó ünnepek rendezése;

- b) hirdetések (falragaszok) és újsághirdetések, fényképgyűjtemények szolgálata, propaganda távbeszélőkészülékek;

- c) prospektusok és röpiratok, nyomtatvány-ügylek, propaganda az iskolákban, felolvasások rendezése, fényképezési szolgálat;

- d) a „Post Office Magazine” és a „Green Papers” postai szaklapok kiadása, jelentések és kimutatások szerkesztése a posta üzleti eredményeiről.

3. Sajtó osztály.

4. Mozgófénykép osztály.

- a) Hangosfilmek készítése;
- b) filmelőadások, filmek bérbeadása, filmgyűjtemények;
- c) számvevőség.

A kereskedelmi osztály vezetője mellett egy távbeszélőmérnök és az üzletszerzők vezetője működik.

Az üzletszerzés szempontjából az angol igazgatás területét 26 kerületre osztották fel. Az egy-egy kerületben dolgozó ügynökök száma, a szükség szerint, különböző. Így Londonban 205, Southamptonban 19, Belfastban 10 távbeszélő-ügynök működik. Minden kerület élén egy kerületi főnök áll (district manager). Ennek a főnöknek az utasításai szerint járnak el az üzletszerző-csoportvezetők (sales managers), akik felelősek a csoportjukba tartozó ügynökök munkájáért. Minden csoport 8 rendes és egy főügynökből áll.

Az ügynökök részben a postaalkalmazottak, részben pedig a kereskedelmi utazók közül kerülnek ki. Minden ügynök meghatározott körzetben dolgozik, ahol olyan egyéneket látogat meg, akiről fel lehet tenni, hogy a távbeszélőre majd előfizetnek. Ötszáz font sterlingnél kisebb jövedelemmel bíró egyéneket nem keresnek fel. Minden ügynök hetenkint kb. 100 látogatást tesz és átlagban Londonban 500, a vidéken 300 új távbeszélő előfizetőt szerez évente. Minden új előfizető után 2 shilling, új mellékállomás után 1 shilling ügynöki jutalékot fizet a posta.

Az ügynökök, munkájuk megkezdése előtt, 5 havi elméleti és 6 havi gyakorlati kiképzésben részesülnek. A szükséges tudnivalókról ezenfelül még egy 90 oldalas tájékoztatót is kapnak, amelyben ilyen fejezetek vannak: „a telefon fejlődése“, „hogyan győzzük meg a felet“, a „telefon előnyei“, „hogyan ossza be az üzletszerző napi munkáját“, „mit mondjunk a háziasszonynak“, „mit kell válaszolni az ellenvetésekre“ stb. Az ügynökök naplót kötelesek vezetni, amelybe naponként be kell írni az aznapi munkáról szóló jelentésüket, így többek között azt is, hogy egy-egy félnél mennyi ideig tartózkodtak.

Az angol távbeszélő új előfizetőinek 75—80%-át ezek az üzletszerzők szerzik meg.

A reklám osztály nagyon élénk tevékenységet fejt ki és változatos eszközökkel dolgozik.

Az angol postai igazgatás 1932. óta kb. 70 kiállításon vett részt főként a távbeszélő körébe tartozó anyaggal.

A reklám osztály rendezi be a „Telephone-shop“-okat. Ezek forgalmas helyen levő üzlethelyiségekben berendezett felvilágosító- és reklámirodák fémútorokkal, propaganda távbeszélő-készülékekkel és nyilvános állomásokkal felszerelve. Az osztály 4—6 hétre bérelt üzlethelyiségekben kisebb kiállításokat rendez és ha a helyiség

nagysága megengedi, ott propaganda film-bemutatókat is tart.

A reklám osztály fényképésze a postaszolgálat minden ágából reklám célokat szolgáló felvételeket készít s ezekből megfelelő gyűjteményt tart készletben, amelyből a propagandához szükséges képeket bármely pillanatban ki lehet emelni.

Az osztály olyan reklám-hirdetményeket függeszt ki a posta hivatalaiban, épületein és kocsijain, amelyeken a különböző színű és nagyságú betűk képekkel és ábrákkal váltakoznak s így igen alkalmasak arra, hogy a közönség figyelmét magukra vonják.

A reklám osztály rengeteg prospektust, röpiratot és propaganda levelezőlapot ad ki. A prospektusok többféle színben, alakban és papírosan készülnek s a reklámszövegeken és ábrákon kívül díjszabási részeket is tartalmaznak. A kiadott röpiratok, hirdetések száma 1934-ben 270.000, a levelezőlapoké, amelyekkel az igazgatás a távbeszélő előfizetők figyelmét hívja fel az újtásokra, 500.000 volt.

Az osztály képes hirdetéseknek újságokban való közzétételével is foglalkozik. E hirdetések rajza és kísérő szövege semmi kívánni valót nem hagy hátra. A közzétett hirdető irodák végzik, amelyekkel a posta egy éves szerződéseket köt.

Az angol posta szolgálatait az iskolák falán kifüggesztett képekkel is propagálja s ezekhez az iskolákban magyarázó röpiratokat oszt szét.

A reklám osztály, amellet, hogy maga is rendez előadásokat, tanintézeteknek és más testületeknek olyan füzeteket és fényképeket bocsát rendelkezésére, amelyek segítségével postai tárgyú előadásokat lehet tartani. Az angol iskolák tantervében egyébiránt a távbeszélő ismertetése is szerepel. Az oktatás előmozdítására és színebbé tételére a posta bemutató-készülékeket és 27-oldalas ismertetéseket bocsát az iskolák rendelkezésére.

A reklám osztály adja ki a „Post Office Magazin“ és a „Green Papers“ című postai szakfolyóiratokat. A Post Office Magazine 170.000 példányban jelenik meg s ebből 16.000 példányt a postán kívül álló személyeknek küldenek meg.

A sajtó osztály különösen fontos hivatást tölt be: közvetítő az igazgatás és a nagyközönség között. Ezért elsősorban a mindennapi élet nyelvén teszi közzé a hírlapokban a posta hivatalos közleményeit s már ezzel is igyekszik megkedveltetni a közönséggel a postaintézményt, ami nagyrészt sikerül is.

Úgyes reklámötlettel hívta fel az angol posta a figyelmet a „beszélő óra“ felállítására. A beszédet hangosfilm szolgáltatja. E

célből pályázat útján 15.000 távbeszélő kezelő között választották ki az „arany hangú lányt”, akinek a hangját aztán az óra jelzést adó film részére felvették. A pályázat boldog nyertesét a közönségnek az egyik londoni színházban bemutatták, majd a londoni rádióban egy óra hosszat, mint speaker működött a kiválasztott. Természetesen a sajtó is élénken foglalkozott az esettel és a kiválasztott hölgy fényképét több mozi várócsarnokában mint „actualitást” kifüggesztették. Mindez a postának nagyszerű reklám volt.

A Daily Mail 1934. május 25-i számában vastag betűkkel így propagálta az angol posta a táviró szolgálatot:

„A távirat jó hírt visz mindenhova; alig 20%-a a táviratoknak tartalmaz csak rossz hírt.”

Az angol postahivatalok nemrégiben olyan tollszárakat bocsátottak a közönség részére fenntartott helyen a felek rendelkezésére, amelyeken a posta tulajdonjogát piros betűkkel jelezte. Ez védekezés volt a szórakozott és rosszhiszemű felekkel szemben, de jó reklámalkalmat is nyújtott, mert az újságok humoros cikkekben számoltak be erről a kis újításról.

Uj postahivatal, vagy távbeszélő központ megnyitása, légi járatok berendezése, levélszekrény felállítás stb. esetében kis megnyitó ünnepségeket rendez a posta, amelyekre a helyi hatóságok képviselőit és a helyi előkelőségeket hívja meg. Természetesen az újságok tudósítói és a fotóriporterok sem hiányoznak ilyenkor, ami kitűnő reklám.

A sajtó osztály rendszeres közléseket ad az újságoknak és a sajtó részére előadásokat tart. Időnkint a sajtó képviselőit egyes postai intézmények megtekintésére hívják meg.

A mozgófénykép osztály hangos propaganda filmeket készít saját külön műtermében, saját személyzetével. Eddig kb. 700 ilyen film készült. Ezek 10—30 perces általános érdekű propaganda filmek, vagy rövid filmek egy bizonyos időszerű propaganda akció támogatására. Az osztály ezeken kívül még műszaki tárgyu oktató filmeket is készít a személyzet részére.

A mozgófénykép osztály mozielőadásokat rendez. Birminghamban 40.000 tanuló nézte végig 10 hét alatt a posta propaganda filmjét. Az osztály helyszíni felvételeket is készít a fontosabb postai eseményekről és a szolgálat érdekesebb mozzanatairól. Ezeket filmszínházaknál helyezi el a hirdási részben való közlés, illetve leadás végett. Tanintézetek és egyéb testületek ingyen kapnak költsélen propaganda filmeket. Az osztály a filmeket gyűjteményében őrzi. A filmvállalatok egyébiránt a postaszolgálat

fontosabb és érdekesebb mozzanatairól maguk is készíthetnek helyszíni felvételeket.

A közönséggel való együttműködés megvalósítására „tanácsadó bizottság”-ot szervezett, amely a nagyközönség szükségleteit és kívánságait van hivatva a postával közölni, ami bizonyos mértékben szintén támogatja a propaganda célt.

A szórakoztató rádiót az angol posta nagy mértékben felhasználja a saját reklámja céljaira. Itt hirdetik ki az újításokat, a közönségre előnyös reformokat, az új kedvezményeket, a tarifa csökkentéseket stb. Sokszor csevegések, beszélgetések „interview”-k alakjában közli a rádió a posta propaganda-anyagát.

Az angol posta tehát hasonló propaganda-eszközökkel dolgozik, mint a kereskedelmi vállalatok. Ezért a kereskedelmi reklám szakembereiből „reklám tanácsot” szervezett, amely a posta propaganda szervezetét a legmegfelelőbb módszerekről állandóan tájékoztatja.

(A „Bulletin d'informations” 1936. jún. száma után.)

Dr. Székely Andor.

Anglia.

Az angol postaigazgatás most tette közzé az 1936. március végével végződött 1935/36. költségvetési év pénzügyi eredményeit. E szerint az angol posta költségvetési feleslege az előző évi 11.9 millió fontról 12.3 millió fontra emelkedett. Ebből a tiszta feleslegből a postai üzletágakra 11.3 millió, a távbeszélőre 1.9 millió font esik, míg a távirónál 900 ezer font hiány mutatkozott. (P. N. 1936:9)

*

Az angol postaigazgatás alapvető átszervezés előtt áll. Egyelőre kísérletképpen két kerületi igazgatóságot állítanak fel. Az egyiket Edinburgban, Skócia részére, a másikat Leedsben az észak-keleti kerület részére. E kerületi igazgatóságok élére 1—1 kerületi igazgató kerül, aki önállóan intézi kerületének ügyeit. A központi igazgatás jövőben csak az egész birodalmat érdeklő ügyeket intézi, tehát az új szabályozás célja a központi igazgatás tehermentesítése. A kerületi igazgatót az aligazgató és egy műszaki főtisztviselő vezetése alatt dolgozó előadók támogatják a kerület személyzeti és a szolgálattal kapcsolatos kezelési és műszaki ügyek intézésénél. Mindkét újonnan alakított kerületi igazgatóság mellé üzemi tanácsot szerveztek, amely nagyjában ugyanazt a szerepet tölti be, mint a központi igazgatás mellett működő Post Office Board elnevezésű szerv. Ha az új szervezet gyakorlatilag is bevalik, az egész ország területén felállítják a kerü-

leti postaigazgatóságokat. (D. V. Z. 1936: 32.)

Argentína.

Argentínában, amelynek székesfővárosában, Buenos Airesben tartják 1939-ben a legközelebbi világposta kongresszust, kedvezményes díjú nyomtatványküldeményfajt vezettek be. Ezeket a nyomtatványokat a többi levélpostai küldeményekkel együtt továbbítják és szállítják, de csak akkor kézbesítik, ha a kézbesítőhivatalok elfoglaltsága azt megengedi. A kereskedelmi érdekelttség megértéssel és örömmel fogadta ezt az új és olcsó küldeményfajt és tömegesen veszi igénybe. Az argentin posta 23.424 főből álló személyzete közül 3.484 idegen állampolgár, többek között 2 magyar alkalmazottja is van. (D. V. Z. 1936:19.)

Ausztrália.

Érdekes és a maga nemében egyedülálló az ausztráliai postaigazgatás kinevezési és előléptetési rendszere.

Amely hivatalnál állás üresedik meg, a megüresedett állásra illetékes hivatalvezető előterjesztést tesz az állás betöltésére. A közvetlen főnök előterjesztését a személyzeti osztály vezetője felülvizsgálja. Ez az első szűrő. Ha a személyzeti osztály vezetője egyetért a közvetlen hivatalfőnök jelölésével, az érdekelt alkalmazottnak a megüresedett állásra való kinevezése, mint „ideiglenes” kinevezés meg is jelenik a posta hivatalos lapjában. A jelölt a hivatalos lap közléséig rendszerint nem is tud semmit arról, hogy személye a megüresedett állás betöltésére javaslatba hozott.

Minden alkalmazottnak jogában áll az ideiglenes kinevezés ellen 14 nap alatt a felügyelőségnek panaszt emelni, ha azt hiszi, hogy a tervbevett kinevezéssel sérelem érné. A felügyelő az érdekelt személyes meghallgatásával és a rendelkezésre álló minden más eszközzel hivatalból, adatokat gyűjt a kinevezésre tervbevett és a felszólaló szolgálati érdemességét illetően. Vizsgálatának eredményéről írásban jelent a felügyelet felülvizsgáló bizottságának. Ez a második szűrő, amely teljesen független a jelölést végző szervtől, döntése tehát tárgyilagos.

Arre nézve, hogy az ilyen rendszer mellett történt kinevezések és a megüresedett magasabb állások betöltésénél mennyire a legérdemesebb alkalmazottat vették figyelembe, jellemző az az adat, hogy az 1932/1933. költségvetési évben megüresedett 1316 állás betöltésénél mindössze 569 fellebbezés érkezett be az érdekelték részé-

ről és a fellebbezéseket csak 86 esetben, tehát az esetek 15.1%-ban találta a bizottság indokoltnak. (P. N. 1936:7.)

Ausztria.

Az osztrák posta az 1935. évben 4291 postahivatalban 25.789 főnyi alkalmazottat foglalkoztatott. 600 millió belföldi közönséges levélpostai küldeményből 6.3 millió volt portómentes.

A belföldi csomagok darabszáma kereken 12 millió volt. Külföldről 104.6 millió levélpostai küldemény érkezett, míg oda szolgált 65.2 milliót adtak fel. A feladott légipostai küldemények darabszáma 284.414, a légipostacsomagoké 1.389 darab volt. Légiúton pedig 517.494 levél és 2.528 drb. csomag érkezett. A Bécsben működő csőpostahálózat összesen 6,059.292 küldeményt szállított, közötte 817.155 darab táviratot is.

Az osztrák posta bevétele 213.4 millió schilling, kiadása 227 millió schilling és így a költségvetési év kereken 14 millió hiánnyal zárult. (D. P. Z. 1936:17.)

Északamerikai Egyesült Államok.

Imperial airways társaság Short-gyártású új rendszerű óriás gépeivel néhány hét előtt kezdte meg próbajáratait. Az új gépekből 29 drb. áll gyártás alatt. Az új gépek különösen abban térnek el a társaság többi légijárműveitől, hogy a rendszernél lényegesen nagyobb tömegű üzemanyag felvételére képesek. Ez azért fontos, mert ezeket a gépeket elsősorban az angol-amerikai tengerentúli rendszeres légipostajáratok lebonyolításánál akarja a légitársaság felhasználni. A próbajáratok egyelőre a Brindisi—Athen—Alexandria közötti útszakaszon közlekednek.

Egyebekben az amerikai légitársaságok ennek az évnek első 5 hónapjában olyan hatalmas személyforgalmat bonyolítottak le, hogy a légi utasok száma ebben az évben már előreláthatóan eléri az 1 milliót. Ezért törekednek az amerikai légitársaságok már most felvenni a rendszeres légijáratokat Európával. Az United Air Lines társaság már is központi irodát rendezett be Londonban és hajójeggyel kombinálva már is lehetséges 127 óra alatt megtenni az utat Southampton—Kalifornia között; de a Zeppelin felhasználásával Európából már 3 nap alatt is Kaliforniába lehet jutni. Az United Air Lines gépei pedig 3 óra 55 perc alatt teszik meg New York Chicago közötti utat, amelyet az expresszvonat még ma is csak 20 óra alatt tud befutni. (Revue des Postes 1936: 5.)

Görögország.

A görög postaigazgatás élén a vezérigazgató áll. Az ország területe 4 kerületi igazgatóságra, 11 első és 9 másodosztályú postaigazgatóságra, 21 felügyelőségre és 2 távbeszélő felügyelőségre van felosztva. A postai szervek száma 5098. Ezek között van 60 I., 105 II. és 402 III. osztályú hivatal, 15 kicserélő postahivatal.

Minthogy Görögország éltető eleme a tenger, vasútvonalainak össz-hossza alig éri el a 3000 kilométert. Athénben és Salonikiben székel 1—1 mozgópostaigazgatóság. Naponként 18 mozgópostamenet közlekedik. A gépkocsival közlekedő 203 közúti járat összesen 5409 km hosszú útat fut be; ugyanekkor a lófogató járatok száma 232, a gyalogjáratok száma pedig 378. 9000 falu között 908 faluzólevéljárat 2.7 millió lakos postai szükségletét igyekszik kielégíteni.

1935. évben a görög posta összesen 130 millió levélpostai küldeményt kezelt. (Előző évi forgalommal szemben a forgalom emelkedés 4.6%.)

Belföldön mindössze 4833 értékkülde-ményt adtak fel, ellenben külföldről 13.109 darab értéklevél érkezett görög címzettek részére. A postacsomagok darabszáma emelkedőben van és 1935. évben kerekén 615.000 darabra tehető. A görög posta évi bevétele 351 millió drachmára, kiadásai 347.4 millió drachmára rúgott. (D. P. Z. 1936:13.)

Svédország.

Az 1935. év végén a svéd vezérigazgatóságnál 1042 alkalmazott teljesített szolgálatot. Az ország területe 5 kerületi igazgatóságra van beosztva; ezeknek összesen 331 mozgóposta, 360 kincstári, 3597 postamesteri hivatal volt alárendelve. A kincstári postaalakalmazottak száma 6117, a postamesterieké 7625 fő volt. A svéd posta területén felszerelt levélszekrények száma 1935. végén 14.757 darab volt.

A postán kezelt küldemények darabszáma 886 millió, 49 millióval több volt, mint az előző évben. Ebből 600 millió volt a levélposta, kb. 10 millió a csomagok darabszáma. A szállítószolgálatl kapcsolatos kiadások évi végösszege 18.7 millió svéd korona volt; ebből a vasúti szállításra 10.8 millió korona kiadás esett, 6.3 milliót a közúti szállítás és a többbit (mintegy 1.6 millió K) a légiszállítás költségei emésztettek fel.

A svéd posta bevétele 87.3 millió K volt. Ebből a kiadások összege 67.4, a tiszta felesleg 19.9 millió korona. (D. P. Z. 1936:18.) (k. j.)

TÁVBESZÉLŐ.**Egyesült-Államok.**

A nagy amerikai távbeszélő-konzern 1935. évi üzleti jelentése az amerikai gazdaság megerősödését mutatja. Így például, a Bell-konzern csúcs-társasága, az American Telephone and Telegraph Company 15,862.000 dollár bevételi többletet mutat ki, ami 1,352.000 dollárral több, mint az előbbi év többlete. Az üzemi bevételek 5 millió dollárral emelkedtek, míg az üzemi kiadások csak 3 millió dollárral. A tiszta bevétel 4 millió dollárral több, mint az 1934. évben. Ugyanehhez a távbeszélő-konzernhez tartozó Western Electric Co.-nak több év után 2.6 millió dollár összegben most sikerült első ízben tiszta bevételt elérnie. Az Egyesült-Államok gazdasági válsága ezek szerint jelentékenyen csökkent.

Az American Telephone and Telegraph társaság, az előjelekből következtetve, 1936. évre még jelentősebb bevételi többletet remél, mint amit az 1935. hozott.

Az Egyesült-Államoknak a külfölddel való távbeszélő szolgálatát a másik nagy amerikai szervezet, az International Telephone and Telegraph Corporation látja el. Ennek kábel és rádiótávíró vezetővállalata a Postal Telegraph and Cable Corporation. A szervezet (konzern) nemzetközi távíró és távbeszélő szolgálatát az All America Cables Inc. látja el számos kisebb társult vállalattal, amelyeknek kiterjedt kábel és rádió hálózat áll rendelkezésre. E konzern tiszta nyeresége, — bele nem értve a Postal Telegraph and Cable Corporation-t, — 1935. évben 5.8 millió dollár volt az 1934. évi 3.6 millió dollárral szemben. A konzern ipari vállalatai is nagyobb forgalmat értek el, mint az előbbi évben, nevezetesen, 5.3 millió emelkedéssel 58.9 millió dollár forgalmat mutattak ki. A konzern távbeszélő társaságai ugyancsak erősödtek; ezekhez a vállalatokhoz tartozó távbeszélő állomások száma 56.000 szaporulattal kerekén 910.000-re emelkedett. (D. V. Z. 1936:39.)

RADIÓ.**Ausztria.**

Az osztrák rádióipart, a francia és a svájci frank, továbbá a csehkorona aláértékelése igen érzékenyen érinti. A rádiókészülékek kivitele Franciaország felé évi átlag 5000 drb, Svájc felé évi 1500 drb. A Cseh-Szlovákországra felé irányuló kivitel, — amit az új osztrák-csehszlovák kereskedelmi megállapodás jelentékenyen elősegített, — ebben az évben különösen nagy

mennyiséget jelent. Az aláértékelés következtében előállott veszteség igen nagy. Ehhez jön még hogy a kivitel teljesen megakadt, mert az osztrák gyárak már nem versenyképesek. A vállalatok sürgős kormánysegítséget kérnek. Utalnak arra, hogy az osztrák rádióipar és rádiókereskedelem, — amely mintegy 20.000 embernek ad munkát, — a belföldi piac korlátozottságára való tekintettel, teljesen a kivitelre van utalva. Ha sürgősen segítséget nem kapnak, a munkapiacot érintő súlyos következmények elkerülhetetlenül bekövetkeznek. (R. We. 1936:43.)

Cseh-Szlovákország.

Az új rádiótörvényre vonatkozó tárgyalások és megbeszélések befejeződtek s a kereskedelemügyi minisztérium valószínűleg még az ősszel beterjeszti erre vonatkozó törvényjavaslatát. E törvénytervezet szerint a rádió-ipar az általános iparrendelet alá tartozó különálló ipar lesz, míg eddig azt külön rendeletek szabályozták. Rádiókészülékek előállítása és eladása azonban továbbra is engedélyhez lesz kötve. Azonban a rádiókészülékek javításához a tervezet szerint nem kell többé külön engedély, hanem elég annak igazolása, hogy szakvizsgázott elektrotechnikus. A törvény rendelkezéseinek megszegését az ipari, illetőleg a közigazgatási hatóságok tárgyalják, csupán háború esetére vannak ettől eltérő rendelkezések. (F. 1936:20.)

A rádióipar és a nagykereskedők között 1936. augusztus havában megállapodás jött létre, amelynek értelmében a kereskedők ígéretet tettek, hogy az eladási árakat betartják s annál olcsóbb áron rádiókészüléket nem bocsátanak áruba. A rádióipar pedig megígérte, hogy úgy, mint a nagykereskedők, rádiókészülékeket kicsiben nem adnak el. (F. 1936:20.)

Svájc.
A rádióelőfizetők száma 1936. augusztus havában 2364 előfizetővel emelkedett. Ezzel számuk 439.356-ra emelkedett, vagyis a szaporulat az év kezdetétől számítva 5°%. Az előfizetők közül 55.744 a műsorelosztó központokhoz (távbeszélő-rádió) csatlakozik.

*

Ungvár mellett műsorszórási rádióállomást fognak építeni. A munkálatokat 1937. év tavaszán kezdik meg és 1938. évben fogják az állomást üzembehelyezni, amelynek teljesítménye 100 kw lesz. A rádióállomás költségét 2¹/₂ millió ck-ban irányozták elő. Az Északkeleti-Kárpátok vidékén ezidőszent csak mintegy 10.000

rádióelőfizető van s illetékes helyeken, a tervbevétt ungvári rádióállomás üzembe helyezése után sem számítanak az előfizetői szám jelentékenyebb emelkedésére. (R. Wo. 1936:42.)

Egyesült-Államok.

A legnagyobb amerikai rádiótársaság, a National Broadcasting Company (röviden NBC) ez év novemberében éri el tíz éves fennállását. Amikor 1926. évben megalakult, 19 adóállomást tartott üzemben, míg most 105 állomást. Az első 19 állomás összteljesítménye csak 41,25 kw volt, ami mostanig 1734,9 kw-ra emelkedett. Ezek az adóállomások 18 órás üzemmel naponta annyi áramot fogyasztanak, mint egy kisebb város egy egész hónap alatt. Az adóállomások közti kábelhálózat 1926. évben 4800 mérföld volt, mai kábelhálózatának hossza pedig 21.635 mérföld. A műsorleadásnak 1926. évben csak két kis s zoba állott rendelkezésére és a munkatársak száma 195 volt. Ma a hatalmas New-York-i rádióépítményeken kívül Washington, Chicago, San Francisco és Hollywood városokban is vannak nagy rádióházai. Az alkalmazottak száma pedig az említett 195-ről 1929 főre emelkedett.

A rádiótársaság műsorának 71°%-a saját műsor, mégpedig zene, hangjáték, szórakoztató előadások, időjárás jelentések, hírek, iskolarádió stb. Az úgynevezett reklámbemondások és olyan műsorszámok, amelyeket a reklámozó cégek fizetnek az egész műsornak csak 29°%-át teszik. Tehát a rádiótársaság adásainak majdnem ¾-ed része olyan, amelyet saját maga irányít, vagyis, független minden idegen befolyástól. Büszkéek is arra, hogy a legjobb rádióműsort már 10 éve ők szolgáltatják.

A 10 éves fennállás ünnepi műsorainak keretében az egész világról szerepeltetnek művészeket. November 15-én pedig a föld legkülönbözőbb részeiről 15 ország fogja a rádiótársaságnak szerencsekívánatait átadni. Ebben a nagyszabású üdvözlő rádióműsorban a német, angol, olasz, osztrák, norvég, lengyel, japán, szovjet-orosz és a népszövetségi rádió is részt fog venni. (F. 1936:19.)

Franciaország.

Az 1936. évi költségvetésben rádióbevételek címen 52¹/₂ millió frankot írtak elő. A kiadások oldalán ugyanilyen összegű kiadást állítottak be, amelynek érdekes a részletezése. Ezek szerint, a szabadból való közvetítés kisegítő személyzetének költségére 3.500.000 frankot, a rádióval összefüggő mindenféle kártérítés céljaira 2 millió frankot, helyiségek, anyagok és minden más

költségre 9,150.000 frankot, amortizációs alapra pedig 37,900.000 frankot irányoztak elő. (R. Wo. 1936:38.)

Lengyelország.

Figyelemre méltó a lengyel rádióinak előfizetők szerzésére irányuló tevékenysége. A postahivatalnál történt egyszerű bejelentés alapján, bárki kaphat részlet fizetésre az állami rádióüzemben előállított vevőkészüléket. A nyári hónapokra a rádióelőfizetési díjat elengedték, sőt a készülék törlesztését is csak össze kell megkezdeni. A lengyel állami rádióüzem kétféle vevőkészüléket gyárt, ú. m. kristálydetektoros vevőt és lámpás vevőt. Az első készülék neve „Echo” és ezzel csak Varsó rádióállomás műsorát lehet venni mintegy 200 km-es körzetben. A lámpás készülék neve „Detefon”, valamennyi lengyel rádióállomást lehet vele venni, sőt jó légköri viszonyok közt néhány külföldi állomást is behoz. Ezek a készülékek valóban közkedveltek s eddig már 152.000 darabot adtak el belőlük. (R. Wo. 1936:41.)

*

A rádiótársaság közgyűlésén Starzynski vezérigazgató ismertette a lengyel rádió helyzetét. Közölte, hogy a rádióelőfizetők száma a múltévvel szemben 31,7%-os emelkedést mutat. Ez a nagy emelkedés elsősorban a földművelő falusi rádióelőfizetők számának 110%-os emelkedéséből adódik, akik ugyanis csak havi 1 zloty előfizetési díjat fizetnek (havi 3 zloty helyett). Dacára az olcsó falusi rádióhallgatók számának nagy előretörésének, az emelkedésből előálló többletbevétel mégis évi 12 millió zlotyt eredményezett. Az alacsony átlagos jövedelmek következtében, Lengyelországban ezidőszent mintegy 20 millió előfizetőnek (vagyis a lakosság 60%-ának) csak kristálydetektoros vevőkészüléke van. Erre való tekintettel előbb Wilno és Lemberg, utána majd Krakkó és Lodz rádióállomások teljesítményét fokozni fogják. (R. Wo. 1936:36.)

Litvánia.

Tíz éve annak, hogy az első litván rádióállomás Kaunas (Kovno) a rendszeres műsoradást megkezdte. A studiót először a közlekedésügyi minisztériumban állították fel, később azonban áttelepítették a közmunkaügyi minisztériumba. Az adóállomás teljesítménye 7 kw, amelynek növelésén most dolgoznak. A rádióelőfizetők száma 1936. július 1-én 30.447, 100 lakásra tehát 12,2 előfizető jut. Az előfizetők 28%-ának kristálydetektoros és 72%-ának lámpás készüléke van. A Memel-ben elhelyezett má-

sodik adóállomásukat, amelynek teljesítménye 10 kw, ez év tavaszán helyezték üzembe. (R. Wo. 1936:40.)

Nagybritannia.

A londoni távolbalátó kísérleti üzem, amely először a londoni rádiókiállításon mutatkozott be a nyilvánosság előtt, 1936. év október hó elsejétől kezdve rendszeres rádió képműsort ad. Általában angol időszámítás szerint 11-től 12 óráig és 15-től 16 óráig van műsoradás. A műsort rendszeresen még nem közli előre, azonban az időt és a használt készülékrendszert előre közléstesszik. Október 1-től 3-ig a Baird-rendszerű készülékkel adták a műsort, míg a következő héten a Marconi-E. M. L. rendszer készülékével. A két készülékrendszert hétről-hétre felcserélik. Vasárnap képműsor nincs. (F. 1936:20.)

Németország.

Az új német rádióállomást, amelynek teljesítménye 300 kw lesz s amely majd Königswusterhausen rádióállomás üzemét fogja átvenni, — esetleges légítámadásokra való tekintettel, — bombabiztos földalatti helyiségben rendezik be. Csak az antennája lesz a föld felett. (R. We 1936:40.)

*

A rádióelőfizetők száma 1936. év október hó 1-én 7,589.027 volt. A szeptember havi emelkedés 108.980 rádióelőfizető, ami 1,46%-os növekedésnek felel meg. A rádióhallgatók közül 561.077 (díjmentes vakok, munkanélküliek stb.) (D. V. Z. 1936:42.)

Spanyolország.

A spanyolországi események következtében, Spanyolországgal átmenetileg megszakadt posta- és távirószolgálat pótlására, az egyes érdekelt országok Spanyolországban lévő alattvalóikkal rádióösszeköttetést rendeztek be. Így például az angol állampolgárokkal az angliai Daventry rádióállomás, az olaszok részére Róma rövidhullámú állomás (2RO 21,13 m), a franciák részére Paris Radio Colonial állomás (TPA 25,6 m), a portugálok részére Lisszabon (CTIAA 31,07 m) ad közleményeket. A hollandok kora reggel, délután és éjjel sugároznak a Spanyolországban lévőeknek híreket és hozzátartozóktól üzeneteket. Ezekért a magánközleményekért díjat a hollandok nem szednek s azokat holland, angol, német vagy francia nyelven szerkesztve lehet beküldeni. A holland szolgálatot az Eindhoven rádióállomás 31,28 m hullámon és Huizen rádióállomás 16,88 m hullámon sugározza. (R. We. 1936:42.)

Svájc.

A lakosság 10%-a rádióelőfizető. Az előfizetők közül 366.156 rádió vevőkészülékkel közvetlenül veszi fel a műsort, 31.818 előfizető a távbeszélőre kapcsolva, 20.525 előfizető pedig külön e célra létesített vezetéken keresztül hallgatja a szórakoztató rádióállomás műsorát. A rádióműsornak távbeszélő útján való terjesztése további fejlődésnek örvend és az 1935. évben újabb 56 távbeszélő hálózatban rendszeresítették ezt a megoldást. (T. P. 1936:17.)

Dr. Teesz Frigyes.

Olaszország.

Az olasz rádió a politikai események szolgálatában. Akik sűrűn hallgatják az olasz rádióállomásokat, jóleső meglepetéssel vették tudomásul, hogy az olasz rádió az abesszinia háború megkezdésekor nagyarányú helyszíni közvetítésekkel igyekezett az olasz néppel kapcsolatot teremteni és ez a törekvése sikerült is. Míg korábban az olasz földön a rádióhallgatók száma a lakosság sűrűségéhez mérten feltűnően gyér volt és a rádió az olasz nép egyetemére alig hatott, az abesszin háború óta mindjobban olyan szerepet kezd betölteni az ország életében, mint a német rádió a német birodalomban. Nagyarányú bel- és külpolitikai rádiópropaganda indult meg mindjárt a háború kezdetén. Hogy a rádió iránt közömbösek is elérhessék, utcákon és tereken hangszórókat állítottak fel. A szankciók megszüntetésekor első ízben hívta fel a propagandaminisztérium rádió útján a lakosságot arra, hogy házaikat lobbogózzák fel. A rádió felhívására rendkívül rövid idő alatt az egész Olaszország lobbogódiszba borult. Mióta a győzelmes csapatok rendre egymásután hazatérnek, a szállítóhajók megérkezését rendszeresen közvetítik és így az egész nép résztvesz a győztesek ünneplésében. Most már Olaszország-

ban is bebizonyult az a tény, hogy a modern államban egyedül a rádió képes mindenki számára közös élményeket adni. (Radiocorriere.)

Az olasz kormány állandó propaganda előadásai a rádióban. Az olasz rádió már néhány évvel ezelőtt mintaszerű propaganda-előadást vezetett be „kormányközlemények” címén. A műsorszám minden héten kétszer-háromszor is hallható 20 óra tájban. Megteremtője és előadója Davanzai szenátor, a Tribuna volt igazgatója. Nemrégiben a szenátor elhunyt és azóta a fasiszta bel- és külpolitika ez állandó rádió megbeszélését nem kisebb ember látja el, mint maga Alfieri, a sajtó és propaganda-miniszter. Alfieri a kormányközleményeknek még hivatalosabb jelleget akar adni. (Radiocorriere.)

Huber O.

Szerkesztői üzenet.

Richter Imre postakiadó Gádoros. Az egyes küldemények átvételi határidejére vonatkozólag az A. 1. Szab. 72. §-a a fegyveres erő intézményei címére érkező küldemények átvételénél, illetőleg kézbesítésénél követendő eljárásra pedig az A. 3. Szab. 116. §. 3. pontja tartalmaz részletes rendelkezést.

A visszaküldött küldemények előjegyzésére, továbbá a már lebélyegzett váltóúrlapok ismételt felülbélyegzésére vonatkozó kérdéseit tárgyalás végett a postavezérigazgatóság illetékes ügyosztályának adtuk át.

Vogler Oszkár főfelügyelő, hivatalvezető, Sátoraljújhely. A „Napi nyilvántartás és értesítés” című nyomtatvány helyes vezetése tárgyában beküldött kérdése nyomtatvány új kiadásával kapcsolatban rendezést nyer.

Kiadó: Dr. LŐRINCZY GABOR, m. kir. postatanácsos.

Fővárosi Nyomda Rt., Lovag u. 18. — Felelős v.: Duchon J.